

**EFLATUN CEM GÜNEY MASALLARININ
DUYARLIK EĞİTİMİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ**

Dilek BAŞBOĞA

Yüksek Lisans Tezi

Temel Eğitim Ana Bilim Dalı

Doç. Dr. Hülya KODAN

2022

(Her Hakkı Saklıdır)

T.C.
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI

**EFLATUN CEM GÜNEY MASALLARININ DUYARLIK EĞİTİMİ BAĞLAMINDA
İNCELENMESİ**

(Examination of Eflatun Cem Güney Story in the Context of Sensitivity Education)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Dilek BAŞBOĞA

Danışman: Doç. Dr. Hülya KODAN

Bayburt
Aralık, 2022

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Doç. Dr. Hülya KODAN danışmanlığında, 182104002 numaralı Dilek BAŞBOĞA tarafından hazırlanan “Eflatun Cem Güney masallarının duyarlık eğitimi bağlamında incelenmesi” adlı bu çalışma 01/12/2022 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Temel Eğitim Anabilim Dalı, Sınıf Eğitimi Programında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. Mesut BULUT

İmza:

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi. Celal BOYRAZ

İmza:

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Hülya KODAN

İmza:

Bu tezin Bayburt Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

...../...../.....

Doç. Dr. Murat KUL
Enstitü Müdürü

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Eflatun Cem Güney Masallarının Duyarlık Eğitimi Bağlamında İncelenmesi” başlıklı çalışmanın bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığından ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

01/12/2022

İmza:
Dilek BAŞBOĞA

TEŞEKKÜR

Bu araştırma konusunun belirlenmesinde ve araştırma sürecinin her aşamasında bilgisini, tecrübesini benimle paylaşarak beni yönlendiren, desteklerini esirgemeyen kıymetli danışmanım Doç. Dr. Hülya KODAN'a ne kadar teşekkür etsem az kalır.

Çalışmam da bana yol göstererek katkı sağlayan değerli hocalarım Dr. Öğr. Üyesi CelalBOYRAZ ve Doç. Dr. Mesut BULUT hocalarıma teşekkür eder ve saygılarımı sunarım. Yine bu süreçte görüş ve önerilerini esirgemeyip bana vakit ayıran değerli Türkçe Öğretmeni HaşimDaşdemir'e teşekkür ve saygılarımı sunarım. Bu süreçte ilgisini ve önerilerini göstermekten kaçınmayan, kendisinden uzun yıllar ders aldığım üzerimde büyük emeği olan yüksek lisans yapmamda en büyük payı olan değerli hocam Arş. Gör. Mehmet Ali ER'e teşekkür ve saygılarımı sunarım.

Bu süreçte benden desteklerini hiç esirgemeyen, sürekli yanımda hissettiğim, varlığıyla beni cesaretlendiren değerli eşim Şamil KUTMARAL'a sonsuz teşekkür ederim. Benden ilgi ve emeklerini bir an olsun esirgemeyen ve bugünümü borçlu olduğum canım aileme sonsuz saygı ve sevgilerimi sunarım. Bu zorlu süreçte sürekli ihmal ettiğim iki küçük miniğim dünyanın en tatlı bebekleri olan Taha ve Hüma KUTMARAL'a çok teşekkür ederim.

Hayatımın her alanında benden ilgisini, desteğini ve sabrını esirgemeyen, ben her düştüğümde beni cesaretlendiren yüksek lisans eğitimimin tamamlanmasında büyük katkısı olan değerli babam Mahmut BAŞBOĞA'ya ithaf ederim.

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EFLATUN CEM GÜNEY MASALLARININ DUYARLIK EĞİTİMİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Dilek BAŞBOĞA

Aralık 2022, 109 sayfa

Bu araştırma da Eflatun Cem Güney masallarının duyarlık eğitimi bağlamında incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada Eflatun Cem Güney'in eserlerinden elde edilen verilerin nitel bir yaklaşımla yorumlanıp değerlendirilmesinden dolayı nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Verilerin incelenmesi sürecinde doküman incelenmesi kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Eflatun Cem Güney'in 70 tane masalı arasından 20 tane masalı bu araştırmanın materyalini oluşturmaktadır. Milli Eğitim Müdürlüğü'nün Kültür Yayınları'ndan 3. baskı olarak yayınladığı ve 2022-2023 eğitim- öğretim yılında okullara gönderdiği masallar kitabı adı altında toplanan 23 tane masalı arasından rastgele 20 tanesi seçilmiştir. Etoğlu Kibris 'in (2019), Karakuş Tayşi'nin (2019), Alamdar ve Süngü'nün (2017), Aslan'ın (2013, 2016) çalışmalarında kullanılan; araştırmacının uzman görüşü olarak değiştirdiği kategoriler isimlendirilmiştir. Oluşturulan duyarlık kategorileriyle veriler toplanmıştır. Miles-Huberman güvenirlik formülü kullanılarak güvenirlik sağlanmıştır. Sonuç olarak eserlerde geçen duyarlıkların çocukların anlam dünyasına uygun olduğu görülmüştür. Belirlenen 35 duyarlık konusunun 4'ü hariç diğerleri değişik miktarlarda eserlerde tespit edilmiştir. Bu doğrultuda incelenen eserlerin duyarlık konuları yönünden zengin olduğu tespit edilmiştir. Bu eserlerin okurlarda duyarlık konusunda farkındalık kazandırabileceği sonucuna varılmıştır. Eflatun Cem Güney'in eserlerinin duyarlılığından bu kadar zengin olması çocukların gelişimi açısından oldukça yararlı olacağı düşünülmektedir. Çocukların kitap okuma sevgisinin ve alışkanlığının olduğu bu dönemde doğru iletiler içeren ve duyarlık konularında oldukça zengin olan bu eserlerle tanışmaları önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Duyarlık, duyarlık eğitimi, çocuk, çocuk edebiyatı, değerler, değerler eğitimi.

ABSTRACT

MASTER’S THESIS

AN EXAMINATION OF EFLATUN CEM GÜNEY’S TALES IN THE CONTEXT OF SENSITIVITY EDUCATION

Dilek BAŞBOĞA

December 2022, 109 pages

In this research, it is aimed to examine the tales of Eflatun Cem Güney in the context of sensitivity education. Qualitative research method was used in the research because the data obtained from the works of Eflatun Cem Güney were interpreted and evaluated with a qualitative approach. In the process of examining the data, document analysis was used. The data obtained in the research were analyzed using the descriptive analysis method. Eflatun Cem Güney's 20 tales among 70 tales constitute the material of this research. Twenty tales were randomly selected among 23 tales collected under the name of the book of tales published by the Directorate of National Education in the 3rd edition from Culture Publications and sent to schools in the 2022-2023 academic year. Used in the works of Etoğlu Kibris (2019), Karakuş Tayşi (2019), Alamdar and Süngü (2017), Aslan (2013, 2016); The categories that the researcher changed by taking expert opinion were named. Data were collected with the created sensitivity categories. Reliability was ensured by using the Miles-Huberman reliability formula. As a result, it has been seen that the sensitivities in the works are suitable for children's world of meaning. Except for 4 of the 35 sensitivity issues identified, the others were detected in different amounts of works. In this direction, it has been determined that the works examined are rich in terms of sensitivity issues. It has been concluded that these works can raise awareness about sensitivity in the readers. The fact that Eflatun Cem Güney's works are so rich in terms of sensitivity is thought to be very beneficial for the development of children. It is important for children to get acquainted with these works, which contain correct messages and are very rich in sensitivity, in this period when the love and habit of reading books is formed.

Keywords: Sensitivity, sensitivity education, child, children's literature, values, values education.

İÇİNDEKİLER

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI	i
TEŞEKKÜR	ii
ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar DİZİNİ	viii
KISALTMALAR DİZİNİ	ix
BİRİNCİ BÖLÜM	1
Giriş	1
Problem Cümlesi	4
Araştırmanın Alt Problemleri	4
Araştırmanın Amacı	5
Araştırmanın Önemi	6
Araştırmanın Sınırlılıkları	7
Araştırma Terim ve Tanımları	7
İKİNCİ BÖLÜM	8
Kuramsal Çerçeve	8
Çocuk	8
Çocuk Edebiyatı	9
Dünyada ve Türkiye’de Çocuk Edebiyatının Gelişimi	11
Çocuk Edebiyatı Türleri	13
Oyuna dayalı türler	14
Meraka dayalı türler	15
Hayale dayalı türler	16
Değerler Eğitimi	21
Duyarlık ve Duyarlık Eğitim Süreci	23
Eflatun Cem Güney	25
Hayatı	25
Eserleri	26
İlgili Araştırmalar	27
Duyarlık eğitime ilişkin araştırmalar	27

Eflatun Cem Güney eserlerine ilişkin araştırmalar.	30
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	32
Yöntem	32
Araştırma Yöntemi	32
Çalışma Materyalleri	32
Veri Toplama Araçları.....	33
Veri Analizi	34
İnandırıcılık ve Tutarlılık	35
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	37
Bulgular.....	37
Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	37
Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	39
Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular	41
Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular	43
Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	45
Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular	46
Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	48
Araştırmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	49
Araştırmanın Dokuzuncu Alt Problemine İlişkin Bulgular	51
Araştırmanın Onuncu Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	52
Araştırmanın On birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	54
Araştırmanın On ikinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	55
Araştırmanın On üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular	56
Araştırmanın On dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular	58
Araştırmanın On Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	59
Araştırmanın On Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular	62
Araştırmanın On Yedinci Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	64
Araştırmanın On sekizinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	65
Araştırmanın On Dokuzuncu Alt Problemine İlişkin Bulgular	67
Araştırmanın Yirminci Alt Problemine İlişkin Bulgular	68
BEŞİNCİ BÖLÜM	73
Sonuç, Tartışma ve Öneriler.....	73
Sonuç ve Tartışma	73
Öneriler	78
KAYNAKÇA	79

EKLER	85
EK-1. Masal Künyeleri	85
EK-2. Masal Özetleri	89
ÖZGEÇMİŞ.....	109

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. <i>Çocuk Edebiyatı Türleri</i>	13
Tablo 2. <i>Masal Türleri</i>	20
Tablo 3. <i>Eflatun Cem Güney'in Eserleri</i>	26
Tablo 4. <i>Araştırmada Kullanılan Masallar ve Özellikleri</i>	33
Tablo 5. <i>Araştırmada Kullanılan Duyarlık Kategorileri</i>	34
Tablo 6. <i>Sırmalı Pabuç Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular</i>	37
Tablo 7. <i>Karayılan Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular</i>	39
Tablo 8. <i>Sabırtaş Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular</i>	41
Tablo 9. <i>Nartanesi Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular</i>	44
Tablo 10. <i>Sedef Bacı Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular</i>	45
Tablo 11. <i>İncili Yorgan Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular</i>	47
Tablo 12. <i>Üç Turunçlar Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular</i>	48
Tablo 13. <i>Gelincik Günü Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular</i>	50
Tablo 14. <i>Hamur Bebek Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular</i>	51
Tablo 15. <i>Kösedağ Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular</i>	52
Tablo 16. <i>Perili El Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular</i>	54
Tablo 17. <i>Üç Elma Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular</i>	55
Tablo 18. <i>Kül Kedisi Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular</i>	57
Tablo 19. <i>Açıl Sofram Açıl Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular</i>	58
Tablo 20. <i>Zümrüdüanka Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular</i>	59
Tablo 21. <i>Bir Göze Bir Gül Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular</i>	62
Tablo 22. <i>Elmas Beşik Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular</i>	64
Tablo 23. <i>Ak Gün Kara Gün Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular</i>	66
Tablo 24. <i>Tasa Kuşu Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular</i>	67
Tablo 25. <i>Dünyanın Tadı Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular</i>	68
Tablo 26. <i>20 Masalda Geçen Duyarlıklar ve Geçme Sıklıkları</i>	70

KISALTMALAR DİZİNİ

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
TDK : Türk Dil Kurumu

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

Dünya süratle gelişmekte olan bir çağın içerisindeyiz. Gelişen bu çağa ayak uydurabilecek, kendisini geliştirebilecek, ülkesinin kalkınmasına yardımcı olabilecek donanımlı bireyler yetiştirilmesi gerekmektedir. Bireyler ne kadar donanımlı olursa ülkesine ve milletine o kadar yararlı bireyler olacaklardır. Bireyi donatmanın yollarından biri de onları okumaktan keyif alacakları kitaplar ile tanıştırmaktır. Çocuk erken yaşta çevre tarafından okumaya ve araştırmaya sevk edilmelidir. Bireyin gelişimini destekleyen en önemli öğe çocuk kitaplarıdır. Bu kitaplar okul öncesinden itibaren çocuklarda dil becerisinin ve aktif kelime hazinesinin gelişmesine, çocuğun kendini doğru anlatmasında yararlı olmaktadır (Çetinkaya, Öksüz, & Öztürk, 2018). Bundan dolayı çocuk erken yaşta çocuk kitaplarıyla buluşturulmalıdır (Demircan, 2006). Ancak çocuklar için ele alınan eserlerin de birçok yönden bireyi geliştirebilecek eğiticiliğe sahip olması gerekmektedir. Çocuk yazını kültürü içinde en hassas yaklaşımlar çocuğa görelilik ilkesi aracılığıyla belirlenmektedir (Ercan, 2022). Bundan dolayı çocuk kitapları çocuğa görelilik ilkesine göre hazırlanmalıdır. Çocuğa görelilik ilkesi çocuğun yaşı, hazırbulunuşluk düzeyi, ilgileri, yetenekleri gibi özellikleri dikkate alınarak gerçekleştirilmelidir. Çocuk edebiyatı çocuğun düşlerine, sevinç ve üzüntülerine, gelişimine ve büyümesine yararlı olan bir alandır (Özbilen Demirtaş, 2021). Çocuk edebiyatı ürünlerinin çocuğa göre olabilmesi için de taşınması gereken çeşitli eğitsel iletiler vardır. Bunlardan biri de duyarlık eğitime ilişkin iletilerdir.

Çocuk edebiyatı çocuklara duyarlık kazandırması bağlamında büyük öneme sahiptir. Bireyin duyarlı olmasını geliştirebilmek için çocukluğun ilk dönemlerinden başlanılmalıdır. Bu yüzden çocuğa en iyi çocuk edebiyatı ürünleriyle ulaşılmaktadır. Çocuk edebiyatı ürünleri duyarlık eğitimi açısından; çocuğu iyiye ve doğru olana yöneltmesini, kendisini ve çevresindekileri tanımasını, yaşadığı duyguları anlayabilmesini yani empati kurabilmesini sağlamalıdır. Her alandan karakterli bireyler yetiştirmek, bireylerin bilinçlenmesi, sosyalleşmesi, toplumların ideal düzeye ulaşabilmesi, sosyal dayanışma ve yardımlaşmanın oluşabilmesi ancak değerler aracılığıyla gerçekleşebilir (Demir, 2019).

Duyarlık eğitimi Aslan' a (2019) göre insanların iş ve eğitim ortamlarında kendilerini ifade ederken birbirlerini yanlış anlamamalarını, empati becerisi kazanmalarını, sorunları farklı yöntemlerle çözmelerini sağlamak amacıyla verilen eğitimidir. Özçelik (1998) duyarlık eğitimini insanların hislerini, tutum ve davranışlarını fark ederek onaylamalarını sağlayan ve onları davranış değişikliğine sevk eden bir yöntem olarak açıklamaktadır. Duyarlık kavramını çocuklara kazandırarak çevresinde yaşanan olaylara kayıtsız kalmaması, olayları değerlendirme noktasında farkındalıklarının oluşması sağlanabilir. Çocukların; başkalarının yaşadıkları sorunlara önem vermek, anlamak, dinlemek, empati kurabilmek ve çözümü için elinden geleni yapmaya çalışması için duyarlık kavramı önemlidir. Bu yüzden çocukların kültürel ve evrensel değerlere ilişkin duyarlıklarını geliştirerek değerlerin farkında olması ve değerleri içselleştirmesi sağlanabilir. Bu sayede duyarlık kazanan çocuk eleştirel bakış açısı kazanabilir. Araştıran, sorgulayan, girişimci birey olacak ve çevresinde olup biten olaylara kayıtsız kalmayacaktır (Tursun, 2019).

Özbilen Demirtaş (2021), duyarlık eğitiminin önemini şu şekilde belirtmektedir: Evrensel değerleri benimseyen toplumlar çocuğun eğitiminin üzerine düşmektedir. Son dönemlerde çocuğun hayata bakışında ve sosyalleşme sürecinde yarar sağlayacağı ön görülen duyarlık eğitimi eğitim-öğretim araştırmalarında etkili olmaktadır. Kaliteli çocuk edebiyatı eserleri çocuğun hayal evrenine hitap ederek bireysel ve toplumsal duyarlıklar edinmesine yarar sağlayabilmektedir. Hayat alanına ait duyarlık kazanan çocuk sağlıklı bir şekilde sosyalleşebilmektedir. Özçelik'e (1998) göre duyarlık eğitimi bireyi iletişimde daha donanımlı hale getirmek, kendisini daha iyi tanımasını sağlamak, karşılıklı iletişimde kişilerin birbirlerine nasıl tepki verdiğini öğrenmek, grubun etkinliğini sağlamak için bilgi sahibi olmak, katılanların çevresiyle olan iletişimlerinde etkin olmalarını sağlamak, katılanlara öğrenme metotlarını öğretmek, katılanların sorunları hakkında karar verme ile ilgili kullandıkları değer yargılarını açığa çıkarmasını ve geliştirmesini desteklemek, katılımcıların insanlar arası ilişkiler hakkında daha duyarlı olmasını sağlamak olarak ifade etmektedir. Değerler eğitiminin bir parçası olan duyarlık eğitimi ile öğrenilenlerin kalıcılığı sağlanabilir. Duyarlık eğitimi, bireylere edebiyat ve çocuk kitapları ile sunulabilir (Evsen, 2019). Göktürk (1998) duyarlığın çocuk edebiyatıyla olan ilişkisini; bireyleri metinler aracılığıyla henüz deneyimlemedikleri durumlarla karşı karşıya getirerek duyarlığın artırıldığı şeklinde açıklamaktadır. Çocuk edebiyatı ürünleri bir değeri, hakikati ve güzelliği edebiyatla özümseterek, duyumsatarak çocukların duyarlıklarının arttırır. Çocuk edebiyatı çocukların anlam dünyasına, kulaklarına, gözlerine, düşlerine, düşüncelerine, seslenir ve çocukları duyarlı kılarak, dil becerileri edindirmesine ve düşünmelerini sağlamasına yarar sağlamaktadır. Çocuk edebiyatı çocukların gelişim alanlarına katkı sağlar, metinlerdeki kahramanlar ve duygular yoluyla çocukta duyarlık oluşturur (Eryeşil,

2015). Çocuk edebiyatı prensiplerine göre olan eserler sadece bireyin gelişimine yararlı olmakla yetinmemekte, duysal gelişimine de yararlı olmaktadır. Böylece hayata ve insani değerlere ilişkin farkındalık kazanan çocuk okurun duyarlık eğitim süreci de gelişmektedir (Özbilen Demirtaş, 2021).

Yapılan alan yazın taraması sonucunda çocuk yazını yapıtlarının duyarlık eğitime uygunluğunu araştıran çalışmaların olduğu görülmüştür. Aslan (2013), duyarlık ve fikirleri geliştirmede çocuk/gençlik edebiyatı adlı çalışmada; “Duyarlık” “Duyarlık eğitimi” ve çocuk yazını ve duyarlık eğitimi arasındaki incelemiş; Alamdard ve Söngü (2017), Nazım Hikmet'in Sevdalı Bulut eserindeki masalları duyarlık eğitimi açısından incelemiştir. Karakuş Tayşı (2019), Sevim Ak'ın öykülerini duyarlık eğitimi açısından incelemiş; Aslan (2019), çocuk edebiyatı ve duyarlık eğitiminin ilişkisini incelemiştir. Evsen (2019), Mustafa Ruhi Şirin'in çocuk şiirleri ve masal kitaplarını duyarlık eğitimi açısından incelemiş; Özbilen Demirtaş (2021), Koray Avcı Çakman'ın kitaplarını duyarlık eğitimi bakımından incelemiştir. Karakuş Aktan (2019), çocuk edebiyatı ile duyarlık eğitimi arasındaki ilişkiyi incelemiş; Çinpolat (2021), Gülten Dayıoğlu'nun edebiyat ödülleriinde yılın romanı ödölünü kazanan eserlerini duyarlık eğitimi bağlamında ele almıştır.

Çeşitli edebi türler arasında çocukların dikkatini çeken türlerden biri de masallardır. Hayatı boyunca çocuk yazınında masal türüne katkıda bulunan Eflatun Cem Güney çocuğa görelilik ilkesini eserlerinde başarılı bir şekilde kullanmıştır (Lüle Mert, 2009). Kaplan (2012) çalışmada; Eflatun Cem Güney'in eserlerinde çocuk bakışını yakaladığını, çocukla olan iletişimi, anlatımı ve değerleri işleyişinin bütün masallarında en üst düzeyde olduğunu ve okurun hayal gücünü geliştirdiğini anlatmaktadır. Dünya ve Türk çocuk edebiyatında önem arz eden Eflatun Cem Güney'in yapıtlarının alandaki yeri ve önemini araştıran birçok çalışma bulunmaktadır. Lüle Mert (2009), Eflatun Cem Güney'in masallarının söz varlığı öğelerini belirlemiş ve bu öğelerden hareketle kelime hazinesini ilerletmeye özgü etkinlik önerileri sunmuş; Kaplan (2012), Eflatun Cem Güney'in masallarını karakter eğitimi açısından incelemiş; Emiroğlu (2005), Eflatun Cem Güney'in kaleme aldığı eserlerinin tamamını dil ve çocuk eğitime katkıları bakımından incelemiştir. Bakırcı (2014), Eflatun Cem Güney'in masallar adındaki yapıtında yer alan metinlerde olan mitolojik unsurları tespit edip yorumlamış; Daştan (2012), Eflatun Cem Güney'in folklor ürünleri üzerindeki tasarruflarını halk bilimi penceresinden değerlendirmiştir. Durbilmez (2015), Eflatun Cem Güney'in Dede Korkut masalları eserinde bulunan yedi metinden biri olan Kan Turalı adlı metnini, metinler arası ilişkiler bakımından incelemiş; Düzgün (2013), Eflatun Cem Güney'in Erzurumlu Emrah'la alakalı çalışmalarını karşılaştırılmalı olarak ele almak, halk bilimi çalışmalarının yöntem

sorunlarını münakaşa etmek ve ilk dönem araştırmalarından günümüze aktarılan problemlere dikkat çekmeyi amaçlamıştır. Asutay ve Çetiner (2021), Keloğlan çizgi filmini Eflatun Cem Güney'in Açıl Sofram Açıl yapıtı ile karşılaştırarak incelemiştir; Ozan (2015), Eflatun Cem Güney'in masallarını şekil ve içerik yönünden inceleyerek işlevsel olarak değerlendirmiştir.

Yapılan alan yazın taraması sonucunda Eflatun Cem Güney'in yapıtlarının duyarlık ve duyarlık eğitimi bakımından yapılan çalışmaya rastlanmamıştır. Bu sebeple Dünya ve Türkiye'de masallarla ilgili yaptığı çalışmalardan dolayı Masalcı Baba unvanını alan (Emiroğlu, 2005) Eflatun Cem Güney masallarını duyarlık eğitimi bağlamında incelemek araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır.

Problem Cümlesi

Bu çalışmanın esas problemi Eflatun Cem Güney masallarında hangi duyarlıklar, ne sıklıkla işlenmiştir? Şeklinde belirlenmiştir.

Araştırmanın Alt Problemleri

1. Eflatun Cem Güney'in "Sırmalı Pabuç" masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?
2. Eflatun Cem Güney'in "Karayılan" masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?
3. Eflatun Cem Güney'in "Sabırtası" masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?
4. Eflatun Cem Güney'in "Nartanesi" masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?
5. Eflatun Cem Güney'in "Sedef Bacı" masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?
6. Eflatun Cem Güney'in "İncili Yorgan" masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?
7. Eflatun Cem Güney'in "Üç Turunçlar" masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?
8. Eflatun Cem Güney'in "Gelincik Günü" masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?
9. Eflatun Cem Güney'in "Hamur Bebek" masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?
10. Eflatun Cem Güney'in "Kösedağ" masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?

11. Eflatun Cem Güney'in "Perili El" masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?
12. Eflatun Cem Güney'in "Üç Elma" masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?
13. Eflatun Cem Güney'in "Kül Kedisi" masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?
14. Eflatun Cem Güney'in "Açıl Sofram Açıl" masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?
15. Eflatun Cem Güney'in "Zümrüdüanka" masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?
16. Eflatun Cem Güney'in "Bir Göze Bir Gül" masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?
17. Eflatun Cem Güney'in "Elmas Beşik" masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?
18. Eflatun Cem Güney'in "Ak Gün Kara Gün" masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?
19. Eflatun Cem Güney'in "Tasa Kuşu" masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?
20. Eflatun Cem Güney'in "Dünyanın Tadı" masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?

Araştırmanın Amacı

Çocuk edebiyatı, edebiyatın dalları içerisinde en kapsamlı olanıdır. Çocuk edebiyatının okura sadece edebi zevk vermesi yeterli değildir bunun yanında çocuğun gelişim düzeylerine uygun olmalı ve çocuğa evrensel değerleri kazandırmalıdır. Bunu yaparken de çocuğa göre bir dil kullanılmalıdır (Etoğlu Kibris, 2019). Çocuk edebiyatı alanında çocuğun okuduğunda hayatıyla ilişki kuracağı eserler verilmelidir (Alamdar, & Süngü, 2017). Günümüz koşullarında insanların hareket etmekten, koşturmaktan çevresine bakmadığı modern çağda duyarlılığın önemi daha çok artmaktadır. Duyarlılığı gelişmemiş insanlar, insani hassasiyetlerden ve hissetmekten mahrumdurlar. Çocuk kitaplarında ve eğitim sisteminde duyarlık açısından bazı eksiklikler görülmektedir. Duyarlık eğitiminin üzerinde fazla durulmadığından çocuklarda bazı davranış bozuklukları oluşmaktadır. Bu davranış bozukluklarının giderilmesi edebiyatla mümkündür (Evsen, 2019). Bu bağlamda yaş dönemi itibarıyla çocuğun ilgisini çekmekte olan edebi tür olan masalların duyarlık eğitimi bağlamında faydalanmasının da önemli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle araştırmada edebiyat dünyasında Masalcı Baba unvanıyla bilinen

Eflatun Cem Güney masallarının duyarlık eğitimi açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın Önemi

Çocukların gelişimlerini sağlıklı olarak tamamlayabilmesi ve sosyal ilişkiler kurabilmesi için örnekler ihtiyacı vardır. Çocukları bilişsel, duyuşsal açıdan etkisi altına alan çocuk yapıtları, içerdikleri kahramanlarla çocuğa duygu ve düşünce evreni oluşturabilir. Yazarın, metinde sunulan kahraman özelliklerini abartıya kaçmadan sunması gerekmektedir. Öyküdeki kahramanların kişilikleri çocukları kahramanla özdeşim kurmaya yöneltir (Sever, 2015). Çocukta kendi dünyasında oluşturacağı deneyimler yaratmak nitelikli çocuk edebiyatı eserleriyle mümkündür. Çocuğun ilgisini çeken ve karakterle bağ kurmasını sağlamaya yardımcı olan içerikler çocuğun kitabı isteyerek ve zevk alarak okumasını ve kitaptaki iletileri almasını sağlayacaktır (Özbilen Demirtaş, 2021). Dolayısıyla çocuklara seslenen yapıtların biçim ve içerik bakımından nitelikli olması önemlidir.

Son zamanlarda duyarlık eğitiminin çocuk edebiyatı alanında yapılan araştırmalara konu olduğu görülmektedir. Çocuk edebiyatı ilkelerine uygun, hayatın her alanını önemseyerek çocuklara uygun oluşturulan kitaplar çocuk ve hayattan edineceği deneyimler arasında bir köprü oluşturabilir (Özbilen Demirtaş, 2021). Duyarlık eğitimi, toplumda huzuru sağlamayı, insan ilişkilerinde bireyi daha duyarlı hale getirerek toplumu tanımalarını amaçlamaktadır. Bireyin herhangi bir problem durumunda daha sakin ve çözüme yönelik yaklaşabilmesi ve iletişim sorunları yaşamama için duyarlık eğitimine önem verilmelidir. Birey bu problem durumları hakkında bilinçlendirilmeli ve toplumun huzuru açısından bu durumlara duyarsız kalmamalıdır (Aslan, 2019).

Eflatun Cem Güney'in masalları karakter eğitimi ve Türkçe'nin söz varlığı bakımından araştırma konusu olmuştur. Çocuk yazınında sadece bir masal derleyicisi değil beraberinde masallar yazan Eflatun Cem Güney 6-9 yaş aralığındaki çocuklar için eğitici masallar yazmıştır (Kaplan, 2012).

Yazarın yapıtlarıyla Türkiye'nin dışında Avrupa'ya hatta dünyaya yayılmış bir üne sahip olduğu bilinmektedir. 1956'da Danimarka bulunan Hans Christian Andersen Medal Kurumu, Eflatun Cem Güney'in "Açıl Sofram Açıl" yapıtındaki masallarını, 55 milletin modern masal yazarları arasından ayırarak onur listesine aldığı 11 eserin en iyisi kabul eder ve Güney'e Andersen Payesi Şeref Diploması ve Dünya Çocuk Edebiyatı Sertifikası verir. 1960'ta Eflatun Cem Güney Dede Korkut Masalları eseriyle bu ödülü tekrar almıştır (Kaplan, 2012). Yazarın eserlerinin dünyaca bu kadar önem arz etmesi yazarın duyarlık eğitimindeki yeri ve önemini incelemeyi gerektirmiştir. Yazarın eserleriyle ilgili yapılan diğer çalışmaların

sonuç ve önerileri duyarlık eğitimi çalışmalarına yardımcı birer ilke olarak görülmektedir. Bu sebeple, Eflatun Cem Güney masallarının duyarlık eğitimi bağlamında incelenmesi araştırmanın özgün değerini oluşturduğu düşünülmektedir. Ayrıca Eflatun Cem Güney masallarının duyarlık eğitimi bağlamında incelenmesi öğretmenlerin ve ebeveynlerin çocuklar için yapacakları kitapseçimlerinde yardımcı olabileceği, çocuk edebiyatı ve duyarlık eğitimi alanlarına yarar sağlayacağı ön görülmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Çalışma Eflatun Cem Güney'in belirlenen 20 adet masalının incelenmesi ile,
2. Kitapların incelenmesinde kullanılan duyarlık kategorileri ile,
3. 2022 yılında Kültür Yayınları tarafından 3. baskısı yapılmış ve Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından okullara ücretsiz olarak dağıtılan eserlerle sınırlandırılmıştır.

Araştırma Terim ve Tanımları

Çalışmada sıkça geçen terimlere ilişkin tanımlar:

Çocuk: Bebeklik ile erginlik ortasındaki gelişme zamanında bulunan erkek veya kız (TDK, 2021).

Çocuk Edebiyatı: Çocuk yazını, çocukluk dönemlerini kapsayan ve çocukların büyümelerini, bir işi yapacak düzeye gelmelerini, yeteneklerini, estetik zevklerini geliştiren bir yazma sürecidir (Gökmen, 2017).

Duyarlık Eğitimi: İnsanların kendilerini ifade ederken birbirlerini anlamak, empati becerisini kazanmak ve sorunları farklı bakış açılarıyla çözmek için verilen eğitim anlamına gelmektedir (Aslan, 2019).

İKİNCİ BÖLÜM

Kuramsal Çerçeve

Çocuk

Çocuk kavramı Türk Dil Kurumu (TDK, 2021) sözlüğünde “Bebeklik ile erginlik ortasındaki gelişme zamanında bulunan erkek veya kız.” ya da “Küçük yaştaki erkek veya kız.” olarak belirtilmiştir. Çocuk gelişim halinde olan, kendi kararlarını alacak olgunluğa ulaşmamış, hızlı değişimler gösteren kişidir (Sağlam, & Aral, 2016). Çocuk kendine has gelişimsel özelliklere sahip, ihtiyaçlarına göre tepkide bulunan, meraklı, keşfetmeye açık, faydalı ve doğru yönlendirmelere ihtiyaç duyan bir varlıktır (Arıcı, 2016). Çocuk veya çocukluk kavramını anlama ve tanım sınırlılıkları kavramının ortaya çıktığı yerler farklılık göstermektedir. Çocuk dünyanın farklı yerlerinde farklı şekilde algılanmaktadır. Aynı yerin farklı kültürlerinde dahi değişiklik görülmektedir (Etoğlu Kibris, 2019). Gelişmekte olan çağ ile çocuğun iş gücünden uzaklaşarak eğitime yönelmesi çocuğu daha iyi bir konuma taşımıştır. Modern bilimin çocuk üzerine yoğunlaşması, çocuk psikolojisi ve pedagoji gibi branşların gelişmesi çevrenin çocuğa bakış açısını da değiştirmiştir. Çocuğun değeri anlaşılarak sömürülmesinin önüne geçilmiştir (Özbilen Demirtaş, 2021). Bunlar gibi çocuk hakkında çok sayıda yorum yapılabilir. 18 yaşına kadar kanunen her kişi çocuk addedilse de edebiyat için bu tanım değişiklik gösterebilir. Beş yaşındaki bir çocukla on beş yaşındaki bir çocuğa aynı kitabı okutmak ve bu eserden zevk almasını beklemek mümkün değildir bu yüzden çocuk için eser verilirken bunu farklı yaş gruplarıyla sınırlandırmak gerekmektedir. Aynı durum kitabın fiziksel özellikleri için de geçerlidir. Okul öncesi bir çocuğun okuyacağı eserin fiziksel özellikleri, okul çağındaki bir çocuğun okuyacağı kitabın fiziksel özellikleri farklılık göstermektedir bundan dolayı çocuk edebiyatı açısından kitaplar yazarken gelişim dönemlerine ve dönemin özelliklerine uygun olması gerekir (Cengiz, 2020). İnsan hayatının dört dönemi vardır bunlar: Çocukluk, gençlik, yetişkinlik ve yaşlılıktır. Bu dört dönemin kendilerine özel nitelikleri bulunmaktadır ve bu dönemler birbirinden farklı özelliklere sahiptir. Bu farklı özellikler hayatın her safhasında vardır. Edebiyat da bunun görünür bir emsalidir. Çocuk yazını gelişim dönemlerinin değişmesinden ötürü gelişen teknolojiyle ayrı bir edebiyat kolu olarak var olması gerekliliğini sezdirmiştir (Çalık, 2021).

Çocuk Edebiyatı

Çocuk edebiyatı çocukların eğlenme, oynama, düş kurma, yaşamı tanıma gibi gereksinimlerine yanıt verir. Çocuk edebiyatı, edebiyatın mesuliyet alanı geniş olanıdır çünkü taşıdığı sanat kaygısının yanında seslendiği kesimin duyuşsal ve bilişsel haline göre olma zorunluluğu da taşır (Etoğlu Kibris, 2019). Çocuk edebiyatı çocuğu eğlendirerek eğitime, çocuğa okuma alışkanlığı kazandırma, çocuğu yaşama hazırlama görevlerini üstlenmenin yanında çocuğun gelişim alanlarına da katkı sağlar. Çocuklarla ilgili yapılacak çalışmalarda öncelikle bakılması gereken bir şey vardır. Bu da çocukların büyüklerde bulunan tüm maddi ve ruhi özelliklere sahip olmasıdır. Çocuğun bu ruhi ihtiyacının karşılanması için de edebiyatın önemli bir katkısının olacağı şüphesizdir (Ateş, 2004). Çocuk edebiyatı çocuğa sevgiyi aşılar. Çocuk edebiyatı çocukluktan itibaren çocukların düzeylerine uygun olarak his ve fikir dünyalarını sanatsal nitelikli iletilerle zenginleştiren ürünlere denir (Alamdar, & Söngü, 2017). Edebiyatın bir parçası olan çocuk yazının birçok işlevi vardır. Çocukların kelime hazinesini ve dilsel becerilerini geliştirir, çocuğa okuma sevgisi aşılar, okuma alışkanlığı ve okuma medeniyeti kazandırır. Çocukların yaşama ilişkin bireysel değerler oluşturmalarına katkıda bulunur. Çocukların bilişsel, duyuşsal, toplumsal ve kültürel gelişimlerine katkıda bulunur. Nitelikli çocuk edebiyatının önemli bir işlevi de bireyi duyarlı kılmaktır. Eserler yaşama ilişkin birçok hali olduğu gibi toplumsal ve evrensel düzeye gelmiş çeşitli değerleri de yansıtır. Tecrübe ve yaşantıları kısıtlı olan bireylerin sosyal ve evrensel değerleri içselleştirip bir davranış biçimine dönüştürebilmesi için başkalarının yaşadıklarına duygu ve düşüncelerine duyarlı olabilmesi yönünden çocuk yazını yapıtları önem arz etmektedir (Aslan, 2013). Çocuk edebiyatının kendine özgü bir estetiği vardır, çocuk yazınının nasıl gelişme gösterdiğini ve okuyucuları nasıl etkilediğinin farkına varmak için çocuk edebiyatının kendine özgü bu estetiğini incelemek gereklidir (Nikolajeva, 2005). Turan ve Yılar'a (2007) göre okuma çağına gelmiş çocukların ruhsal ihtiyaçlarının karşılanması için okutulan kitaplara ilgi ve meraklarının canlı tutulması gerekmektedir bu noktada çocuk edebiyatı eserleri önemlidir. "Çocuk edebiyatı, çocuğu iyi bir yetişkin okur kılma amacı olan geçiş dönemi edebiyatıdır" (Aslan, 2016).

Çocuk edebiyatı çocukta bilişsel ve duyuşsal etkiler bırakarak çocuğu eğitir. Çocuğun duygu ve düşüncelerine etki ederek düşünme becerilerinin gelişmesine katkı sağlar. "Hiç şüphesiz diğer sanatlar gibi edebiyatta çocukların duygu, düşünce ve hayal dünyalarının gelişip genişlemesine, güzel zevkler, alışkanlıklar edinmesine, eğlendirerek eğitilmesine katkıda bulunmalıdır" (Ateş, 2004). Çocukluktan başlanarak hayata yer edinecek estetik bakış açısı eğitim üzerine bir kültür kurabilir. Konuya bireyde güzellik anlayışı doğuştan var olduğu şeklinde yaklaşmak gerekir (Maslow, 1987). Çocuk yazını, iki-on dört yaş arası çocukların

hislerine, fikirlerine ve duyarlıklarına seslenerek çocuğu mutlu eden, eğlendirirken aynı zamanda eğiten, çocuğun gelişimine katkı sağlayan bir edebiyattır (Ateş, 2004).

Büyükler için ele alındığı halde çocuklar tarafından ilgi gören kitaplar; çocuk edebiyatının ayrı bir şekilde gelişmesini sağlar. Bu kitapların şekil ve içerik bakımından çocuklar için yeniden ele alınması, çocuk edebiyatına ihtiyaç duyulduğunu ortaya koyar (Yiğit, 2005). Çocuk kitaplarının taşınması gereken başlıca içerik özellikleri: Dilin duyarlılığı çocuğa kazandırılmalı ve yazarlar çocuğa görelilik ilkesine göre eserler vermelidir. Kitaplarda savaş, kin, ırkçılık gibi olumsuz kavramlar çocuğa olumluymuş gibi duyumsatılmamalı ve bu olumsuz kavramların yerine sevgi, dostluk, barış gibi olumlu kavramlar verilmelidir. Öğrencinin kazandığı bilgileri farklı ortamlarda kullanabilmesi olan transfer etme ilkesi ve öğrenme ve öğretme etkinlikleri bireyin yaşamda karşılaşacağı problem ve durumlara yönelik olması gerektiğini savunan hayatilik ilkesine uygun eserler ortaya konmalıdır. Yazar vermek istediği iletiyi çocuğa doğrudan veya sezdirerek vermelidir. İşlenen konular çocuğun yaşı göz önüne alınarak belli sınırlar içerisinde verilmeli ve bu durumlar karşısında insanların nasıl davranması gerektiği sunulmalıdır (Alamdar, & Süngü, 2017).

Çocuk edebiyatının yetişkin edebiyatından ayrı yarıları, farklı bir edebiyat dalı olmasıyla ilgili münakaşalar olmuş ve bu münakaşalar zaman içinde psikoloji biliminin ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte ailenin çocuklarına ve eğitime verdikleri önemin artması nedeniyle çocuk edebiyatının lehine sonuçlanmıştır. Bundan dolayı çocuk edebiyatını gerekliliği, çocuklar için kaleme almanın yetişkinler için kaleme almaktan daha zor olduğu kabul edilmiş ve çocuk edebiyatı üniversitelerde ders olarak okutulmakta, kongreler, sempozyumlar düzenlenmekte ve çocuk edebiyatı hakkında araştırmalar yapılmaktadır (Büyükkavas Kuran, & Nur Ersözlü, 2009). Batı'da olduğu gibi ülkemizdeki yazarlarda; çocuk edebiyatını çocuklara hitap edecek konularda eserler vermeye çalışırlar. Edebiyat ve çocuk edebiyatının en önemli farkı hedef kitlenin sınırlandırılmasıdır (Tok, 2007).

Çocuk edebiyatı alanındaki çalışmalarıyla tanınmış eğitimci Leland (1955/1995), Curriculum Letter adlı eserinde çocukların neden edebiyata ihtiyacının olduğunu şu şekilde açıklamaktadır:

1. Edebiyat zamanı iyi değerlendiren, eğlendiren bir şeydir. Zamanı eğlenceli hale getirmek eğitimin amaçlarından olmalıdır. Elbette görsel medyanın yanında okumaya da vakit ayrılması gerekir. Okul iklimi çocuklara kitap okumayı sevdirmezse vakti eğlenceli hale getiren bir unsurdan mahrum kalırlar. Bu açıdan, edebiyat, zamanı eğlenceli bir şekilde değerlendirmek açısından öğretim programına alınacak değerli etmenlerden biri olarak düşünülebilir.

2. Edebiyat sıradan olmayı tekdüze yaşamayı engeller. Edebiyat insanı farklı dünyalara taşıyarak hayatın stresinden uzaklaştırır. Herhangi bir eser (düzyazı veya şiir) okumanın kazandırdığı deneyimlerle kişi üzerindeki tasalarından tamamen kurtulabilir ve akabinde insan bu tür tasalarla nasıl mücadele etmesi gerektiğini de öğrenmiş olur. Tümbü avantajların yolu da okuldan edinecekleri okuma alışkanlığından geçmesi gerektiği de unutulmamalıdır.
3. Edebiyat kişinin hayatı tanımada etkili bir yoldur. Çocuklar hayata tutunmanın yollarını öğrenmek için edebiyata ihtiyaç duyarlar. Hayatı tecrübe ederek öğrenmeye çalışmak için belki de insan ömrünün şimdikinden birkaç kat daha fazla olması gerekecektir. Bu da imkânsız olduğuna bir çocuk için hayatı tanımının, yaşamı öğrenmenin en etkili yollarından biri okuyarak öğrenmek olacaktır. Kaliteli bir zaman için temel şartlardan biri budur.
4. Edebiyat kişinin kendini tanıyarak davranış geliştirmesine fırsat sunar. Şüphesiz bütün eserler bu amaca hizmet etmeyebilir fakat hepimizin hayatımızda ihtiyaç duyduğumuzda bize kendimizi anlama konusunda rehberlik eden en az bir kitap bulunmuştur. İnsanlar okuduğu eserlerin kahramanlarıyla kendini özdeşleştirir, kendinden bir parça bulur. Dolayısıyla kahraman, başından geçen olaylar neticesinde rehberlik anlamında kendisine dersler çıkarır.
5. Edebiyat çocukların yaratıcı düşünme hayal güçlerini geliştirme ve yeni alan keşfetmeye yardımcı olur. Sanat dalları birbirinin tamamlayıcısı ve destekleyicisidir bubağlamda edebiyat sayesinde çocuklar başka dallarda da gelişim sağlamak için edebiyattan faydalanabilirler.
6. Edebiyat dilin güzelleşmesi demektir. Çocukların dil gelişimleri için edebiyat en güzel unsurların başında gelir. Edebiyat sayesinde çocuklar günlük dilden ziyade kurallı, anlamlı ve kendini en etkili şekilde anlatacak şekilde dili kullanmayı öğrenir.

Dünyada ve Türkiye’de Çocuk Edebiyatının Gelişimi

Çocuğun fark edilmesi çocuğa has bir edebiyatında temelini oluşturmuştur (Özbilen Demirtaş, 2021). Çocuk edebiyatının ortaya çıkış zamanı bilinmemektedir. Verilere göre çocuk edebiyatıyla ilgili ilk şuurulu çabalar, İngiltere, Fransa, Almanya, İskandinav ülkeleri ve Amerika Birleşik Devletleri’nde görülmüştür (Göl, 2011). “16. yüzyıla kadar özellikle çocuklar için yazılmış kitaplar yoktu. Çocuk edebiyatı sözlü geleneğe dayanırdı. Çocuk eğitimindeki arayışlar çocuk kitaplarının yayınlanmasına sebep olmuştur. Bir tespate göre, dünyada çocuk

edebiyatının ilk yazılı ürünü 1967’de Fransa’da Charles Perrault’un derleyip yayımladığı sekiz masaldır” (Ateş, 2004).

17. yüzyılda çocukken annesinden dinlediği masalları “Geçmiş Günlerin Masalları” adı altında yazan Charles Perrault eserlerini çocuklar için ele almadığı halde çocuklar tarafından severek okunan bir isim olmuştur. Aynı yüzyılda La Fontaine Fransa’da çocuklara seslenen eserlerle ortaya çıkmıştır. 18. yüzyılda İngiltere’de çocuklara hitap eden eserler verilmeye başlanmıştır. Bu dönemde John Newbery, Jean Jacques, Rausseau gibi yazarlar çocuklar için yapıtlar vermişlerdir. 19. yüzyılda İtalya’da Carlo Collodi, Almanya’ da Karl May, İsveç’te Selma Lgerlöf gibi yazarlar çocuklar için eserler yazmışlardır (Gürel, Temizyürek, & Şahbaz, 2007). 19. yüzyıldan itibaren hızla gelişen çocuk edebiyatı 20. yüzyılda konu açısından zenginleşmekle birlikte Edmondo De Amicis 1886’da öğreticilik ağırlıklı Çocuk Kalbi kitabıyla çocuklara hayata dair öğütlerde bulunmuş ve birçok ülkede klasikler arasında yer edinmiştir. 1913’te E.Porter Polyanna adlı eseriyle çocuklara yaşama farklı pencerelerden bakmayı öğretmiştir. Bu eğitici kitapların yanı sıra 1991’de Astrid Lindgren’in Uzun Çoraplı Pipi kitabı ve 1993’te Antoine de Saint-Exupery’in Küçük Prens kitabı fantastik kitaplar arasında yer almışlardır (Doğan, 2015).

Dünyada ve Türkiye’de çocuk yazınının tarihsel gelişimi çocuk kavramının gelişimiyle benzer devam etmektedir (Özbilen Demirtaş, 2021). Avrupa’da gelişme gösteren çocuk psikolojisi, pedagojisi, sosyolojisi ve felsefesinin 20.yüzyıldan itibaren ülkemizde tanınması ve anlaşılmasıyla sanatçılar, eğitimciler ve bilim adamları çocuğa yönelmişlerdir (Ateş, 2004). Türk çocuk edebiyatında verilen ilk yapıtlar ninni, masal, tekerleme, bilmece, Nasrettin hoca fıkraları gibi sözlü gelenek ürünleridir ancak Tanzimat döneminden önce verilen eserlerin amacı nasihat vermek olduğu için edebiyatın gelişimi Tanzimat döneminde başlamıştır. Sümbülzade Vehbi’nin Lütfiyye adlı yapıtı bu eserler arasındadır. Tanzimat döneminde Ahmet Mithat Efendi’nin Hace-i Evvel ve Kıssadan Hisse adlı yapıtları çocuklar için yazılmış ilk yapıtlardandır. Recaizade Mahmut Ekrem’in Tefekkür, Muallim Naci’nin Ömer’in Çocukluğu yapıtları çocuklar için kaleme alınmıştır. Şinasi, Namık Kemal, Ziya Paşa gibi yazarlar da eserleriyle çocuk edebiyatına yarar sağlamışlardır. Bu dönemden itibaren çocuk yazınında hızlı bir ilerleme ve çok sayıda eser verilmeye başlanmıştır (Cengiz, 2020). Çocuklara yönelik süreli yayınlarda Tanzimat döneminde verilmeye başlanmıştır. İlk çocuk dergisi olan Mümeyyiz 1869’da yayımlanmıştır. 1873’te Hazine-i Etfal, 1875’te Sadakat, Etfal ve Ayine dergileri yayımlanmıştır (Çıkla, 2018).

II. Meşrutiyetin ilanıyla birlikte çocuk edebiyatında modern anlamda gelişme olur. Şuray-ı Ümmet gazetesinde Ali Nusret 1908’de çocuk yazınının ehemmiyetini dile getiren bir yazı yayımlar. Bu dönemde çocuk edebiyatı üzerine birçok eser verilir. Bunlardan en önemlileri Ali Ulvi Elöve’nin Çocuklara Neşideler, Tevfik Fikret’in Şermin adındaki çocuk şiiri ve Alaaddin Gövsa’nın Çocuk Şiirleri’dir (Şirin, 2000). Cumhuriyet dönemi önemli çevirilerin gerçekleştiği dönemdir. Orhan Veli Kanık, Sabahattin Eyüboğlu ve Nazım Hikmet La Fontaine’den çeviri yapmışlardır. Kemalettin Şükrü, Necdet Rüştü Efe, Yaşar Nabi Nayır Robinson’dan çeviri yapmışlardır. Ercüment Ekrem Talu Gülliver’in Seyahatnamesi’ni çevirmiştir (Çıkla, 2018). Türkiye’de çocuğa verilen değerin belirlenmesi 1929 yılında 23 Nisan’ın Çocuk Bayramı ilan edilmesiyle anlaşılmaktadır. Türkiye Birleşmiş Milletlerin Çocuk Haklarına ait sözleşmesini 1990 yılında imzalayarak 1995 yılında Resmi Gazete’de yayımlanmasıyla yürürlüğe girmiştir (Özbilen Demirtaş, 2021).

1979 yılı Çocuk Yılı ilan edilerek Türkiye’de çocuk edebiyatı üzerine önemli gelişmeler yaşanmasına sebep olmuştur. 1980’li yıllarda radyo-televizyonlar ve sanat ve edebiyat dergileri çocuklar için programlar yapmışlardır. Türk edebiyatının önemli yazarlarının şiir, hikâye ve masalları kitap haline getirilmiştir. Günümüze doğru artık hikâye, şiir ve roman dışında farklı türde yapıtlar verilmeye başlanmıştır. Gülten Dayıoğlu, Yalvaç Ural, Mavisel Yener, Sevim Ak, Mustafa Ruhi Şirin, Muzaffer İzgü, Ahmet Tezcan gibi yazarlar çocuk yazınının önemli yazarları olmuştur (Arıcı, 2016).

Çocuk Edebiyatı Türleri

Turan ve Yılar (2007), çocuk edebiyatı türlerini şöyle sıralamışlardır:

Tablo 1. *Çocuk Edebiyatı Türleri*

Oyuna Dayalı Türler	Meraka Dayalı Türler	Hayale Dayalı Türler
1.Tekerleme	1.Fen ve Tabiat Olaylarını Anlatan Metinler	1. Masal
2.Bilmece	2.Biyografi	2. Fabl
3.Parmak Oyunları	3. Anı (Hatıra)	3. Fıkra
4. Dramatizasyon	4. Deneme	4. Destan
5.Çocuk Tiyatrosu	5. Gezi Yazısı	5. Efsane
	6. Mektup	6. Hikâye
		7. Roman
		8.Çizgi Roman
		9. Şiir

Aşağıda yer alan başlıklarda kısaca bu türlere ilişkin bilgiler verilmeye gayret edilmiştir.

Oyuna dayalı türler.

Tekerleme.

Diğer türlere bağlı olarak gelişen, konu ve içerik bakımından kesin sınırları olmayan, benzer seslerden ve tekrarlardan oluşan, masalların ve öykülerinin başında söylenen, akıcı okuma ve konuşma kabiliyetini geliştiren bir türdür (Yılmaz Alkan, 2019).

Farklı edebi türlerde var olan ölçülü ve kafiyeli, ses tekrarları ve ikilemelerden oluşan anlamsız ve bağlantısız sözlerdir. Tekerlemeler oyunlarda kuralları belirlemek için de kullanılır (Bardak, 2018). Tekerlemeler, hem ayrı hem de diğer türler içerisinde kullanılırlar. Genelde masalların iç, giriş ve sonuç kısımların da konuya dikkat etmek için kullanılırlar. Bazı bilmeceelerde eğlenceli olması ve dikkat çekmesi için tekerleme şeklinde oluşturulurlar (Arıcı, 2016).

Bilmece.

Bir şeyin adını anlamadan niteliklerini örtülü bir şekilde üstü anlatarak onun ne olduğunu buldurmaya yönelik söylenen oyundur (TDK, 2021).

Bilmece, ipuçlarında gizlenen cevabı metinde var olan, bir kısım özelliğin üstü kapalı olarak anlatılan, çözmesi zekâ gerektiren, ortamına göre eğlence veya oyun aracıdır. Bilmece bireyin aklının ve sorgulama yeteneğinin önemli ürünlerindendir. (Yangil, 2015).

Parmak oyunları.

Bir düz yazı veya şiire ait sözlerin belli bir düzen içerisinde el hareketleriyle gösterilmesidir (Bardak, 2018)

Dramatizasyon.

Eğitim programlarında bir öğretim programı olarak yer almakla birlikte yakın zamanlarda eğitim de drama ve yaratıcı drama terimleri de kullanılmaktadır. Çocukların haz alarak, ilgiyle katıldığı bir öğretim yöntemidir (Mazman, Sever, & Yalçınkaya, 2009)

Çocuk tiyatrosu.

Çocuk tiyatrosu, içeriğinde farklı anlamlara karşılık gelen kavramları içermektedir. Bunlardan bir tanesi oyundur. Oyun bir amaca yönelik veya değil, kurallı, kuralsız oynanabilen çocuğun eğlenerek oynadığı sağlıklı gelişiminin temelini oluşturan ve en iyi öğrenme yöntemidir (Karmış, 2009).

Meraka dayalı türler.

Fen ve tabiat olaylarını anlatan metinler.

Çocukların yaşadıkları doğal çevre hakkında bilgilenmesi, dünyayı erken yaşlarda tanımaya, canlı ve cansız varlıklar hakkında bilgilenmesine, doğa da bulunan zenginliği fark ederek kendi yaşamıyla ilişkilendirerek öğrenmesinde bu metinler önemli bir yer tutmaktadır. Çocukların yağmur mevsim değişimleri, çiçeklerin ağaçların büyümesi gibi çeşitli doğa olayları hakkında bilgilenerek fen alanına karşı büyük bir ilgi gösterirler (Kadim, 2021).

Anı (Hatıra).

Kişinin başından geçen olayları anlattığı türdür. Sadece belirli kişilerin hikâyesini, yaşadıklarını anlatmaz aynı zaman da o kişilerin yaşadığı toplumu ve şartları da anlatırlar. Günü gününe tutulan hatıralara ise günlük adı verilmektedir (Kadim, 2021).

Yaşanmış farklı olayların bilinçaltında saklanan her türlü iz, hatıradır (TDK, 2021).

Deneme.

Bir yazarın bir durum hakkında kendine has duygu ve düşüncelerini idea belirtmeden kendi tecrübeleriyle anlattığı yazılara denir. Deneme yazılarında kişisel görüş ön plandadır. Deneme yazarı yazısına önce kendini eleştirmekle başlar (Kadim, 2021).

Herhangi bir konuda yeni ve öznel fikirlerle süslenmiş bir anlatım içinde ifade edilen düz yazı türüdür (TDK, 2021).

Biyografi.

Hayat hikâyesi ele alınan kişi yazar, futbolcu, devlet adamı veya bir sanatçı olabilir. Bir antoloji ya da ansiklopedi de o kişiyi tanıtmaya amacıyla bulunabilir, bunlara biyografi denir (Turan, 2022).

Bir kimsenin hayatını başından sonuna kadar anlatan insanlar arasında fark gözetmeksizin bireyi merkeze alan bir türdür. Biyografinin en önemli özelliği bir tarih metni gibi doğru olması ancak genellemeler yapmamasıdır (Gezer, 2021). Biyografi yazarı, elde ettiği bilgileri mümkün olduğu kadar resim ve başka belgelerle desteklemelidir. Araştırdığı kişiyle ilgili yakınında bulunan kişilerle mülakat yapabilir. Biyografilerin roman şekli de vardır. Roman şekilleri daha ilgi çekmektedir (Aytekin, 2016).

Gezi yazısı.

Gezip görülen yerler üzerine yazılan yazılardır. Gezi yazarları ele aldıkları yer hakkında sadece çevresel olarak anlatmazlar o yerin örf ve adetlerini de ele alırlar. Gezi yazılarını çocukların okuyabilmesi için dil ve anlatım bakımından sadeleştirilmesi gerekmektedir (Kadim, 2021).

Gezilen yerleri, o yerlerin özelliklerini, oralardaki kişilerin hayatlarını, geleneklerini anlatan düzyazılardır (TDK, 2021). Gezi yazılarında amaç görülen yerlerin güzelliklerinin ve bu yerlerin sosyal ve toplumsal yapısını ortaya koymaktır. Gezi yazıların da gezilen yerlerin yanında dil kullanımı da önem taşımaktadır. Gezi yazılarının okuru dil ve anlatım yönünden de ikna etmesi gereklidir (Arıcı, 2016).

Mektup.

Herhangi bir kişiye veya kuruma isteklerini iletmek için yazılan yazılardır. Başlarda sadece bir haberleşme türü olarak kullanılan mektup günümüzde duygu ve düşüncelerin yazıldığı bir tür halini almıştır (Kadim, 2021).

Bir durumu bildirmek, hakkında bilgi edinmek veya bir şeyi istemek için birine çoğunlukla postayla iletilen yazılı kâğıtlardır (TDK, 2021).

Hayale dayalı türler.

Fabl.

Sonunda bir ders vermek amaçlı yazılan kahramanları genelde hayvanlar olan, bir bilgilendirici metin türüdür (TDK, 2021).

Fablların temel özelliği didaktik olmasıdır. İnsanlara ait özellikler hayvanlara atfedilerek doğruluk dürüstlük ve yardımseverlik gibi davranışlara özendirirken, cimrilik, kıskançlık gibi olumsuz davranışlar ise eleştirilir (Kadim, 2021). Çocuklar tarafından içerdikleri hayvanlardan dolayı zevkle okunan dünyada yaygın olan çocuk edebiyatı türlerinden birisidir (Turan, 2022). Fabllar hikâyelerde olduğu gibi serim, düğüm, çözüm bölümlerinden oluşmaktadır. Fakat hikâyelerden farklı olarak sonuç kısmından sonra ana fikrin yer verildiği ders bölümü olan kıssadan hisse bölümü bulunur. Fabllar çocuklara ahlaklı ve olumlu davranışlar kazandırır. Öğretici niteliği ve taşıdıkları ahlaki dersler bağlamında değerler eğitiminde uygundur (Aytekin, 2016).

Fıkra.

Fıkra sözcüğü farklı anlamlarda kullanılmaktadır. Edebiyatta ise “Kısa ve özlü anlatımı olan, nükteli, güldürücü hikâyecik” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2021).

Fıkradaki güldürü unsurunun saflık, kurnazlık, doğallık, uyanıklık gibi temel durumlarından kaynaklandığı bilinmektedir. Tiplerde bu unsurlara bağlı özellikler göstermektedir. Tipler gerçek kişi olabileceği gibi bir grubu veya kişiyi temsil eden sembolik tipler de olabilir (Erşahin, & Vişne, 2022). Fıkra, sözlü bir şekilde nesilden nesile aktarılmış ürünlerdir. Kısa ve etkileyicidirler. Günlük hayatta karşılaştığımız her duruma uygun bir fıkra olması değerlerin aktarılması açısından sürekli başvurulmuş bir türdür (Arıcı, 2016).

Destan.

Milattan önce tanrılar ve kahramanlarla ilgili olağanüstü durumları anlatan yazılardır (TDK, 2021).

Destanlar ait olduğu milletin ortak hafızasıdır. Yazının icadından önce milletlerin oluşum sürecinde oluşmaya başlanan destanlar sözlü olarak dilden dile aktarılmıştır. Destanların konusunu milletlerin başından geçen önemli olaylar oluşturmaktadır (Kadim, 2021).

Efsane.

Eski dönemlerden itibaren söylenilen, olağanüstü varlıkları, durumları anlatan hayali hikâyelerdir (TDK, 2021).

Eski anlatım ürünleri olan efsaneler kaynağını günlük olaylardan, mitolojiden ve tarihten alırlar. Efsanelerden okul öncesi dönem çocuklarının hayal gücünü zenginleştirmek için yararlanılabilir. Efsaneler çocukların yaratıcı düşünme becerisini geliştirmektedir (Kadim, 2021).

Hikâye.

Gerçek veya gerçeğe yakın durumları anlatan düz yazılardır (TDK, 2021). Gerçeklikle bağıni koparmamış yaşanmış veya yaşanması olası olan olayları anlatan yazıya hikâye denir (Turan, 2022). Yaşanmış veya yaşanması mümkün olan durumların yer ve zaman belirterek anlatıldığı metinlerdir (Aytekin, 2016). Edebiyat türleri arasında modern ismiyle öykü günümüze kadar en çok değişime uğrayan türdür. Sözlü gelenekten yazılı geleneğe sonra modern görünüme geçişinde daha çok kahraman, içerik, mekân gibi öğelerle değişim gösteren

hikâye günümüzde yaratıcı, dilsel ve anlamsal örnekleriyle deneySELLİK serüvenini sürdürmektedir (Aslan, 2019).

Roman.

İnsanın veya çevrenin mizaçlarını, göreneklerini araştıran, maceralarını anlatan, duygu ve tutkularını analiz eden, kurmaca veya gerçek durumlara dayanan uzun edebi türdür (TDK, 2021).

Roman olmuş veya olması olası durumların anlatıldığı uzun soluklu eserlerdir. Çocukların okuma alışkanlığı edinmesinde ve farklı bakış açısı kazanmasında yarar sağlamaktadır. Birey roman okuyarak hayal gücünü ve yaratıcı düşünme becerisini geliştirebilir (Kadim, 2021). Bir olay etrafında insanların hayatlarından bazı kesitleri, bazı tarihsel olayları, insanların yaşadıkları maceraları yer, zaman belirterek anlatan kurmaca metinlerdir. Hikâyeden ayıran özelliği olay örgüsünün daha geniş tutulmasıdır (Aytekin, 2016).

Roman, hikâyeyle birlikte çocuk edebiyatında önemli bir rol üstlenmiştir. Romanın öyküden farkı içeriğindeki olay, kahraman ve iletilerin fazla olmasıdır. Bu nedenle romanlar daha çok on yaş üzerindeki çocuklara seslenmektedir (Turan, 2022).

Çizgi roman.

Konuyu ve durumları olay akışında resimleme tekniğiyle okuyucuya sunan romanlardır (TDK, 2021).

Edebiyat ve resmi kendi içinde harmanlayarak zengin ve özgün bir biçim de görünen çizgi roman dünyada ün kazanmıştır. Bölgesel olarak kendine has ekoller oluşturmakla kalmamış süreç içerisinde ekollerin sentezlenmesiyle zenginleşmiştir (Puluç, 2022).

Şiir.

Zengin simgelerle, ritimli kelimelerle, seslerin uyumlu kullanılmasından, hece ve durak yönünden uygun olan edebi türdür (TDK, 2021).

Simgesel ve imgesel çağrışımları olan, az sözde çok anlam içeren, Satirik, epik, lirik gibi türleri olan, düz yazıdan en önemli farkının ahenge atıf olduğu, okurda estetik duygular uyandıran bir çocuk edebiyatı türüdür (Aydın, 2011).

Masal.

Çocukların ilgisini çeken masal, hikâye ve roman türleri karakter eğitiminde çok iyi bir şekilde kullanılabilir (Karatay, Destanbaşı, & Demirbaş, 2015). Bu çalışma kapsamında Eflatun Cem Güney masalları duyarlık eğitimi açısından inceleneceği için masal daha ayrıntılı ele alınmıştır.

Okuma yazma öğrenmeden önce çocuklar ilk olarak masallarla karşılaşmaktadır. Masallar bireyi yaşama hazırlar ve bireyin duygularını geliştiren ona değerleri öğreten bir türdür. Birey yaşadığı toplumun değerlerine ve kurallarına uygun davranmalıdır. Bu nedenle çocuk okula başlamadan öncede çocuk eğitimine önem verilmektedir. Bu da en iyi masallarla yapılmaktadır. Masallar çocuğun özdeşim kurmasını ve hayal etmesini sağlayarak değer kazandırmada etkili bir eğitim aracıdır. Masalların olağanüstü olayları barındırması, iyilerin kazanması, güçsüz olanların güçlüleri yenebilmesi çocukta masala karşı ilgi, masalı başkasına anlatma eğilimi oluşturmaktadır bu nedenle sözlü edebiyatın en zengini olan masal çocuk eğitiminde etkili bir şekilde kullanılmaktadır (Karakurt İpek, 2019). Masallar insanı en erken zamandan başlayarak yaşama hazırlayan içinde bulunduğu kültürel ortamda özgüveni yüksek birey yetiştirme amacını güden vasıtalarlardır. Günümüzdeki eğitimin hedeflerinden biri de, çocuğu yaşamın amacını bulmasını sağlamaktır. Ben nereden geldim? Doğum nedir? Ölüm nedir? Gibi sorulara çocuğun zaman içinde mantıklı cevaplar bulması gerekir. Çocuk en başta bu soruları içinde anlamlandırır mantıklı cevaplar bulmaya çalışır, çocuğun sağlıklı gelişimi için bu sorulara mantıklı cevapların verilmesi gerekir bu cevaplar kitaplardan veya yetişkinlerden hazır olarak alınamaz bu yüzden masaların bu süreçte çocuğa yararlı olacaktır (Yılmaz, 2012). Masallar dayanışma, yardımlaşma, dostluk gibi olumlu davranışları benimsetecek, kötülüklerle başa çıkmasını gösterebilecek biçimde olmalıdır. Çocuğa hayata sürekli umutlu bakmayı, sevgiyi ve sabırlı olmayı öğretmelidir (Arıcı, 2016).

Masal, çocuk yazınının en düş ürünü olan türüdür. Bu nedenle masallar çocukların hayal gücünün genişlemesine ve yaratıcı düşünmesinde etkili rol oynamaktadır (Turan, 2022). Masallar şiddet eğilimli iletişim yöntemleri tam tersi olan iyi ve pozitif kişilik özelliğiymiş gibi sunulmamalıdır. Masallar ayrımcılığa yol açacak hiçbir anlatıma yer vermemelidir. Masallarda olumsuz duygular ve uygun olmayan yöntemler doğruymuş gibi sunulmamalıdır (Aslan, 2016). Masallar çocukların hayal güçlerini, yaş aralıklarına göre dinleme becerilerini, okuma yazma becerilerini geliştirir. Ahlaki ve zihinsel gelişimlerini etkiler ve kültürel aktarımı kazandırır. Masallar sürükleyici yanı ve olağanüstü özellikler taşıması yönünden çocukların büyük ilgisini çekmekle birlikte onları yaşama hazırlar ve hayatla ilgili daha duyarlı kılar. Çocukların dil gelişim dönemlerinde masallar önem arz etmektedir. Çocukluk döneminde okunan masallar

onların alıcı dil hafızasını zenginleştirir ve dil öğrenme sürecini hızlandırır. Çocukların kendini ifade etme becerilerine katkı sağlar. Masalların farklı türleri de vardır. Emiroğlu (2005), bu türleri şöyle sıralamıştır:

Tablo 2. *Masal Türleri*

1. Hayvan Masalları
2. Asıl Masallar
a) Olağanüstü Masallar
b) Gerçekçi Masallar
3. Güldürücü Masallar, Nükteli Fıkralar, Yalanlamalar
4. Zincirlemeli Masallar

Hayvan masalları.

Kahramanları hayvanlardan oluşan masallardır. En önemli özelliği nasihat vermesidir. Tekerlemeli bölümü yoktur. Diğer masallardan farkı daha kısa olmasıdır. Hayvan masallarının öncüsü Fransız La Fontaine'dir (Arıcı, 2004).

Asıl masallar.

a) Olağanüstü masallar

Olağanüstü masallar içinde yer alan desenler gerçeğe daha yakındır. Periler, cinler, devler insanlardan çok farklı işlenmektedir. En masalımsı anlatımları bile gerçeğe yaklaştırmaya çalışmaktadır (Arıcı, 2004).

b) Gerçekçi masallar

Ele aldığı olay örgüsü ve kahramanları gerçeğe daha yakındır. En önemli kahramanları padişah ve keloğlandır. Bu masalarda padişah hep halkına zulmeden kötü bir karakterle anılmaktadır. İyi karakterler ise genelde padişahın oğlu veya kızı ya da halkından birisi olmaktadır (Arıcı, 2004).

Güldürücü masallar.

Yalanlamalı masallar bazı masalların başında masallara hazırlarken bazı masalarda da bağımsız bir şekilde yerine getirirler. Anlatanın başından geçmiş gibi gösterilen tuhaf, mantık dışı, mizahi olaydan oluşmaktadır. Ses ve söz uyumuna dayanan bir anlatım yansıtırlar bu yönüyle masal ve tekerleme içerisinde değerlendirilir (Kumartaşlıoğlu, 2021).

Zincirlemeli masallar.

Kendine özel özellikleri olan masallardır. Yapısal olarak masaldaki kahramanların zincirlemeli olarak birbirlerine ulaşmasını sağlayan bir formüle dayanır. Zincirlemeli

masallarda önemli olan içerik değildir, olayların nasıl aktarıldığıdır. Masal okuyucusunun dil ve ifade becerisini geliştirmek için yazılırlar (Kumartaşlıoğlu, 2021).

Masallar, içeriğinde kapsamlı nitelikler bulunan ve sosyal açıdan ortak ve kullanışlı bir tip olarak kültürlerin kendi değerleriyle yaptığı ve kuşaktan kuşağa aktardığı bir gelenektir (Korkmaz, 2020). “Masallar öncelikle dilin tüm söz varlığını (kelimeler, terimler, yabancı ögeler, deyimler, ikilemeler, atasözler vb.) inceliklerini, özelliklerini, eğilimlerini, zenginliklerini ve kullanım olanaklarını zengin biçimde sunduklarından çocuklara dil duyarlılığı kazandırır” (Aslan, 2016). Çocuklar bakımından masalların çocuğu aşırı düş dünyasına sürüklemesi ve gerçeklere uyum sağlamasını zorlaştırması gibi olumsuz durumlar taşıdığı gerçeğinden yola çıkarak çocuğun okuyacağı masalların tüm yönüyle çocuğa göre olması ve bahsedilen olumsuzlukları barındırmaması gerekir (Aslan, 2016).

Çocuklarla buluşturulacak masalların çocuğa göre olması için içerik ve tema çocuğun yaş, gelişim dönemi ve algılama sınırına uygun olmalıdır. Çocuğu korkutacak ve düşünmesini engelleyecek anlatımlara yer verilmemelidir. Duygusallıkla ilgili konular çocuğa görelilik ilkesine uygun olarak işlenmelidir. Aile içi sorunlar, okul sorunları, çevre kirliliği, savaş, hastalıklar ve sınavlar da çocuğa görelilik ilkesine uygun olarak işlenmelidir (Aslan, 2016).

Masallarda Geleneksel cinsiyet rollerini pekiştiren anlatımlardan kaçınılmalıdır. Masallarda değerlerin önemi sezdirilmelidir. Kahramanlar aktif olmalı ve bağımsız birey özelliği göstermelidir. Masallarda öğreticilik; sanatsal niteliklerini yitirmelerine neden olacağı için ön planda olmamalı ve çağın gerisinde kalmış mesajlar verilmemelidir. Masallar çocukları sevgi, barış, dostluk, adalet gibi değerlerimize karşı duyarlı kılacak konular ele almalıdır (Aslan, 2016).

Değerler Eğitimi

Değerlerimiz, öğretim programının bakış açısını oluşturan prensipler toplamıdır. Özümüzü oluşturan değerler hayatta karşılaşacağımız sorunlarla baş etmemizi edinen gücün çıkış yeridir. Bir toplumun geleceği, değerlerini özümseyen ve değerleri sahip olduğu yetkinlikler sayesinde ete kemiğe geçiren bireylere bağlıdır. Bu sebeple eğitim sistemi herkese uygun karar alma ve bu kararları davranışları yoluyla gösterme becerisi edindirmek için hareket eder. Eğitim sistemi değer kazandırma hedefini öğretim programlarını kapsayan daha kapsamlı olan eğitim programlarıyla yerine getirir (MEB, 2019). Evrensel değerler, dünyadaki bireylerin birçoğu tarafından özümsenen, önemi ve gerekliliği hakkında herkesin aynı düşünce de olduğu değerlerdir. Toplumsal değerler ise toplum tarafından önemsenen sosyal ilişkilere yön veren değerler iken ulusal değerler ise ait olduğu ulusla özdeşleşen, ulusun hayata bakışını yansıtan

değerlerdir (Çelikten, 2019). Bireyin tam olarak gelişebilmesi, aileye ve topluma koşulsuz bir şekilde bağlanması evrensel bütünlüğe yararlı olması ve topluma ve insanlığa karşı sorumlu hissetmesi için eğitim gereklidir ancak elde edilen bilgi ve beceriler toplumun yararına kullanılmalıdır. Tüm bunların olması değerler eğitiminin önemini ortaya koymaktadır. En erken yaşta verilmesi önem arz etmekte olan değerler eğitimi kendimizi değiştirmek ve geliştirmek, tüm dünyayı anlamak için sorumluluk duygusunu içselleştirmesini gerektirmektedir (Senek, 2018). Değerler toplumsal öneminin yanında bireysel anlamda da önemlidir. Birey bir taraftan eğitimle bilişsel anlamda gelişirken diğer taraftan yaşadığı topluma uygunluk göstermesi için etik ve ahlak kurallarını da öğrenmesi gereklidir. Günümüzdeki kötü alışkanlıklar göz önüne alındığında değerler eğitimin önem ve gerekliliği anlaşılmaktadır (Ercan, 2022).

Dünya üzerindeki huzurun sağlanması ortak değerler etrafında birleşmekle sağlanacaktır. Bundan dolayı değerler eğitiminin sistemli olarak yaşama geçirilmesi gerekir. Ortak değerler etrafında birleşilmediği sürece dünyada huzur ortamı sağlanmayacak, güçlü olanın güçsüz üzerinde hükmetmesi ve savaş eksik olmayacaktır. Değerler eğitimi başkalarına karşı hoşgörülü olmayı, birbirlerinin haklarına saygı duymayı, düşüncesini özgürce ifade edebilmeyi sağlar (Çelikten, 2019).

Kişilik sahibi insanların oluşturduğu bir toplumda yaşamak insanların ortak kararıdır. Toplumu oluşturan insanların olumlu karakterlere sahip olması hedeflenmektedir. Bu özellikleri benimseyen bir toplum yaratma amacı güden yazarlar kendilerini sorumlu görerek ahlaki, dini, kültürel bilgilerini topluma aktarma gayretinde olmuşlardır (Tursun, 2019).

Değerler bireyin gelişimi ve toplumun düzeni üzerinde etkilidir. Değerlerin birçoğu evrensellik özelliği taşır. Ahlak, sevgi, duyarlılık gibi evrensel değerler insanların birlik içinde mutlu bir şekilde yaşamlarını sürdürmeleri için önem arz eden temel değerlerdir. Değer eğitimiyle bu değerler toplum tarafından içselleştirilmelidir (Binyıl Şahin, 2019). Değerler eğitiminin amacı toplumu etkileyen davranış kalıplarını yeni kuşaklara aktarmaktır. Değerler eğitiminin etkili olması açısından toplum, dil ve kültür birbirini tamamlayan bir bütündür. Bir ulusun dili, yapıtları, iletişim öğeleri o milletin hakkında derin bilgiler taşır (Memişoğlu, 2019).

Değer, insanı değerli kılan, içinde bulunduğu durum ve olaylarda gösterdiği duyarlılığa denmektedir. Gösterdiği duyarlılığın birey tarafından özümsemişi değerler eğitiminin temelini kurmaktadır (Yaman, 2012). Çocuk yaşadığı toplumun bir parçası olarak onun koyduğu kurallarla yaşar. Toplumun varlığını ve bireylerin haklarını korumak için normlar koymuştur ve bu normlara herkesin uymasını beklemektedir. Toplumun oluşturduğu bütün normlar değer olarak isimlendirilmektedir. Sosyalleşmenin ve toplumun bir parçası haline gelmenin en önemli sebebi olan değerlerin kişiye aktarılma şekli önem arz etmektedir (Tursun, 2019). Öğrencilere

verilecek değerler eğitimi birden çok yolla verilebilir. Bunlardan bir tanesi kitap okumak ve okuldaki etkinliklerle verilebilir (Yeniay, 2019). Değerleri gelecek nesillere aktarmada çocuk edebiyatı önem arz etmektedir. Çocuklar dinledikleri veya okudukları çocuk edebiyatı türleriyle değerleri içselleştirir. Geleceğimiz için çocuğa göre ele alınan eserler değerlerimizi en iyi şekilde yansıtmalıdır. Bu eserler yoluyla çocuklar değerleri içselleştirip yaşatacaktır (Yeniay, 2019).

Her öğrencinin gözlemlerinden edindikleri bilgiler farklı olduğu için aldığı değerde birbirinden farklı olmaktadır. Öğrencinin bilgi, tutum, değer gibi kazandığı unsurlar örtük bir şekilde kazanılmaktadır. Bu şekilde kazanılan değer ve bilgiler daha kolay içselleştirilmektedir (Çiçek, 2021).

Türkçe dersi dört temel beceri olan okuma, yazma, konuşma, dinleme ve dilbilgisi eğitimin kapsamaktadır. Anadil eğitim verilen Türkçe dersleri ve Türk eğitim öğretimin her seviye müfredatında değerler eğitimi yer almaktadır. Çünkü bireylerin yetişmesi ve ilim öğretimi toplumun yapı taşı olan değer öğretimi ile dengeli devam etmelidir. Bu nedenle değerler eğitimi Türkçe dersinin kanalı sayılmaktadır (Akdeniz, 2020). Çiçek (2021) çalışmasında değerleri sosyal değerler ve diğer değerler olarak iki başlık altında toplamıştır. Sosyal değerler: Adalet, aile bireylerine önem verme, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, duyarlık, dürüstlük, estetik özgürlük, saygı, sevgi (insan, aile, Atatürk, okuma, doğa, yaşam), sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik. Diğer değerler: Arkadaşlık, cesaret, empati, fedakarlık, iyimserlik, iyilik yapmak, kültürel mirasa sahip çıkma, merhamet, misafirperverlik, nazik olmak, özgüven, paylaşımcı olmak, selamlaşma, temizlik-sağlık olarak sınıflandırmıştır.

Değerlerin karakter eğitimiyle çocuklara verilmesinde kullanılan en önemli araç edebiyattır. Günümüzde çoğu araştırmacı değerlerin aktarılmasında edebi yapıtların kullanılmasının geçerlive kolay bir yöntem olduğunu söylemektedir. Değerler eğitiminde ele alınan değerlerden bir tanesi de duyarlık değeridir (Sarıçam, 2021).

Duyarlık ve Duyarlık Eğitim Süreci

Duyarlık, bireyin çevresinde olup bitenlere karşı duyarsız kalmaması, bu durumlarla ilgilenmesi ve duygudaşlık kurmasıdır. TDK (2021) hazırladığı Türkçe Sözlük'te duyarlık kavramını "Duyarlı olma durumu, duygunluk, duyarlık, hassaslık" olarak açıklamaktadır. Duyarlık kendisinin dışında gerçekleşen olayla ilgilenmesi, bunları umursaması, sezinlemesi, olayları görmezlik ve bilmezlikten gelme, empati kurmasıdır (Aslan, 2013).

Duyarlık, bireyin toplumsal sorunlar karşısında kendini sorumlu hissederek üstüne düşeni yapmaya çalışması ve sorumlulukları yerine getirmeye çalışmasıdır (Sarıçam, 2021).

Duyarlık olumlu teşvik öncesi ve sırasındaki duygulardır (Banos, 2006). Duyarlık içinde bulunduğumuz dünyayla ve yaşadığımız olaylarla ilişki kurmamızı ve gerekli sorumluluğu almamızı sağlamaktadır. Birey olarak içinde bulunduğumuz çevre ve dünyayla sürekli bir etkileşim halindeyiz. Birey olmamızla beraber toplumsal hayatın içinde bulunmamız bizi yaşadığımız çevrenin bir parçası haline getirmektedir. Bu durum da çevreyle ilişki kurmamızı ve çevremizde yaşanan olaylara karşı duyarlı olmamızı zorunlu kılmaktadır. Bundan dolayı öğrencilerde duyarlılığa ilişkin farkındalık geliştirmek önem arz etmektedir (Keskin, & Öğretici, 2013). Duyarlık kişinin bir olaya bir duruma karşı nasıl hissettirdiğini bildirdiği, kişinin dışavurumcülüğünü, başka bir kişinin algısını içermektedir (Snodgrass, Snyder, & Hecht, 1998).

Duyarlık kavramı özgür birey tutumu sebebiyle günümüzde daha çok önem kazanmıştır. Kavramın geliştirilmesi için sürekli ve zorlayan bir sürece ihtiyaç vardır. Kavramın kalıcılığı ise bireyi etkileyen uyarıcıların ilk çocukluk evresinden başlayarak verilmesine bağlıdır. Bu uyarıcıların öğretici ve sürekli kendini yenilemeden aynı konulara değinen çocuk edebiyatı eserlerinin bireye duyarlılıkla ilgili hiçbir katkısı olmayacaktır (Etoğlu Kibris, 2019). Eğitimciler ve öğrenciler arasındaki kültürel birikim farkı karşısında kültürlerarası duyarlılığı kazandırma zorunludur (Fretheim, 2007). Farklılık eğitimi olarak da bilinen duyarlık eğitimi, farklı cinsiyet, din, yaş ve ırka sahip kişileri içeren gruplar arasında saygıyı kolaylaştırmaya yardımcı olmak için tasarlanmış bir program türüdür (Boelcke, 2022). Duyarlı bireyler sayesinde çevre korunabilmekte, toplumsal sorunlar önlenabilmektedir. Tarih gelecek kuşaklara aktarılabilen ve bireye büyüklere saygı duyulması gerekliliği öğretilenmektedir (Özkan, 2019).

Duyarlık eğitimi, çocukların hayat boyu icra edecekleri duyarlılıkları kalıcı olarak öğrenmelerini sağlar. Duyarlık eğitimi işleyen edebi eserler bunu doğrudan vermemelidir. Çocukların hayal etmelerini geliştiren, çocukların olayları hissetmelerini sağlayan, çocukların duygu ve düşüncelerini harekete geçiren kitaplar olmalıdır (Evsen, 2019). Gelecekteki eğitim çalışmaları duyarlılığı geliştirebilmeye uygun olmalıdır (Spinthourakis, Stovlioti, & Roussakis, 2009). Duyarlık eğitimi kişinin özünü ve diğerlerini tanımasına ve çevresinde olup bitenlere karşı farkındalık geliştirilebilmesi için önemlidir. Bireyin farkındalığı okuduğu kitaplarla gelişebilir, okuduğu kitaplar bireyin daha önce karşılaşmadığı olay, durum ve duygular hakkında bireye örtük bir şekilde duyarlık kazandırabilir. Çocuk edebiyatı eserlerinin nitelikli eserler olarak kabul edilmesi ve duyarlık eğitime katkı sağlaması için yazarın eserinde vermek istediği değeri yorumlarken çocuğa özgürlük tanıması gerekir bu özgürlükten dolayı birey değere karşı duyuşsal bakış açısı elde edecektir (Karakuş Tayşi, 2019). Nitelikli çocuk edebiyatı

eserleri bireyleri hayata karşı duyarlık duygusuyla yetiştirmeyi hedeflemektedir. Bireyin kendisinin içinde olmadığı olaya müdahil olma duygularının pekişmesini, bu olayları önemsemesini sağlayan duyarlık, geliştirilmesi zor ve kalıcı çabalara dayanan uzun bir süreci kapsamaktadır (Karakuş Tayşi, 2019).

Duyarlık eğitimi, edebiyat yapıtlarının hissettirdikleriyle insanların kendinden bağımsız olanlarla ilgilenmelerini; diğer insanların da hissettikleri sorun ve duyguları anlamalarını, kendisi dışındakilere yapılan kötülüğe ve haksızlık karşısında susmamaları ve tüm samimiyetleriyle buna karşı çıkmalarını; insana ve doğaya bilinçli bir şekilde sevgiyle, merhametle, anlayışla yaklaşmalarını sağlayacak içsel ve dışsal eğitim olarak özetlenmiştir (Aslan, 2019). Duyarlık eğitiminde amaç, insani değerleri çocuğun gelişim özelliklerine uygun biçimde çocuğa hissettirmek ve çocuğun konuyla ilgili duyarlı olmasını sağlamaktır (Alamdar, & Süngü, 2017).

Eflatun Cem Güney

Hayatı.

1896 yılında, bugün Malatya sınırları içerisinde bulunan Hekimhan'da dünyaya geldi. Babası Ahmet Hurşit Bey, Hekimhan'da telgraf müdürlüğü yapmıştır. Hayatı boyunca hep acılar çekmiş olan Eflatun Cem Güney, daha çocukken annesi ve babası birer sene arayla vefat ederler. Eflatun Cem Güney, 1903 yılında amcası Şevket Bey'in posta müdürü olarak görev yaptığı Sivas'a gider. Burada önce Sivas Fevziye İptidaisine (ilkokul) kaydolar. Başarıyla iptidaiden mezun olan Eflatun Cem Güney, daha sonra Sivas İdadisi'nde (ortaokul) ve Sivas Sultanisi'nden (lise) mezun olur. 1917-1918 eğitim-öğretiminin bitiminde Sultani'nin edebiyat bölümünden mezun olur. Birinci Dünya Savaşı'nın yeni bittiği zamanlarda Sultani'nin edebiyat bölümünden mezun olarak öğretmenlik mesleğine layık olan tek kişi olmuştur. Her dönemde üstüne düşen aydın sorumluluğunu yerine getirmiştir. Genç kuşaklara ve okumayı seven her düzeyde ve yaşta insanlara hitap etmiştir.

Hem eğitimci, yazar ve yayıncı, hem de müzecilik alanında çalışmalar yapmış bir sanatçıdır. Eflatun Cem Güney yaşamının her döneminde halktan bir kişi gibi yaşamıştır. 1918 yılında Konya Öksüzler Yurdu'nda Türkçe Muallimliği yapmıştır. Daha sonra 1919 yılında sınava girerek edebiyat muallimi olur. Kuvayı Milliye marşını yazmıştır. 1921'de Eskişehir'e edebiyat öğretmeni olarak atanıp İstiklal dergisini çıkarır. Eskişehir'in düşman işgaline uğraması üzerine Kayseri Sultanisi'ne Türkçe Muallimi olarak verilir. 1921-1923 yılları arasında Sultaninin müdürü olan Nafi Atuf Kansu ile birlikte Misak-ı Milli gazetesini çıkarır. Kurtuluş savaşının zaferle sonuçlanmasından sonra 1923 yılında Sivas Sultanisi'ne -mezun

olduğu Sultani- Türkçe öğretmeni olarak atanır. 1928’de Samsun’da, 1931’de Afyon’da 1933 yılında Kütahya’da belirli süreler görev yapmıştır. 1950 yılında Topkapı Sarayı Müzesi Müdür Yardımcılığı’na getirilir. 1956 yılında İstanbul Milli Eğitim Müdür Yardımcılığı görevine getirilir.

1953 yılında, “İskandinav Masallarının Babası” sayılan Hans C. Andersen adına kurulan Andersen Medal Kurumu, çağdaş masal yazarları arasında Eflatun Cem Güney’in Açıl Sofram Açıl kitabındaki masalları 55 milletten Şeref Listesi’ne aldığı eserler içinde en mükemmeli olarak kabul etmiş ve Güney’e “Andersen Payesi Şeref Diploması ve Dünya Çocuk Yazını Sertifikası” vermiştir. Aynı ödülü 1960 yılında Dede Korkut Masalları adlı kitabıyla tekrar almıştır. Özellikle yoğunlaştığı masal türü, ona “Masal Babası” unvanını kazandırmıştır. 1961 yılında emekliye ayrılır ve 2 Ocak 1981 günü İstanbul Ataköy’de hayata gözlerini yumar (Çiftlikçi, Deniz, & Emiroğlu, 2011).

Eserleri.

Eflatun Cem Güney’in 26 masal kitabında derleyip yazdığı 70 masalı, 8 efsanenin yer aldığı 1 efsane kitabı, 5 halk hikâyesi, 1 mensur şiir kitabı, 252 derlenmiş fıkranın bulunduğu 1 fıkra kitabı, 4 monografik çalışması, 5 araştırma- inceleme türünden eseri, 7 kılavuz eseri ve 3 Atatürk kitabı bulunmaktadır (Emiroğlu, 2005). Bu eserleri Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. *Eflatun Cem Güney’in Eserleri*

1. Masal Kitapları

Nar Tanesi	Alişle Maviş
Karayılan ve Karagülmez	Aygın Baygın Ses
Sabırtaş	Dal Olur Eğilir misin?
Akıl Kutusu	Düşmez Kalkmaz Bir Allah
Zümrütanka	Gözü Yollarda Kalan Ana
Altın Heybe	Güldükçe Güller Açan Kız
En Güzel Türk Masalları	Hasırcı Baba
Açıl Sofram Açıl	Saraydan Uçan Kuş
Evvel Zaman İçinde	Yedi Köyün Yüz Karası
Dede Korkut Masalları	Sihirli Köpük
Gökten Üç Elma Düştü	Tellerinde Bülbüller Şakıyan Saz
Az Gittim Uz Gittim	Yiğitler Yiğidi Musacık
Ağlayan Nar ile Gülen Ayva	Onlar Ermiş Muradına
Al Elma Yeşil Elma	Masallar
Altın Gergef	

Tablo 3. (Devamı)

2. Halk Hikâyeleri	3. Araştırma-İnceleme ve Antolojileri
Dertli Kaval	Halk Şiiri Antolojisi
Âşık Garip	Halk Türküleri 1. Cilt
Kerem ile Aslı	Halk Türküleri 2. Cilt
Tahir ile Zühre	Folklor ve Eğitim
Tanrı Vergisi	Folklor ve Halk Edebiyatı
4. Monografik Eserleri	5. Halk Eğitimiyle İlgili Eserleri
Erzurumlu Emrah	Kulağımıza Küpe Olsun
Âşık Mesleki	Köy Odası
Âşık Kâmili	Köyün Orta Direği
Âşık Ruhsati	Çift Çubuk Üstüne
	Dağarcık, Hoşbeş
	Gözümüz Üstünde Olsun
6. Atatürk ve Milli Kurtuluş ile İlgili Eserleri	7. Halk Fıkraları
Dumlupınara Doğru	Nasrettin Hoca Fıkraları
Atatürk Hayatı ve Eserleri	
Milli Kurtuluş ve Yeniden Doğuş	
8. Şiirleri ve Mensur Şiirleri	9. Efsaneleri
İnsan Çocuğa Ağıtlar	Bir Varmış Bir Yokmuş

İlgili Araştırmalar

Duyarlık eğitimi üzerine yapılan çalışmalara; Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nde, Google Akademik (Google Scholar) arama motoru ve üniversite kütüphane katalog tarama sisteminden yararlanarak ulaşılmıştır. İlgili veri tabanlarına “duyarlık”, “duyarlık eğitimi”, “çocuk”, “çocuk edebiyatı” anahtar kelimeleri girilerek taranmıştır. Yapılan çalışmaların incelenmesi konuyla ilgili çalışmalardan yararlanmak ve alandaki eksiklikleri belirleyebilmek adına yarar sağlayacaktır. Duyarlık, duyarlık eğitimi, çocuk edebiyatı ve bunların ilişkili olduğu alanlarla ilgili çalışmalar yapılmıştır. Yapılan literatür taraması, bu başlık altında Duyarlık Eğitime ilişkin çalışmalar ve Eflatun Cem Güney eserlerine ilişkin yapılan çalışmalar olarak sunulmuştur.

Duyarlık eğitime ilişkin araştırmalar.

Etoğlu Kibris (2019), nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanarak yürüttüğü çalışmada Gülten Dayıoğlu’nun kitaplarındaki iletilerin duyarlık eğitimi açısından niteliklerini incelemiştir. Gülten Dayıoğlu’nun 5 kitabı, araştırmanın örneklemini

oluşturmaktadır. Araştırmacı kitapları tek tek okuyarak tespit edilen duyarlıkların geçme sıklığını hesaplamıştır. Çalışmanın sonucunda, Gülten Dayıoğlunun incelenen eserlerinde 35 duyarlık konusunun hepsinin farklı oranlarda yer aldığı tespit edilmiştir. İncelenen eserlerin duyarlık açısından zengin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Etoğlu Kibris (2019) çalışmasıyla çocuk edebiyatında duyarlık eğitime ilişkin bir bakış açısı kazandırmıştır.

Alamdar, & Süngü (2017), nitel araştırma yöntemlerinden belgesel tarama yöntemini kullanarak yürüttüğü çalışmasında Nazım Hikmet'in Sevdalı Bulut adlı masal kitabını duyarlık eğitimi bağlamında incelemiştir. Kitapta bulunan 16 masal duyarlık eğitimi bağlamında çözümlenmiş, verileri betimsel çözümleme tekniğini kullanarak incelemiştir. Araştırmanın sonucunda her masalda farklı farklı duyarlıklar tespit edilmiştir. Masallarda belirlenen duyarlık kategorilerinden sadece ikisi saptanmamıştır. Nazım Hikmet'in Sevdalı Bulut adlı eserinin duyarlık eğitiminde kullanılmasının yararlı olacağı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmacıların masal türüne ait yaptıkları çalışmaları alana ilişkin duyarlık eğitime katkı sağlamıştır.

Karakuş Tayşi (2019), nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanarak yürüttüğü çalışmasında Sevim Ak'ın üç ayrı çocuk kitabındaki 27 öyküyü duyarlık eğitimi bağlamında incelemiştir. Sevim Ak'ın üç kitabı araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Sonuç olarak Sevim Ak 'ın eserlerinin çocuğa duyarlık eğitimi kazandırma da yararlı olacağı ifade edilmiştir.

Aslan (2019), çocuk edebiyatı ve duyarlık eğitimi çalışmasında; duyarlık kavramını, duyarlık eğitiminin çocuk edebiyatındaki yeri ve uygulama şekli gibi alanlarda ele almıştır. Çalışmasında duyarlık atölyesi adı verilen bir etkinlik süreci anlatılmaktadır. Çocukların kitaplardaki duyarlık eğitime yönelik olan mesajları sezerek öğrenmesine yardımcı olacak çalışmalar örneklenmektedir. Aslan (2013) duyarlık ve fikirleri geliştirmede çocuk/gençlik edebiyatı adlı çalışmasında; “Duyarlık” “Duyarlık eğitimi” ve çocuk edebiyatı ve duyarlık eğitimi arasındaki ilişki” gibi kavramlara yol gösteren, çocuk edebiyatı alanının gelişmesinde etkili olmuştur. Aslan (2016) nitel araştırma yöntemlerini kullanarak yürüttüğü bildiri çalışmasında Oğuz Tansel'in derleyip yazdığı 41 masal türündeki eseri duyarlık açısından incelemiştir. Sonuç olarak Oğuz Tansel'in eserlerinin çocukta farklı konularda duyarlık oluşturacağı kurgu ve anlatımlara sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aslan araştırmalarıyla çocuk edebiyatında duyarlık eğitime ilişkin bir bakış açısı kazandırmıştır.

Evsen (2019), temel nitel araştırma yöntemlerini kullanarak yürüttüğü araştırmasında Mustafa Ruhi Şirin'in çocuk şiirleri ve masal kitaplarını duyarlık eğitimi açısından incelemiştir. Veriler doküman analizi yoluyla toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda Mustafa Ruhi Şirin'in çocuk şiirleri ve masallarında birden çok duyarlık ögesini tespit etmiştir. Mustafa Ruhi Şirin'in

eserlerinin duyarlık eğitimi açısından zengin olduğu sonucuna varılmıştır. Mustafa Ruhi Şirin'in şiir ve masallarla çocukları düşünmeye, sorgulamaya, öğrenmek istemeye, olaylar arasında ilişki kurmaya, neden-sonuç ilişkilerini ayırt ederek varsayımda bulunmaya yönlendirdiği ve böylece verilmek istenen duyarlığa kendilerinin ulaşmalarını sağlamayı hedeflediği sonucuna ulaşılmıştır. Evsen alana ilişkin yaptığı bu çalışmasında duyarlık eğitimine katkı sağlamıştır.

Özbilen Demirtaş (2021), nitel araştırma yöntemlerini kullanarak yürüttüğü çalışmasında Koray Avcı Çakman'ın kitaplarının duyarlık eğitime katkısını araştırılmıştır. Koray Avcı Çakman'ın 21 tane öykü ve roman türündeki kitabı araştırmanın örneklemi oluşturmaktadır. Veriler betimsel çözümleme tekniği kullanılarak incelenmiştir. Araştırma sonucunda tüm duyarlıkların farklı sıklıklarda yer aldığını tespit edilmiştir. Koray Avcı'nın incelenen yapıtlarının çocukların duyarlık eğitimi gelişimi süreçlerine katkı sağlayacağı tespit edilmiştir. Özbilen Demirtaş güncel konularda yapıtlar oluşturan yazar Koray Avcı Çakman'ın eserlerini duyarlık eğitimi bağlamında inceleyerek çocuk edebiyatında duyarlık eğitime ilişkin bir bakış açısı kazandırmıştır.

Karakuş Aktan (2019), nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesini kullanarak yürüttüğü çalışmasında çocuk edebiyatı ile duyarlık eğitimi arasındaki ilişkiyi örneklerle anlatmayı amaçlamıştır. Çalışmasında kullandığı yapıtlardan örnekler vererek duyarlık eğitiminde çocuk edebiyatı yapıtlarının önemi vurgulanmıştır.

Melanlıoğlu (2020), nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesini kullanarak yürüttüğü çalışmasında konusu göç ve mültecilik olan beş çocuk kitabını duyarlık eğitimi bağlamında incelemiştir. Kitapları 16 duyarlık eğitimi alt kategorisi ile incelemiştir. Verileri betimsel çözümleme tekniğini kullanarak analiz etmiştir. Sonuç olarak adı geçen beş kitabın çocukta duyarlılığı geliştirebileceği ve duyarlık eğitiminde kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Çinpolat (2021), nitel araştırma desenini kullanarak yürüttüğü çalışmasında Gülten Dayıoğlu'nun edebiyat ödülleriinde yılın romanı ödülünü kazanan eserlerinden altısını duyarlık eğitimi bağlamında incelemiştir. Araştırma verilerini doküman incelemesi yöntemi ile toplamıştır. Verileri içerik analizi kullanarak analiz etmiştir. Elde edilen bulgulara göre incelenen kitapların çocukları çeşitli konularda duyarlı kılabilecek içeriklere sahip olduğu sonucuna varmıştır. Yapılan bu araştırmalar çocuk edebiyatında duyarlık eğitiminin yer edinmesini sağlamaktadır.

Eflatun Cem Güney eserlerine ilişkin araştırmalar.

Lüle Mert (2009), nitel araştırma yöntemini kullanarak yürüttüğü çalışmasında Eflatun Cem Güney'in 70 masalının söz- varlığı ögelerini belirlemek ve bu ögelerden hareketle sözcük dağarcığını geliştirmeye yönelik etkinlik önerileri sunmaktadır. Eflatun Cem Güney'in masallarında yer alan söz varlığı ögelerinin bir bölümünün özgün olduğunu ve kaynaklarda bulunmadığı sonucuna varmıştır. Araştırmanın Türkçenin söz varlığını belirleme de yardımcı olacağı ifade edilmiştir.

Kaplan (2012), nitel araştırma yöntemini kullanarak yürüttüğü çalışmasında Eflatun Cem Güney'in derleyip yazdığı masalların çocuk karakter eğitimi açısından incelemeyi sözvarlığı, pedagojik ve sosyolojik açıdan tespitlerde bulunmayı ve öneriler sunmayı amaçlamıştır. Masalların karakter eğitime katkısı araştırılmıştır.

Emiroğlu (2005), çalışmasında Eflatun Cem Güney'in kaleme aldığı eserlerinin tamamını dil ve çocuk eğitime katkıları bakımından incelemiştir. Eflatun Cem Güney'in eserlerinin çocukların bilişsel, duyuşsal, ahlaki ve anadili eğitimlerinde çok önemli eğitim-öğretim malzemeleri olduğu sonucuna varılmıştır. Eserlerin Türkçe ders kitapları içinde yer alması gerektiği ve okuma saatlerinde eserlerden faydalanılması gerektiği belirtilmiştir.

Bakırcı (2014), çalışmasında Eflatun Cem Güney'in masallar adlı kitabında yer alan metinlerde geçen mitolojik unsurları tespit edip yorumlamıştır. Eflatun Cem Güney'in masallarında mitolojik unsurları bilerek mi yoksa bilmeyerek mi kullandığını bilmemekle beraber kaleme aldığı masallar içerisinde birçok mitolojik unsurun yer aldığı sonucuna varılmıştır.

Daştan (2012), çok yönlü bir yazar olan Eflatun Cem Güney'in folklor ürünleri üzerindeki tasarruflarını halk bilimi penceresinden değerlendirmiştir. Eflatun Cem Güney'in hayatı, kişiliği, edebi yönü ve kitapları hakkında bilgi vermiştir. Eflatun Cem Güney'in folklor konusundaki düşüncelerini incelemiştir. Sonuç olarak yazarın halk bilimi alanında önemli eserler verdiğini, çalışmalarının en çok folklorun halk edebiyatı dalıyla alakalı olduğunu, Yazarın destan, masal, halk hikâyesi, âşık edebiyatı, tekke şiiri, türkü ve fıkra alanında eser verdiği sonuçlarına ulaşmıştır. Güney'in yaptığı çalışmaların iki gruba hitap ettiğini âşıklık geleneği ile ilgili olanların yetişkinler için hazırlandığını, müdahale ettiği metinlerin ise çocuklar ve gençlere hitap ettiği sonucuna ulaşmıştır. Güney'in amatör bir ruhla halk bilimine yaklaştığını, halk bilimi ile alakalı konularda düşüncelerinin henüz olgunlaşmadığını belirtmiştir. Halk bilimi üzerine yaptığı çalışmalarının büyük bir kısmını yaptığı derlemelerle elde ettiği sonucuna varılmıştır.

Durbilmez (2015), Eflatun Cem Güney'in Dede Korkut masalları kitabında yer alan yedi metinden biri olan Kan Turalı adlı metnini, metinler arası ilişkiler bakımından incelemiştir. Eflatun Cem Güney' in Kan Turalı adlı metni yazarken Kitab-ı Dedem Korkut'taki olay örgüsünden, tiplerden, sözlü ve yazılı edebiyatta yaşayan çeşitli kalıp ifadelerden yararlandığını ve atasözü, deyim, özlü sözler, dualar, beddualar gibi çeşitli metin parçalarını yeniden oluşturup metne kattığını belirtmiştir.

Düzgün (2013), çalışmasında Eflatun Cem Güney'in Erzurumlu Emrah ile ilgili çalışmalarını karşılaştırmalı olarak ele almak, halk bilimi araştırmalarının yöntem sorunlarını tartışmak ve ilk dönem araştırmalarından günümüze aktarılan problemlere dikkat çekmeyi amaçlamıştır. Erzurumlum Emrah ile ilgili ilk çalışmanın Eflatun Cem Güney'e ait olduğunu, bundan sonra eserin altı kez basıldığı, bu baskılarda eserin içeriğinde değil, dilinde biraz değişikliğe gidildiği tespit edilmiştir.

Asutay, & Çetiner (2021), çalışmasında Keloğlan çizgi filmini Eflatun Cem Güney'in Açıl Sofram Açıl masalı ile karşılaştırarak incelemiştir. TRT Çocuk kanalında yayımlanan Keloğlan çizgi filmlerinden bir tanesi olan Keloğlan-Kuyu Canavarı ve Açıl Sofram Açıl adlı masalı xdil, biçim ve görsellik yönünden incelemiştir. Keloğlan çizgi filminin görsellik, ses tonları ve renkler bakımından daha etkileyici olduğunu ancak masalların diyaloglar bakımından daha üstün olduğu sonucuna varmıştır. Çizgi filmin, teknoloji sayesinde kitapların sayfalar dolusu aktarabileceği kelimeleri daha hızlı ve net bir şekilde aktarabildiği, betimlemeyi daha iyi kullandığını ve görsellik bakımından kitaplara göre üstünlük sağladığı sonucuna varmıştır. Masalların daha çok hayal gücüne dayalı ürünler olduğunun, kişinin hayal gücünün gelişmesinde büyük rol oynadığı sonucuna varılmıştır.

Ozan (2015), çalışmasında Eflatun Cem Güney'in masallarını biçim ve içerik açısından inceleyerek işlevsel olarak değerlendirmiştir. Yöntem olarak komparatistik-analitik metin çözümleme tekniği Hermeneutik kullanmıştır. Çalışmanın konusu "Eflatun Cem Güney'in kendine has bir üslupla anlattığı masallar derlenmiş halk masalı mı, yoksa yeniden yaratılan sanat masalı türünde metinler midir?" bu temel soru etrafında şekillenmektedir. Eflatun Cem Güney'in kullandığı öğüt ve nasihat içerikli eğitsel ifadelerin yanı sıra, metinlerde yorumlayıcı ve büyüleyici üslubun kullanılmasının ve metne müdahale tekniği ile hâkim anlatıcı kimliğinin hâkim olması Eflatun Cem Güney metinlerinin halk masalından uzaklaşarak sanat masalına yaklaştığı sonucuna varmıştır. Masallarında realist çizgilerin ve dünyevi öğelerin varlığı ve mitolojik ve kültürel değerlerin yerini daha dünyevi ve gerçekçi unsurların yer aldığı sonuçlarına varılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yöntem

Araştırma Yöntemi

Araştırmada Eflatun Cem Güney’in eserlerinden elde edilen verilerin nitel bir yaklaşımla yorumlanıp değerlendirilmesinden dolayı nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, özelden genele doğru bir bakışla, olay ve olguları kendi alanları içinde betimleme, katılımcıların görüşlerini anlama ve yansıtma üzerine yoğunlaşan bir yaklaşımdır (Çokluk, 2011). Nitel araştırma doküman analizi, gözlem ve görüşme gibi veri toplama tekniklerinin kullanıldığı bir araştırma yöntemidir. Verilerin incelenmesi sürecinde doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılmak istenen olgular hakkında bilgi veren yazılı evrakların tahlilini kapsar (Yıldırım, & Şimşek, 2021). Çalışmada da araştırmacı doküman incelemesi yaparken “araştırma probleminin niteliğine, doküman incelemesi sonucunda elde etmeyi hedeflediği veriye veya dokümanları ne kadar kapsamlı ve derinlemesine incelemek istediğine bağlı olarak dokümanlara ulaşma, orijinalliğini kontrol etme, dokümanları kullanma, veriyi analiz etme, veriyi kullanma” aşamalarını kullanır (Yıldırım, ve Şimşek, 2021).

Çalışma Materyalleri

Eflatun Cem Güney’in çocuk edebiyatı alanında yazdığı eserlerindeki iletilerin duyarlık eğitimi açısından niteliklerini tespit etmenin amaçlandığı bu araştırmada Eflatun Cem Güney’in eserlerinin seçilme nedeni Eflatun Cem Güney’in çok yönlü bir yazar olarak farklı alanlarda eser vermesi ve çoğunlukla masal türünde eser verdiği için masalcı baba olarak bilinmesidir (Emiroğlu, 2005). Eflatun Cem Güney’in yaklaşık üç yüz elliyi aşkın eseri arasında yetmiş tane masal türünde yapıtı bulunmaktadır. Eflatun Cem Güney’in 70 masalı arasında 20 masalı bu araştırmanın materyalini oluşturmaktadır. Milli Eğitim Müdürlüğü’nün Kültür Yayınları’ndan 3. baskı olarak yayınladığı ve 2022-2023 eğitim-öğretim yılında okullara gönderdiği masallar kitabı adı altında toplanan 23 tane masalı arasında rastgele 20 tanesi seçilmiştir. Dolayısıyla araştırmada, doküman incelemesi yönteminin aşamalarına uygun olarak Eflatun Cem Güney masallarının Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından okullara ücretsiz olarak dağıttığı masallar kitabındaki 20 masal belirlenmiştir.

Araştırmada incelenen masallar ve yayınevleri, basım yılları, sayfa sayıları ve resimli olup olmadıkları Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. *Araştırmada Kullanılan Masallar ve Özellikleri*

Sıra No	Masal Adı	Yayınevi	Basım Yılı	Sayfa Sayısı	Resimli mi?
1	Sırmalı Pabuç	Kültür Yayınları	2022	20	Evet
2	Karayılan	Kültür Yayınları	2022	17	Evet
3	Sabırtaş	Kültür Yayınları	2022	50	Evet
4	Nartanesi	Kültür Yayınları	2022	27	Evet
5	Sedef Bacı	Kültür Yayınları	2022	12	Evet
6	İncili Yorgan	Kültür Yayınları	2022	20	Evet
7	Üç Turunçlar	Kültür Yayınları	2022	22	Evet
8	Gelincik Günü	Kültür Yayınları	2022	9	Evet
9	Hamur Bebek	Kültür Yayınları	2022	14	Evet
10	Kösedağ	Kültür Yayınları	2022	12	Evet
11	Perili El	Kültür Yayınları	2022	12	Evet
12	Üç Elma	Kültür Yayınları	2022	12	Evet
13	Kül Kedisi	Kültür Yayınları	2022	14	Evet
14	Açıl Sofram Açıl	Kültür Yayınları	2022	13	Evet
15	Zümrüdüanka	Kültür Yayınları	2022	38	Evet
16	Bir Göze Bir Gül	Kültür Yayınları	2022	16	Evet
17	Elmas Beşik	Kültür Yayınları	2022	11	Evet
18	Ak Gün Kara Gün	Kültür Yayınları	2022	16	Evet
19	Tasa Kuşu	Kültür Yayınları	2022	9	Evet
20	Dünyanın Tadı	Kültür Yayınları	2022	23	Evet

Veri Toplama Araçları

Etoğlu Kibris 'in (2019), Karakuş Tayşi'nin (2019), Alamdar ve Süngü'nün (2017), Aslan'ın (2013, 2016) çalışmalarında kullanılan; araştırmacının da uzman görüşü olarak değiştirdiği kategoriler isimlendirilmiştir. Oluşturulan duyarlık kategorileriyle veriler toplanmıştır. Duyarlık kategorileri ilk olarak Aslan (2013, 2016) tarafından 14 kategori olarak belirlemiştir. Alamdar & Süngü (2017); Aslan (2013, 2016)'nın çalışmalarındaki duyarlık kategorilerini temel alarak 18 kategori oluşturmuştur. Karakuş Tayşi (2019); Aslan (2013, 2016), Alamdar, & Süngü'nün (2017) çalışmalarını dikkate alarak 29 duyarlık kategorisi oluşturmuştur. Etoğlu Kibris (2019); Aslan (2013, 2016), Alamdar, & Süngü (2017), Karakuş Tayşi'nin (2019) çalışmalarını dikkate alarak 35 duyarlık kategorisi oluşturmuştur. Çalışmanın daha kapsamlı olması açısından bu 35 duyarlık kategorisi çalışmanın duyarlık kategorisini oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılan duyarlık kategorileri Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5. *Araştırmada Kullanılan Duyarlık Kategorileri*

DUYARLIK KATEGORİSİ	DUYARLIK KATEGORİSİ
1- Dilsel duyarlık	19- Sağlığa duyarlık
2- İnsan mutluluğuna duyarlık	20- Kişisel özelliklere duyarlık
3- Kadına duyarlık	21- Özgüvenli olmaya duyarlık
4- Aşka-sevgiye duyarlık	22- Özgürlüğe duyarlık
5- Hayvanlara duyarlık	23- Mesleklere duyarlık
6- Aile bireylerine duyarlık	24- Dürüst olmaya duyarlık
7- Barışa duyarlık	25- Kitap okumaya duyarlık
8- İyilik yapmaya duyarlık	26- Ölüme duyarlık
9- Paylaşmaya duyarlık	27- Arkadaşlığa-dostluğa duyarlık
10- Toplumsal huzura duyarlık	28- İnsan ilişkilerine duyarlık
11- Yardımlaşmaya duyarlık	29- Umutlu olmaya duyarlık
12- Emeğe ve çalışkanlığa duyarlık	30- Toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlık
13- Yoksul insanlara duyarlık	31- Dünya tarihine duyarlık
14- Hakka, hukuka, adalete duyarlık	32- İnsani duygulara duyarlık
15- Temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık	33- Toplumsal normlara duyarlık
16- Bilime duyarlık	34- Çocukluğa duyarlık
17- Sanata duyarlık	35- Özverili olmaya duyarlık
18- Doğaya duyarlık	

Veri Analizi

Araştırmada elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Betimsel analizde veriler önceden tespit edilen kategorilere göre betimlenir. Veriler düzenli ve belirgin bir şekilde temalara göre betimlenince yorumlanabilmektedir (Yıldırım, & Şimşek, 2021). Yıldırım ve Şimşek'e göre (2021) betimsel analizin dört aşaması bulunmaktadır.

1. Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturmak: İlk aşamada, araştırmanın sorularından, kavramsal çerçevesinden veya görüşme ve/veya gözlemde bulunan boyutlardan başlanarak veri analizi için bir çerçeve oluşturulur. Belirlenen bu çerçeveye göre de, verilerin hangi temalar altında düzenleneceği ve sunulacağı tespit edilir. Ancak daha önceden belirlenmiş bir kavramsal çerçeve olmadan betimsel analizi kullanmak veri kaybına ve yanlış veri düzenlemesine neden olabilir (Yıldırım, & Şimşek, 2021). Bu araştırmanın çerçevesi duyarlık konusu olarak belirlenmiştir. Daha sonra da bu çerçeveye göre Etoğlu Kibris'in (2019), Karakuş Tayşi'nin (2019), Alamdar ve Süngü'nün (2017), Aslan'ın (2013, 2016) çalışmalarında kullanılan duyarlık kategorilerinden yararlanılarak duyarlık kategori formu hazırlanmıştır.

2. Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi: Bu aşamada bir önceki başlık altında belirlenen çerçeveye göre veriler okunur ve düzenlenir. Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi aşamasının asıl amacı, verilerin tanımlama amacıyla seçilmesi, anlamlı ve mantıklı

bir biçimde bir araya getirilmesidir. Belirtilen çerçeveye göre birtakım veriler dışarıda kalabilir veya önemli olmayabilir. Bu aşamada dikkate alınması gereken bir konuda sonuçlar yazılırken kullanılacak doğrudan alıntıların seçilmesidir (Yıldırım, & Şimşek, 2021). Bu kısımda öncelikle tüm masallar doküman incelemesi yoluyla taranmış ve duyarlık kategori formu doğrultusunda elde edilen veriler işaretlenmiştir. Daha sonra ilk aşamada oluşturulan 35 duyarlık kategorisi dikkate alınarak doküman incelemesi ile elde edilen veriler okunup düzenlenmiştir.

3. Bulguların tanımlanması: Düzenlenen veriler tanımlanır ve ihtiyaç duyulan durumlarda doğrudan alıntılarla desteklenir. Burada asıl önemli olan verilerin kolay anlaşılır bir şekilde ve okunabilir bir dille tanımlanması, gereksiz tekrarlardan uzak durulmasıdır (Yıldırım, & Şimşek, 2021). Bu aşamada çalışma bulguları çalışmanın amacına yönelik duyarlık kategorilerine göre tanımlanmış ve ihtiyaç duyulan yerlerde daha önceden belirlenen doğrudan alıntılarla bu tanımlamalar desteklenmiştir.

4. Bulguların yorumlanması: Bir önceki aşamada tanımlanan yorumların açıklanması, ilişkilendirilmesi ve anlamlandırılması bu aşamada yapılır (Yıldırım, & Şimşek, 2021). Bu aşamada da duyarlık kategori formuna göre elde edilen veriler açıklanmış ve yorumlanmıştır.

Veri analiz sürecinde her masal araştırmacı tarafından ayrı ayrı okunarak, duyarlık kategori formuna göre masallardaki duyarlık ifadeleri bağlam tanımlanmıştır. Çalışmanın veri kaybına uğramaması açısından bulunan duyarlık cümleleri ve sayfa numaraları her masal için ayrı ayrı tablolarda verilmiştir. Ayrıca masallar araştırmacı dışında bir alan uzmanı birde Türkçe öğretmeni tarafından okunmuştur. Alan uzmanı ve Türkçe öğretmeni ayrı zamanlarda ve ayrı mekânlarda bağımsız okumalar yapmıştır. Bireysel kodlamalar gerçekleştirildikten sonra araştırmacı ve alan uzmanı karşılıklı her bir masal üzerindeki kodlar üzerinden görüşmeler yapıp bulunan tüm kodlar tek tek karşılaştırılmıştır. Görüş ayrılığı olan kodlar üzerinde ortak karar verilerek Miles-Huberman (2015) güvenilirlik formülü kullanılarak güvenilirlik sağlanmıştır. Miles-Huberman'a (2015) göre güvenilirliğin sağlanması için kodlayıcılar arası görüş birliği en az %80 olmalıdır.

İnandırıcılık ve Tutarlılık

Bir çalışmanın bilimsel yönde kabul edilebilmesi ve inandırıcı olması için açık olması, tutarlı olması ve farklı araştırmacılar tarafından aynı sonuçlara ulaşılması gerekmektedir. Aksi halde çalışmanın inandırıcılığında şüphe uyandırmaktadır (Tursun, 2019). Olay ve olguların zaman ve mekâna bağlı bir şekilde gerçekleştiği ve tekrarının mümkün olmadığı düşünüldüğünde, nitel araştırmada güvenilirliği sağlamak mümkün görünmemektedir. Buna

dayanarak güvenilirlik, geçerlik olmasa da elde edilebilir. Nitel araştırmada olay ve olguların sürekli değişmesinden dolayı tekrar edilebilirlik, kabul edilen varsayımlara göre mümkün değildir (Yıldırım, & Şimşek, 2021). Nitel araştırmalarda verilerin güvenliğini sağlamak için bulguların doğruluğunun sağlanması gerekir. Bulguların doğruluğu ise elde edilen sonuçların denenmesi ve onaylanmasıyla sağlanabilir. Araştırmacı tarafından hazırlanan kodlar, kategoriler verilerin analizi sonucu elde edilen bulguların araştırmacının bireysel etkisinden arındırmak imkânsızdır. Bu durumun olmaması için uzman görüşüne gidilir. Görüşler arasındaki benzerlik oranı nitel araştırmanın güvenilirliğini belirlemektedir (Eren Akgün, 2022). Çalışmanın inandırıcılığını yükseltmek için bazı stratejilerle desteklemek icap etmektedir. Bunlar; uzun zamanlı etkileşim, derinlik merkezli bilgi toplama, çeşitleme, uzman incelemesi ve uzman doğrulamasıdır (Yıldırım, & Şimşek, 2021). Bu bağlamda araştırmanın geçerlik ve güvenilirliği şu şekilde sağlanmıştır:

Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 2022-2023 eğitim-öğretim yılında okullara göndermiş olduğu Eflatun Cem Güney'in masallarından oluşan Masallar kitabı içerisinde bulunan 23 masaldan 20 tanesi araştırmanın çalışma materyalleri olarak belirlenmiştir. Araştırmacı, alan uzmanı ve Türkçe öğretmeni tarafından bağımsız okumalar yapılmıştır. Önce araştırmacı ve Türkçe öğretmeni üç oturum bir araya gelerek masallar üzerinde bulunan kodlar tek tek karşılaştırılıp ilişkilendirilerek görüş ayrılığı olan kodlar üzerinde ortak bir karara varılmıştır. Daha sonra araştırmacı ve alan uzmanı her masal için tek tek kodlar üzerinden görüşmeler yapmıştır. Ayrıca duyarlık kategorilerine ilişkin masallardan doğrudan alıntılar paylaşılmıştır. Araştırmacı ve alan uzmanının Duyarlık Kategori Formuna göre yaptıkları kodlamalar kodlayıcılar arası güvenilirliği sağlamak adına karşılaştırılmış ve hesaplamalar yapılmıştır. Her masal ayrı ayrı ele alınarak toplam kod sayısı, görüş birliği ve görüş ayrılığı ayrı ayrı hesaplanmıştır ve Miles-Huberman (2015) formülü ($\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Görüş birliği}}{\text{Görüş birliği} + \text{Görüş ayrılığı}}$) üzerinden güvenilirlik hesaplanmıştır. Formüle göre her masal için güvenilirlik düzeyi ayrı ayrı hesaplanmıştır. Güvenirlik düzeyleri Sırmalı Pabuç masalında %89; Karayılan masalında %95; Sabırtaş masalında %91; Nartanesi masalında %95; Sedef Bacı masalında %90; İncili Yorgan masalında %97; Üç Turunçlar masalında %100, Gelincik Günü masalında %92; Hamur Bebek masalında %97; Köseadağ masalında %94; Perili El masalında %92; Üç Elma masalında %100; Kül Kedisi masalında %88; Açıl Sofram Açıl masalında %85; Zümrüdüanka masalında %95; Bir Göze Bir Gül masalında %100; Elmas Beşik masalında %97; Ak Gün Kara Gün masalında %94; Tasa Kuşu masalında %91; Dünyanın Tadı masalında %90 şeklinde hesaplanmıştır. Bu durumda puanlayıcılar arasındaki ortalama güvenilirlik düzeyleri %85 ila %100 arasında değişmektedir. Bu durumda masallara ilişkin tespit edilen güvenilirlik düzeyi kabul edilebilir düzeydedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bulgular

Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi “Eflatun Cem Güney’in Sırmalı Pabuç masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?” şeklinde belirlenmiştir. Alt probleme ilişkin elde edilen veriler Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. *Sırmalı Pabuç Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular*

Masal Adı	Duyarlık Adı	Tespit Edilen Duyarlıkların Geçme Sıklığı	Toplam Duyarlık Sayıları/Geçme Sıklığı
Sırmalı Pabuç	1- Dilsel duyarlık	1	66
	2- İnsan mutluluğuna duyarlık	3	
	4-Aşka-sevgiye duyarlık	1	
	5-Hayvanlara duyarlık	5	
	6-Aile bireylerine duyarlık	4	
	9-Paylaşmaya duyarlık	3	
	11-Yardımlaşmaya duyarlık	1	
	12- Emeğe ve çalışkanlığa duyarlık	1	
	13-Yoksul insanlara duyarlık	1	
	14-Hakka, hukuka, adalete duyarlık	6	
	18-Doğaya duyarlık	1	
	20-Kişisel özelliklere duyarlık	3	
	22-Özgürlüğe duyarlık	1	
	24-Dürüst olmaya duyarlık	5	
	26-Ölüme duyarlık	1	
	27-Arkadaşlığa-dostluğa duyarlık	1	
	28-İnsan ilişkilerine duyarlık	7	
	29-Umutlu olmaya duyarlık	5	
	32-İnsani duygulara duyarlık	15	
	33-Toplumsal normlara duyarlık	1	

Tablo 6’da Sırmalı Pabuç masalında duyarlık iletilerinin metin içinde 66 defa geçtiği görülmektedir. Masalda en çok hakka-hukuka, adalete, insan mutluluğuna, paylaşmaya, kişisel özelliklere, umutlu olmaya, aile bireylerine duyarlık, insan ilişkilerine, hayvanlara ve insani duygulara ilişkin duyarlık iletileri yer alırken en az dilsel duyarlığa, aşka-sevgiye,

yardımlaşmaya, emeğe ve çalışkanlığa, yoksul insanlara, özgürlüğe, ölüme, Toplumsal normlara, arkadaşlığa-dostluğa, doğaya duyarlık iletileri yer almıştır. Masalda kadına, barışa, iyilik yapmaya, toplumsal huzura, temel yaşam ihtiyaçlarına, bilime, sanata, sağlığa özgüvenli olmaya, mesleklere, kitap okumaya, toplumsal cinsiyet eşitliğine, dünya tarihine, çocukluğa ve özverili olmaya duyarlık iletileri yer almamaktadır.

“Sırmalı Pabuç” adlı masalda belirlenen duyarlık eğitimine ilişkin iletilerin bazıları aşağıda sıralanmıştır:

•“Daha karısının toprağı kurumadan bir üvey ananın eline bırakmış onu... Üvey ana dersin, taş yüreklinin biri imiş. Kendi kızının elini sıcaktan soğuğa vurdurmazmış ama bu kara yazılıya aman, zaman vermez, her yüke onu koşar, her yokuşa onu sararmış, daha olmazsa, elekle su taşıtırmış çeşmeden. Öyle iken her yaptığı, diken olur, gözlerine batarmış. Çekilir kahır değil doğrusu, dağ olsa dayanmaz buna, başını alıp gidecekmiş ya, şu sarı inekle, küpeli horoz boynunu büküyormuş yoksa. ”(5.6.14.22.26.28, s.14)

•“Küpeli sabah sabah başucunda öter; “Uyan öksüzüm uyan, dünyanın gamı da çok, demi de çok; kara gün kıyamete kadar sürmez. Senin başında öyle hayırlı sabahlar açılacak ki, bugün mü desem, yarın mı desem! Sen yüreğini temiz tut!” dermiş. İşte o zaman bu öksüzün yüreğinde bir ümit çırası yanar, öyle bir olurmuş, öyle bir olurmuş ki, tutup küpeliyi ciğerine sokası gelirmiş. ” (2.5.29, s.14)

•“Ağlama öksüzüm ağlama!” demiş, “Bir gün bir ağaç perisinin eli değmişti alınma... Değdiği yerde üç kıl seçiriyor şimdi. Bu ya o periden bir işaret ya da o nur yüzlü karıdan müjde, bir beşaret. Sen hele şu kıllardan birini kopar da yak bakalım, Allah ne gösterecek! Öksüz kızın gözlerinde bir ümit çırası yanmış, bu çıra ile kıllardan birini yakmış...” (29, s.23)

•“Canım teli pulu dökülecek değil ya, birde öksüz giyse şunu ne olur sanki o da bu evin kızı değil mi?” diyecek olmuş ya üvey ana kaşlarını çatıp: İlahi komşu sen de! Kıza, kuzuya benzer nesi var onun, çalı süpürgesi gibi ahır kapısında dayalı duruyor, yanına yaklaşan burnu dibinden düşer, ele güne çıkarılacak şey mi?“ Velakin ak ağalar, bu işte bir güve yeniği olduğunu sezerek: “Hatun kişi, ferman büyük yerden, biz kılı kıldan ayırmıyoruz, o da Allah’ın kulu değil mi?” deyip de ayak direyince üvey ana çarnaçar, varıp ahırın kapısını açmış. Birde ağalar bakmış ki ne görsün, öksüz kız dedikleri hiç de çalı süpürgesine benzemiyor, çöplükten bitmiş ama gül bitmiş; pabucu giymiş, pabuç da ayağına tıpatıp olmuş. (6.14.28.32, s.26)

•“İşte o zaman öksüz kız: ak yürekli yenge demiş; bana ettiklerini ne kırk satırla ödeyebilirler, ne kırk katırla... Bir var ki bu da bir ana, bunun da bir kızı var; bana oldu olanlar, bari ona olmasın; anası günahını kanıyla öderse, kızı da benim gibi bir üvey ananın eline düşer

sonra... İyisi mi, ben Allah’a havale ettim; gayrı ne padişaha duyurun, ne de padişah oğluna; aramızda bir sır olarak kalsın bu!” deyince ana kız gelip eline eteğine sarılacak olmuşlar ama ne elini vermiş ne eteğini, kendi eğilip yüzlerini, gözlerini öpmüş ve sonra sakladığı bohçayı çıkarıp güller gibi giyinmiş, serviler gibi süzölmüş önlerinde. Dünya bir yana onlar bir yana...Sırmalı ile küpeliğini unutur mu hiç? İkiğini de saray çiftliğine gönderdikten geri, varıp gelinarabasına kurulmuş yenge sultanla beraber...(5.6.14.32, s.29)

•“İyi ama üvey ananın karnı götürür mü bunu! Oyun edip öksüz kızın yerine kendi kızını, saraya gelin etmeyi kurmuş. Elbette minareyi çalan kılıfını hazırlar. Kızının, ağzını, yüzünü, başını, gözünü düzeltmek için boyamadığı boya kalmamış. Ama mayası ne ki boyası ne olsun; er geç foyası meydana çıkar ya, karının gözü bağlanmış bir kere, burnunun üstünü görebilir mi!” (24, s.28)

Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi “Eflatun Cem Güney’in Karayılan masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?” şeklinde belirlenmiştir. Alt probleme ilişkin elde edilen veriler Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. *Karayılan Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular*

Masal Adı	Duyarlık Adı	Tespit Edilen Duyarlıkların Geçme Sıklığı	Toplam Duyarlık Sayıları/Geçme Sıklığı
Karayılan	2- İnsan mutluluğuna duyarlık	2	40
	4-Aşka-sevgiye duyarlık	1	
	6-Aile bireylerine duyarlık	13	
	8-İyilik yapmaya duyarlık	1	
	9-Paylaşmaya duyarlık	1	
	10-Toplumsal huzura duyarlık	1	
	11-Yardımlaşmaya duyarlık	1	
	14- Hakka, hukuka, adalete duyarlık	1	
	16- Bilime duyarlık	2	
	20-Kişisel özelliklere duyarlık	3	
	25-Kitap okumaya duyarlık	2	
	26-Ölüme duyarlık	5	
	28-İnsan ilişkilerine duyarlık	1	
	29-Umutlu olmaya duyarlık	1	
	32-İnsani duygulara duyarlık	5	

Tablo 7’de Karayılan masalında duyarlık iletilerinin metin içinde 40 defa geçtiği görölmektedir. Masalda en çok aile bireylerine, kişisel özelliklere, ölüme ve insani duygulara karşı duyarlık iletileri yer alırken en az insan mutluluğuna, aşka-sevgiye, iyilik yapmaya,

paylaşmaya, toplumsal huzura, hakka, hukuka, adalete, bilime, kitap okumaya, insan ilişkilerine, umutlu olmaya duyarlık iletileri yer almıştır. Masalda dilsel, kadına, hayvanlara, barışa, emeğe ve çalışkanlığa, yoksul insanlara, temel yaşam ihtiyaçlarına, sanata, doğaya, sağlığa, özgüvenli olmaya, özgürlüğe, mesleklere, dürüst olmaya, arkadaşlığa-dostluğa, toplumsal cinsiyet eşitliğine, dünya tarihine, toplumsal normlara, çocukluğa duyarlık ve özverili olmaya duyarlık iletilerine yer verilmemiştir.

“Karayılan” adlı masalda belirlenen duyarlık eğitimine ilişkin iletilerin bazıları aşağıda sıralanmıştır:

- “Bir gün vadem yeter de göçüp gidersem, tacım tahtım eller elinde kalacak, şu koca saltanatın yerinde yeller esecek“ diye Hani bu uğursuzluğa uğramamak için de ne demişlerse yapmış; adaklar adamış, kurbanlar kesmiş, gece dememiş gündüz dememiş yeri göğü yaratana yalvarıp yakarmış: **(26, s.219)**

- “Başı büyük ağalar, başa yazılan gelir. Benim anam şu kara servilerin altında yatıyor, ziyaret etmeden geçersen, bir uğursuzluğa uğrarım; sizin de yüzünüz kara çıkar benim de. Gelin izin verin de varıp mezarına bir yüz süreyim” der. Harem ağaları da yüzlerinin kara çıkmasından korktukları için kara laf etmezler, bir gölgeye çekilip dinlenirler, kızcağız da varır anasının mezarına kapanır. **(6.26, s.223)**

- “Kırk gün sonra uslu uslu oturur, usul usul okur. Bu işin de sonu uğurdur, uğur. Yine başın bir dara düşerse ne babalığını unutan babana boynunu bük ne de üvey anana yüz suyu dök. Beni an, bana gel toprağım korkunu alır, kokularım korkunu alır, korktuğuna uğramazsın, haydi benim reyhan kızım!” Kızcağızın yüreğine bir daha su serpilir, ne korkusu kalır, ne kuruntusu. Eğilir anasının toprağını öper, doğrulur harem ağalarının yanına döner; yine ağızsız dilsiz önlerine düşer. **(6.32, s.224)**

- “Bir gün böyle, üç gün böyle, beş gün böyle, kırkinci gün karayılan kara kaplı kitabı hatmeyler; akdan, karadan anlar bir insan olur, olur ama huylu huyundan, soylu soyundan geçer mi? İsteddiği kadar kaleminden kan damlasın, satırları su gibi içsin Şehzade kitabın başına geçti mi insan, altı kuyuya girdi mi yılan oluyor; amma duyanlar bu kadarına da şükreder, saray şenlenir! Şenlik yapar, memleket donanır bayram eyler; ebesi kız, hocası kız bir daha dillere destan, dünyalara şan olur.” **(10.20, s.226)**

- “Harem ağaları bunu duyar duymaz yerlerinde duramaz; ayakları sevinçten yere basmaz; öyle ki, saraya varır varmaz ağayı da hatunu da unuttur; bir solukta divan odasını boyalarlar...” **(2, s.227)**

•“Kim bilir kaç üvey ananın aklını, fikrini zehirleyip kaç yetimin ekmeğine gözyaşını katık edecek. Allah ağızsız, dilsiz yavruların analarını ellerinden alıp da, üvey anaların elinde sürüm sürüm süründürmesin.” (6, s.230)

•“Dedik ya, tok göz, tok gönül! Önüne hazineler açılır, eğilip almaz; altına arabalar çekilir, dönüp bakmaz; yine geldiği gibi döner, döner ama onun böyle sağ selamet, şan şöhret döndüğünü gören üvey anası, bir daha çat diye çatlar ama ortasından, param parça olasıca yine ikiye bölünmez. Sadece asık bir suratla ‘geldin mi yine, evimin kedisi!’ der. Kızcağız duyar, duymazlıktan gelir; başını dolayıp ocak başına geçer.” (6.28.32, s.226)

•“Padişahın yaşı başı ilerledikçe gamı, kasaveti de artar; hele bir gün öyle bunalır, öyle bunalır ki kendini tutamaz da: Hey Allah’ım! Varsın varlığını göster, ver bana bir oğlan da ister yılan olsun ister çıyan” der der de tepinir... (32, s.219)

Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Eflatun Cem Güney’in Sabırtaşı masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?” şeklinde belirlenmiştir. Alt probleme ilişkin elde edilen veriler Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. *Sabırtaşı Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular*

Masal Adı	Duyarlık Adı	Tespit Edilen Duyarlıkların Geçme Sıklığı	Toplam Duyarlık Sayıları/Geçme Sıklığı
Sabırtaşı	2- İnsan mutluluğuna duyarlık	4	76
	4-Aşka-sevgiye duyarlık	6	
	5-Hayvanlara duyarlık	6	
	6-Aile bireylerine duyarlık	7	
	8-İyilik yapmaya duyarlık	5	
	9-Paylaşmaya duyarlık	1	
	10-Toplumsal huzura duyarlık	1	
	11-Yardımlaşmaya duyarlık	1	
	15-Temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık	4	
	18-Doğaya duyarlık	4	
	19-Sağlığa duyarlık	2	
	20-Kişisel özelliklere duyarlık	9	
	21-Özgüvenli olmaya duyarlık	1	
	24-Dürüst olmaya duyarlık	1	
	26-Ölüme duyarlık	1	
	27-Arkadaşlığa-dostluğa duyarlık	1	
	28-İnsan ilişkilerine duyarlık	3	
	29-Umutlu olmaya duyarlık	9	
	32-İnsani duygulara duyarlık	10	

Tablo 8’de Sabırtaşı masalında duyarlık iletilerinin metin içinde 76 defa geçtiği görülmektedir. Masalda en çok insan mutluluğuna, aşka-sevgiye, hayvanlara, aile bireylerine, iyilik yapmaya, temel yaşam ihtiyaçlarına, doğaya, kişisel özelliklere, insan ilişkilerine, umutlu olmaya, insani duygulara duyarlık geliştirecek konular yer alırken en az paylaşmaya, toplumsal huzura, yardımlaşmaya, sağlığa, özgüvenli olmaya, dürüst olmaya, ölüme, arkadaşlığa-dostluğa duyarlık iletileri yer almıştır. Masalda dilsel, kadına, barışa, emeğe ve çalışkanlığa, yoksul insanlara, hakka, hukuka, adalete duyarlık, bilime, sanata, özgürlüğe, mesleklere, kitap okumaya, toplumsal cinsiyet eşitliğine, dünya tarihine, toplumsal normlara, çocukluğa duyarlık ve özveriye olmaya duyarlık iletileri yer almamaktadır.

“Sabırtaşı” adlı masalda belirlenen duyarlık eğitimine ilişkin iletilerin bazıları aşağıda sıralanmıştır:

- Hani vurulan can havliyle “yiğit isen bir daha vur!” dese bile vuran yiğit, yiğitliğini bilir: “Ben anamdan bir kere doğdum!” der, kılıcını bir daha kınından çıkarmazmış... Ta böylece, yedi gün içinde ölen ölür; kalan sağlar da varır kuyunun başına; kapış yapış kapışmadan, çalıyı dolaşır, çakıra bulaşmadan, bu bereket toprağından götürecekleri kadar götürür; dağ istersen dağ yapar; bağ isteyen bağ yaparmış. Elin adamları alacağını aldıktan, yapacağını yaptıktan geri keloğlan da gelir boşalan kuyunun dibine darı ekermiş! Böyle olurmuş o dünya da dövüş dediğin. (32, s.237)

- “Bahçıvanbaşı da bir ağaç dibinde göz kulak olup bunları dinler. Meğer bu, felek sillesi yiye yiye yetişmiş; gözünü daldan budaktan, sözünü kızdan kızandan sakınmayan biri imiş. Gelir kızların yamacına dikilir.” (20.21, s.238)

- “Feleğin gözü kör olsun, padişahı bile güldürmedi, beni mi güldürecek? Ama şimdiden geri güldürse de bir güldürme de bir! Gayrı, her şey geçti bizden; ama gel gelelim, sizin, de çağınız gelmiş; ha geçtim ha geçiyorum diyor; velakin ne geldiğini gören var, ne geçtiğini duyan var! Babanız desen kara yaslara batıp dünyasından geçmiş; sizi mi düşünecek? ” (32, s.238)

- “Bu kuruntu ile sabır han bir gün olur felek yüzümüzü güldürürse kalkar insanlar arasına göçeriz olur ya olamaz mı? Biz gülmeyi öğrenelim derken ağlamayı da unutursak yine eski dağlara devlerin yanma dönerizdir” (29, s.279)

- “Sabırsız kız, sabırsız kız! Yel esti, ceviz mi döktü, acelen ne? Kendine acımazsan, atına acı da eğlenip dinlen biraz!“ Akça kız duyar, duymamazlığa verir, yine sürer atını. Derelerden sel gibi, tepelerden yel gibi geçerek gider de gider, gider de gider... Derede tepede kurda, kuşa rastlamaz ama dereler, tepeler sel olup seslenir ona: (5, s.244)

•“A Sabırtaşı, sabırcık taşı; yandı yüreğimin başı! Bir zamanlar yediğim önümde, yemediğim ardımda idi. Artığımla kırk yetim doyar, kırk yoksul geçinirdi. Bugün bir lokma, bir yudum için, başımı taştan taşa vuruyorum. Şimdi, Sabırtaşı, sabırcık taşı; sen mi sabırlısın ben mi?” (32, s.244)

•“Akça kız açlığı da unuttur, acıyı da... O an da yüreğine öyle bir susuzluk çöker ki, ocaklardan ırak Kerem’in gönül tarlası gibi yanmaya başlar. Ama Allah’ın dağında su yok, sel yok! Ne yapsın? İçer anam içer, kekik kokusu içer; içer babam içer, bunun üstünde bir baş dönmesine uğrar, olduğu yere düşer, bayılır.” (15, s.246)

•“Sabırsız kız, sabırsız kız; ağlamasını bilsem ağlardım haline; gülmesini bilsem gülerdim ama ne ağlayabiliyorum, ne de gülebiliyorum! Garibine gitmesin, ben yiğidin harman olduğu memlekettenim; boyuma, dev boyu; soyuma, peri soyu derler. Damarım tutarsa, her kalıba girer, her kılığa bürünürüm; bu gün bir kınalı kekliktim, yarın bir bakarsın, bir sürmeli geyik olurum ama bir var ki âdemoğulları gibi ne ölüye ağlayabiliyorum; ne diriye gülebiliyorum. Anam ağzının tadını pek bilmez ya, babam rahmetli çok gezmiş, çok bilirdi, dünyanın tadı bunlarmış derdi, sonra bana döner “benim oğlum, ben soyumuza peri soyu karıştırdım; sen de huyumuza, biraz insan huyu karıştır.” diye öğüt verirdi. İmdi, sen şu gülüp ağlamayı bana öğretirsen ben de sırrı, sabrı sana öğretirim! (11.20, s.252)

•Birbirimizin huyunu alıp suyuna göre akabilirsek şu sırça sarayda ölünceye kadar yaşar gideriz der. İki aht üstüne aht, yemin üstüne yemin ederler ama demin fidanı görüp de gülümsediğine bakmayın Akça kız gülmeyi gül ağacında unuttuğu için ağlamaktan başka pek bir şey bilmiyor. Kocabey dersin sabırlı olmasına sabırlı ama o da küpünü anasın dizinin dibinde için kazan taşar sır taşmaz demiyor. Velakin yaradan neye kadir değil, er geç bir sebep halk eder. Daha olmazsa bahçıvanbaşı gibi felek sillesi yiye yiye bir gün her şeyi öğrenir, birbirinin huyunca suyunca akarlar elbette. Hele bu gece geçsin bakalım, gün doğmadan neler doğacak. (29, s.252)

Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Eflatun Cem Güney’in Karayılan masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?” şeklinde belirlenmiştir. Alt probleme ilişkin elde edilen veriler Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. *Nartanesi Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular*

Masal Adı	Duyarlık Adı	Tespit Edilen Duyarlıkların Geçme Sıklığı	Toplam Duyarlık Sayıları/Geçme Sıklığı
Nartanesi	2- İnsan mutluluğuna duyarlık	2	40
	4-Aşka-sevgiye duyarlık	3	
	5-Hayvanlara duyarlık	5	
	6-Aile bireylerine duyarlık	3	
	8-İyilik yapmaya duyarlık	3	
	11-Yardımlaşmaya duyarlık	3	
	13-Yoksul insanlara duyarlık	1	
	18-Doğaya duyarlık	1	
	19-Sağlığa duyarlık	1	
	20-Kişisel özelliklere duyarlık	1	
	21-Özgüvenli olmaya duyarlık	3	
	24-Dürüst olmaya duyarlık	1	
	28-İnsan ilişkilerine duyarlık	3	
	29-Umutlu olmaya duyarlık	6	
	32-İnsani duygulara duyarlık	3	
	35-Özverili olmaya duyarlık	1	

Tablo 9’da Nartanesi masalında duyarlık iletilerinin metin içinde 40 defa geçtiği görülmektedir. Masalda en çok aşka-sevgiye, hayvanlara, aile bireylerine, iyilik yapmaya, yardımlaşmaya, özgüvenli olmaya, umutlu olmaya, insan ilişkilerine, insani duygulara duyarlık geliştirecek konular yer alırken en az insan mutluluğuna, yoksul insanlara, doğaya, sağlığa, kişisel özelliklere, dürüst olmaya ve özverili olmaya duyarlık iletileri yer almıştır. Masalda dilsel, kadına, barışa, paylaşmaya, toplumsal huzura, emeğe ve çalışkanlığa, hakka, hukuka, adalete duyarlık, temel yaşam ihtiyaçlarına, bilime, sanata, özgürlüğe, mesleklere, kitap okumaya, ölüme, arkadaşlığa-dostluğa, toplumsal cinsiyet eşitliğine, toplumsal normlara, dünya tarihine ve çocukluğa duyarlık iletileri yer almamaktadır.

“Nartanesi” adlı masalda belirlenen duyarlık eğitimine ilişkin iletilerin bazıları aşağıda sıralanmıştır:

•“Bir gün böyle beş gün böyle, artık şehzade ne aş, ne ekmek, ne uyku, ne tünek. Bir köşeye çekilir, kara kara hülyalara dalıp ‘vay yandım’ der. Cariyeler bakarlar ki olacak gibi, avunacak gibi değil. Nerde ise, alev bacayı saracak; şehzade elden avuçtan çıkacak, içlerinden biri: ‘Şuna bir şey olursa, tutar başıma bir adam sayarlar’ der, varır padişah babasıyla, sultan anasına haber verir, ikisi de neye uğradıklarını bilemez; babasının kanı, canı kurur; anası da deli divane olur; hemen seğirtirler oğullarının yanına.” (4.6.32, s.193)

•“Padişah kulları, padişah kulları, yokuş yukarı koşulup da boşuna yorulmayın; o sizin padişahınızsa, ben de kendi gönlümün sultanıyım! Aşımı, ekmeğimi o vermiyor ya! Benimle görülecek bir işi varsa, o benim ayağıma gelsin der, yine kapısından kovar onları” (21, s.196)

•“Duydun mu eloğlu, el kapısı hem geç açılır hem güç açılır, ille Nartanesi’ni gönül kapısı olursa... Bu kapıyı vuranlar çok oldu ama birinden biri içeri giremedi, sıra sana gelinceye kadar akşam olur; kendine güvenin güvencin varsa yola düş! Yoksa tane tane derde düşüp Yiğit Arkan yere gelmeden geldiğin yere git.” derler.” (4, s.207)

•“Ne delikanlılar geldi geçti, hiçbirine kanım kaynamadı. Nicelerinin kanına girdim tüyüm bile oynamadı ama bu eloğlu, çöl dedim, çöle uçtu; göl dedim, göle düştü; kül dedim, küle deşti. Kuş kardeşim verdiği yakut taşı da getirdi, balık bacının verdiği inci yüzüğü de getirdi, karınca ananın verdiği elmas köpeği de getirdi, her dediğin yerini buldu. Ben de onun bir dediğini iki etmeyeceğim, bundan sonra elim elinde, dilim dilinde, gönlüm gönlünde! Öl! Derse öleceğim, kal! Derse kalacağım. Gayri ben onun ‘Nartanesi’yim o da benim bir tanem.” (4, s.212)

Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi “Eflatun Cem Güney’in Sedef Bacı masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?” şeklinde belirlenmiştir. Alt probleme ilişkin elde edilen veriler Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10. *Sedef Bacı Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular*

Masal Adı	Duyarlık Adı	Tespit Edilen Duyarlıkların Geçme Sıklığı	Toplam Duyarlık Sayıları/Geçme Sıklığı
Sedef Bacı	4-Aşka-sevgiye duyarlık	1	20
	6-Aile bireylerine duyarlık	6	
	14-Hakka, hukuka, adalete duyarlık	1	
	20-Kişisel özelliklere duyarlık	1	
	26-Ölüme duyarlık	1	
	28-İnsan ilişkilerine duyarlık	4	
	29-Umutlu olmaya duyarlık	3	
	32-İnsani duygulara duyarlık	3	

Tablo 10’da Sedef Bacı masalında duyarlık iletilerinin metin içinde 20 defa geçtiği görülmektedir. Masalda en çok aile bireylerine, insan ilişkilerine, umutlu olmaya, insani duygulara duyarlık iletileri yer alırken en az aşka-sevgiye, hakka, hukuka, adalete duyarlık, kişisel özelliklere, ölüme duyarlık iletileri yer almıştır. Masalda dilsel, insan mutluluğuna,

kadına, hayvanlara, barışa, iyilik yapmaya, paylaşmaya, toplumsal huzura, yardımlaşmaya, emeğe ve çalışkanlığa, yoksul insanlara, temel yaşam ihtiyaçlarına, bilime, sanata, doğaya, sağlığa, özgüvenli olmaya, özgürlüğe, mesleklere, dürüst olmaya, kitap okumaya, arkadaşlığa-dostluğa, toplumsal cinsiyet eşitliğine, dünya tarihine, toplumsal normlara, çocukluğa duyarlık ve özverili olmaya duyarlık iletileri yer almamaktadır.

“Sedef Bacı” adlı masalda belirlenen duyarlık eğitimine ilişkin iletilerin bazıları aşağıda sıralanmıştır:

•“Bir padişah varmış; padişahın da üç oğlu, bir kızı varmış. Babaları dünyaları verseler vermez, tacından tahtından üstün tutarmış onları... Analarının gözünde de oğulları oğul balından tatlı, kızları da kaymak üstüne çalınan baldan.” (6, s.77)

•“Meğer gölün suları her derde deva, her hastalığa şifa imiş. Sedef Kız, “arılık duruluk!” deyip de dalınca bir, ne alnının karası kalmış, ne yüzünün karası! Kuş kardeşleri yazıdan, yabandan dönüp de, onu öyle “sütten ak, sudan pak” görünce, sevinçlerinden deli divane olmuşlar: “ (20, s.80)

•“Kızım demiş; ayrık otundan birer gömlek örer de giydirirsen kardeşlerine, evvel Allah büyüleri bozulur, yine insan olup insan içine çıkarlar ama bir var ki bunları örüp bitirinceye kadar kimseyle dünya kelamı etmeyeceksin. Haydi, şimdi, anlam, dinle güveniyorsan başla!” (29, s.80)

•“Ha işte o gün, döne döne yorulan, yorula yorula dönen bu üç kuş, ortalık kararınca üç kardeş olup bacılarının etrafını almış; başlamışlar birbirlerinin yüzünü gözünü öpmeye ve başlamışlar başlarına gelenleri sayıp dökmeye, gayrı gözlerine uyku girer mi?” (6, s.80)

•“Padişah, oğlunun bir dediğini iki eder mi, hele böyle mürüvvet görecektik olduktan geri... Daha o akşam davullar dövülmüş, düğünleri kurulmuş ama gel gelelim Sedef Kız, ne allar giymiş, yeşil üstüne; ne kınalar koymuş, sedef üstüne. İlmek üstüne ilmek atıp, gömlek üstüne gömlek örmüş, bir gün olur, rüyalarım çıkarsa diye...” (6.29, s.81)

Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemi “Eflatun Cem Güney’in İncili Yorgan masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?” şeklinde belirlenmiştir. Alt probleme ilişkin elde edilen veriler Tablo 11’de sunulmuştur

Tablo 11. *İncili Yorgan Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular*

Masal Adı	Duyarlık Adı	Tespit Edilen Duyarlıkların Geçme Sıklığı	Toplam Duyarlık Sayıları/Geçme Sıklığı
İncili Yorgan	2- İnsan mutluluğuna duyarlık	1	32
	4-Aşka-sevgiye duyarlık	1	
	5-Hayvanlara duyarlık	2	
	6-Aile bireylerine duyarlık	3	
	8-İyilik yapmaya duyarlık	1	
	11-Yardımlaşmaya duyarlık	1	
	12-Emeğe ve çalışkanlığa duyarlık	1	
	14-Hakka, hukuka, adalete duyarlık	1	
	15-Temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık	1	
	20-Kişisel özelliklere duyarlık	3	
	24-Dürüst olmaya duyarlık	1	
	26-Ölüme duyarlık	3	
	28-İnsan ilişkilerine duyarlık	1	
	29-Umutlu olmaya duyarlık	6	
	32-İnsani duygulara duyarlık	5	
	33-Toplumsal normlara duyarlık	1	

Tablo 11’de İncili Yorgan masalında duyarlık iletilerinin metin içinde 32 defa geçtiği görülmektedir. Masalda en çok aile bireylerine, kişisel özelliklere, ölüme, umutlu olmaya, insani duygulara duyarlık iletiler yer alırken en az insan mutluluğuna, aşka-sevgiye, hayvanlara, iyilik yapmaya, yardımlaşmaya, emeğe ve çalışkanlığa, hakka, hukuka, adalete duyarlık, temel yaşam ihtiyaçlarına, dürüst olmaya, insan ilişkilerine ve toplumsal normlara duyarlık iletileri yer almıştır. Masalda dilsel, kadına, barışa, paylaşmaya, toplumsal huzura, yoksul insanlara, bilime, sanata, doğaya, sağlığa, özgüvenli olmaya, özgürlüğe, mesleklere, kitap okumaya, arkadaşlığa-dostluğa, toplumsal cinsiyet eşitliğine, dünya tarihine, çocukluğa ve özverili olmaya duyarlık iletileri yer almamaktadır.

“İncili Yorgan” adlı masalda belirlenen duyarlık eğitimine ilişkin iletilerin bazıları aşağıda sıralanmıştır:

•“Dükkânının, tezgâhının başını bekler; el emeği, alnının teriyle kırk kanaat geçinir gidermiş. Yeryüzünde dikili bir ağacı yokmuş ama filiz gibi üç oğlu varmış. Büyüklerin adını sanını bilmiyorum. Küçüğünün ki Mıstık mı ne imiş!.. Bunların biri kılıçtan keskin, ikisi birbirinden miskinmiş.” (12, s.34)

•“Söyleyenlerin ağzına bakılırsa, yalanı da yok! Görünürde büyüklerin başı yerde imiş ama suyun ağır akını, insanın yere bakanı derler; karda gezer izlerini belli etmezlermiş. Velakin

küçükleri cin fikirli mi dedin, cin fikirleymiş. Her şeye akıl sır erdirir; şeytanı bile suya götürüp susuz getirirmiş; bu yüzden, Keloğlan gözüyle bakarlar mı? Mıstık'a..." (20, s.34)

•“Üçümüzün üç avuç kanını içerlerse ömürleri, günleri artacak, üç bin yıl daha dünyaya meydan okuyacaklarmış. Bundandır, gündüzleri üçümüzün önünde üç gergef, kendi elimizle kendi kefenimizi işliyoruz. Geceleri de üçümüzün önünde üç ecel tası, sabahlara' kadar gözyaşı döküyoruz. Hangi gün, hangi saat ecel tasımız dolarsa, kefen gömleğimiz de o gün, o saat bitecek; yazan kara yazmış, bizim alın yazımız bu..." (26, s.37)

•“Kızlarım sırta kadem bastığı gün, ahd üstüne ahd etmişim, kim bulup da getirirse ona vereceğim diye... Demek yazan Allah, size yazmış bunları! Vezir, vüzera-nın sözüne uyar da bu andımdan dönersem, halka karşı yüzüm kara çıkar, halka karşı kara çıkarsa, hakka karşı da çıkar. O zaman hem dünyamı kendi elimle yıkmış olurum, hem de ahretimi... Şimdi, beni baba yerine kor da «he!» dersiniz, hem toy düğün edip, baş - göz ederim sizi; bir gün gelir devlet kuşu da birinizden birinizin başına konar inşallah!" (14.24.29.33, s.39-40)

Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın yedinci alt problemi “Eflatun Cem Güney’in Üç Turunçlar masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?” şeklinde belirlenmiştir. Alt probleme ilişkin elde edilen veriler Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12. Üç Turunçlar Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular

Masal Adı	Duyarlık Adı	Tespit Edilen Duyarlıkların Geçme Sıklığı	Toplam Duyarlık Sayıları/Geçme Sıklığı
Üç Turunçlar	2- İnsan mutluluğuna duyarlık	2	33
	4-Aşka-sevgiye duyarlık	2	
	6-Aile bireylerine duyarlık	2	
	7-Barışa duyarlık	1	
	10-Toplumsal huzura duyarlık	1	
	14-Hakka, hukuka, adalete duyarlık	6	
	15-Temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık	4	
	20-Kişisel özelliklere duyarlık	4	
	29-Umutlu olmaya duyarlık	3	
	30-Toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlık	1	
	32-İnsani duygulara duyarlık	6	
	33-Toplumsal normlara duyarlık	1	

Tablo 12’de Üç Turunçlar masalında duyarlık iletilerinin metin içinde 33 defa geçtiği görülmektedir. Masalda en çok hakka, hukuka, adalete duyarlık, temel yaşam ihtiyaçlarına,

kişisel özelliklere duyarlık, umutlu olmaya, insani duygulara duyarlık iletileri yer alırken en az insan mutluluğuna, aşka-sevgiye, aile bireylerine, barışa, toplumsal huzura, toplumsal cinsiyet eşitliğine, toplumsal normlara duyarlık iletileri yer almıştır. Masalda dilsel, kadına, hayvanlara, iyilik yapmaya, paylaşmaya, yardımlaşmaya, emeğe ve çalışkanlığa, yoksul insanlara, bilime, sanata, doğaya, sağlığa, özgüvenli olmaya, özgürlüğe, mesleklere, dürüst olmaya, kitap okumaya, ölüme, arkadaşlığa-dostluğa, insan ilişkilerine, dünya tarihine, çocukluğa duyarlık, özverili olmaya duyarlık iletileri yer almamaktadır.

“Üç Turunçlar” adlı masalda belirlenen duyarlık eğitime ilişkin iletilerin bazıları aşağıda sıralanmıştır:

- “Bu padişahın da darıdünyada bir tek oğlu varmış. Allah kimin varsa bağışlasın, üstüne öyle bir titrer, öyle bir titirmiş ki, esen yelden, uçan kuştan sakınır, gözünden gözüne vermezmiş.” (6, s.54)

- “Padişahım demiş, yetime kılıç kalkmaz; iyisi mi gönül almak. Kâbe yapmaktır, deyin de öyle bir çeşme yaptırın, öyle bir çeşme yaptırın ki, bir oluğundan bal, bir oluğundan kaymak aksın. Gayrı anadan öksüz, babadan yetim kim var, kim yoksa gelsin bu çeşmeye; bal mı istiyor bal doldursun, kaymak mı istiyor kaymak doldursun küpüne! Bu yüzü gülmedik yetimlerin yüzü gülerse, talih de şehzademizin yüzüne güler...” (2.7.10.33, s.54)

- “Padişahım demişler, akıl öğretmek gibi olmasın ya, eloğlunun ağzına bir parmak bal çalmakla kaderin önüne geçilmez. Ne yazılmış ise o gelir başa. Boynumuzu bükmekten gayri çare yoktur; sonu iyi olur inşallah.” (29, s.57)

- “A yedi başım der, adımı ağzına almaya dilin nasıl varıyor? Bunca yıldır beni köpek yerine koyup önüme bir lokma et attın; yine elin adamı geldi de bir tutam olsun ot verdi bana, şimdi bu iyiliği yana atar da bir oynarsam ona, Allah ne der?” (14.15, s.59)

- “Doğru söze kim başını eğmez. Turunç güzeli canı gönülden razı olur ama düğün, dernek lafından da öyle bir utanır, öyle bir utanır ki, başını kaldırıp da şehzadenin yüzüne bile bakamaz. Şehzade de gözünden gözüne emanet etmezken onu orada bırakıp ver elini babam şehri! Der, demir çarık, demir asa yola düşer ama sevincinden de ayakları yere basmaz! ” (4.32, s.64)

Araştırmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın sekizinci alt problemi “Eflatun Cem Güney’in Gelincik Günü masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?” şeklinde belirlenmiştir. Alt probleme ilişkin elde edilen veriler Tablo 13’te sunulmuştur.

Tablo 13. *Gelincik Günü Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular*

Masal Adı	Duyarlık Adı	Tespit Edilen Duyarlıkların Geçme Sıklığı	Toplam Duyarlık Sayıları/Geçme Sıklığı
Gelincik Günü	3-Kadına duyarlık	1	13
	4-Aşka-sevgiye duyarlık	1	
	6-Aile bireylerine duyarlık	2	
	20-Kişisel özelliklere duyarlık	2	
	21-Özgüvenli olmaya duyarlık	1	
	24-Dürüst olmaya duyarlık	1	
	29-Umutlu olmaya duyarlık	1	
	30-Toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlık	1	
	32-İnsani duygulara duyarlık	2	
	33-Toplumsal normlara duyarlık	1	

Tablo 13'te Gelincik Günü masalında duyarlık iletileri metin içinde 13 defa geçtiği görülmektedir. Masalda en çok aile bireylerine, kişisel özelliklere, insani duygulara duyarlık iletileri yer alırken en az kadına, aşka-sevgiye, özgüvenli olmaya, dürüst olmaya, umutlu olmaya, toplumsal cinsiyet eşitliğine, toplumsal normlara duyarlık iletileri yer almıştır. Masalda dilsel, insan mutluluğuna, hayvanlara, barışa, iyilik yapmaya, paylaşmaya, toplumsal huzura, yardımlaşmaya, emeğe ve çalışkanlığa, yoksul insanlara, hakka, hukuka, temel yaşam ihtiyaçlarına, bilime, sanata, doğaya, sağlığa, özgürlüğe, mesleklere, kitap okumaya, ölüme, arkadaşlığa-dostluğa, insan ilişkilerine, dünya tarihine, çocukluğa duyarlık ve özverili olmaya duyarlık iletileri yer almamaktadır.

“Gelincik Günü” adlı masalda belirlenen duyarlık eğitimine ilişkin iletilerin bazıları aşağıda sıralanmıştır:

- “Sen ana ol, de sen Baba ol da dayanabilersen dayan! Germen beyinin başı önüne düşmüş. Boşa koymuş, dolmamış; doluya koymuş, almamış; oğlunun derdinden deli divane olası gelmiş. Nihayet kendisi mi akıl etmiş yoksa fikrine girer mi olmuş, ne olmuşsa dört bir yana haber üstüne haber salmış”(6, s.88)

- “Günlerden bir gün bey oğlu, kafes arkasında oturmuş da, kara kara düşünüp duruyormuş. Saray bu, kapısının önünden bir kuş bile uçmaz ama o gün bir kocakarı, kellesini koltuğuna mı almış; ne yapmışsa, bir aşağı, bir yukarı mekik dokumaya başlamış oralarda. Bir, iki derken, bey oğlunun canı ağzına gelmiş olacak ki:” (21, s.88)

- “Meğer Beyoğlu bir gün pınar başında uyuya kalmış pınar başları tekin değildir derler. Bir pir gülmüş yüzüne ve bir peri görünmüş gözüne; serviye benziyormuş dallar içinde, kokuya benziyormuş güller içinde... Birbirinin elinden badeler içmiş, dünyalarından geçmişler ama ne

yerini biliyormuş, ne adını; ne yaylasını biliyormuş, ne yurdunu... Bundandır ağzını bıçak açmıyor, kara kara düşünüp duruyormuş böyle...” (3.4.20, s.93)

•“Eee, ferman olur da kim boyun eğmez. Gelincik bağında kim var, kim yok bey oğlunun önünden geçmiş. Bakın Allah’ın işine, bunun badelisi anadan öksüz, babadan yetim bir kız değil miymiş; bir görmüş bayılmış; bir görmüş ayılmış ve hemen çevresini çıkarıp kızın başına atmış...” (33. s.94)

Araştırmanın Dokuzuncu Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın dokuzuncu alt problemi “Eflatun Cem Güney’in Hamur Bebek masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?” şeklinde belirlenmiştir. Alt probleme ilişkin elde edilen veriler Tablo 14’te sunulmuştur.

Tablo 14. *Hamur Bebek Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular*

Masal Adı	Duyarlık Adı	Tespit Edilen Duyarlıkların Geçme Sıklığı	Toplam Duyarlık Sayıları/Geçme Sıklığı
Hamur Bebek	2- İnsan mutluluğuna duyarlık	3	34
	5-Hayvanlara duyarlık	1	
	6-Aile bireyelerine duyarlık	2	
	8-İyilik yapmaya duyarlık	1	
	9-Paylaşmaya duyarlık	1	
	11-Yardımlaşmaya duyarlık	1	
	20-Kişisel özelliklere duyarlık	3	
	27-Arkadaşlığa-dostluğa duyarlık	5	
	28-İnsan ilişkilerine duyarlık	2	
	29-Umutlu olmaya duyarlık	5	
	32-İnsani duygulara duyarlık	7	
	35-Özverili olmaya duyarlık	3	

Tablo 14’te Hamur Bebek masalında duyarlık iletilerinin metin içinde 34 defa geçtiği görülmektedir. Masalda en çok insan mutluluğuna, kişisel özelliklere, arkadaşlığa-dostluğa, umutlu olmaya, insani duygulara ve özverili olmaya duyarlık iletileri yer alırken en az hayvanlara, aile bireyelerine, iyilik yapmaya, paylaşmaya, yardımlaşmaya, insan ilişkilerine duyarlık iletileri yer almıştır. Masalda dilsel, kadına, aşka-sevgiye, barışa, toplumsal huzura, emeğe ve çalışkanlığa, yoksul insanlara, hakka, hukuka, temel yaşam ihtiyaçlarına, bilime, sanata, doğaya, sağlığa, özgüvenli olmaya, özgürlüğe, mesleklere, dürüst olmaya, kitap okumaya, ölüme, toplumsal cinsiyet eşitliğine, dünya tarihine, toplumsal normlara, çocukluğa duyarlık iletileri yer almamaktadır.

“Hamur Bebek” adlı masalda belirlenen duyarlık eğitimine ilişkin iletilerin bazıları aşağıda sıralanmıştır:

•“-İlahi, aklınla yaşayasın, der. Ben seni akıllı bilirdim ya doğrusu bu kadar bilmezdim. Eloğlu göle yoğurt çalıyor, yoğurt tutuyor da ne diye bizim teknemizin hamuru tutmasın; öyle vermeyen Allah, böyle verir inşallah. Şu var ki bir emek çekeceksin bari yağı yüzü yerinde olsa da eli ayağı düz olsa!” (29, s.104)

•“-Keloğlan, der; sen başından büyük laf ediyorsan ama kazın ayağı öyle değil... Öyle olsaydı cümle âlem Çıtçıtlı Bey için ahular eder miydi? Şimdi sen de adam olayım dersene ne nefsin kayır ne de elalemnden kendini ayır; ağlayanla ağla, gülen ile gül! Daha da iyi sen herkesin yorulduğu yere bir han yap. Dünya dönerse ancak böylelerinin yüzü suyu hürmetine döner, der. Bir de Keloğlan döner, bakar ki ne görsün! Görünürde ne çoban var ne sürü var.” (9.11.35, s.108)

•“-Tanımadınız mı beni, der; Keloğlan derler bana, her evin oğluyum ben! İlle ve lakin bundan gelir bir sizin oğlunuz olacağım, dediğiniz yerde ölüp kal dediğiniz yerde kalacağım! Hılı gözlerine inanamaz, Dılı kulaklarına: Aman oğul, seni bize Allah gönderdi, derler. Biri boynuna sarılır, biri bağrına basar ve sonra Hılı Dılı 'ya döner: Gördün mü karıcığım, ben sana Allah'tan umut kesilmez dememiş miydim? Öyle vermeyen Allah böyle verdi, hem öyle bir evlat verdi ki her eve nasip olmaz bunun gibisin... Yaşarsak elimizde bir tas su verir, ölürsek arkamızdan Mevlüt Okur...” (8.28.29.32.35, s.108)

Araştırmanın Onuncu Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın onuncu alt problemi “Eflatun Cem Güney’in Köseadağ masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?” şeklinde belirlenmiştir. Alt probleme ilişkin elde edilen veriler Tablo 15’te sunulmuştur.

Tablo 15. Köseadağ Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular

Masal Adı	Duyarlık Adı	Tespit Edilen Duyarlıkların Geçme Sıklığı	Toplam Duyarlık Sayıları/Geçme Sıklığı
Köseadağ	1-Dilsel duyarlık	1	17
	11-Yardımlaşmaya duyarlık	1	
	14-Hakka, hukuka, adalete duyarlık	2	
	20-Kişisel özelliklere duyarlık	1	
	24-Dürüst olmaya duyarlık	4	
	28-İnsan ilişkilerine duyarlık	4	
	29-Umutlu olmaya duyarlık	1	
	32-İnsani duygulara duyarlık	1	
	33-Toplumsal normlara duyarlık	1	
	35-Özverili olmaya duyarlık	1	

Tablo 15’te Köseadağ masalında duyarlık iletileri metin içinde 17 defa geçtiği görülmektedir. Masalda en çok dürüst olmaya, insan ilişkilerine duyarlık iletileri yer alırken en az dilsel, yardımlaşmaya, hakka, hukuka, adalete, kişisel özelliklere, umutlu olmaya, insani duygulara, toplumsal normlara ve özverili olmaya duyarlık iletileri yer almıştır. Masalda insan mutluluğuna, kadına, aşka-sevgiye, hayvanlara, aile bireylerine, barışa, iyilik yapmaya, paylaşmaya, toplumsal huzura, emeğe ve çalışkanlığa, yoksul insanlara, temel yaşam ihtiyaçlarına, bilime, sanata, doğaya, sağlığa, özgüvenli olmaya, özgürlüğe, mesleklere, kitap okumaya, ölüme, arkadaşlığa-dostluğa, toplumsal cinsiyet eşitliğine, dünya tarihine, çocukluğa duyarlık iletileri yer almamaktadır.

“Köseadağ” adlı masalda belirlenen duyarlık eğitimine ilişkin iletilerin bazıları aşağıda sıralanmıştır:

- "A benim kâhyam olası demiş, sen özü sözü doğru bir adama benziyorsun ama kâhyalık dediğin kıldan incedir. Otun, çöpün dilinden bilmeli, ağızsız, dilsizlerin hâinden anlamalısın ki emeğin boşa gitmesin. Şimdi, yüreğin atıyorsa seni bir sinayacağım. İşte sana bir koyun parası. Bununla beğen, beğendiğin koyunu al; ister ağıla kapa, ister çobana sal. Kırk gün sonra bu koyunun yününden kürk, derisinden bürk isterim. Daha daha, kanından kan, canından can isterim.” (14.24.35, s.115)

- “Yokuş olmasına yokuş ama yarı yere kadar ben seni taşıyım, yarısından sonra da sen beni taşırsın olur biter.” demiş” (11, s.116)

- “Bre Ese demiş, birbirimizi tartıp teraziledik gayri... Senin ne yokuş yukarı dökecek dillerin ne ekilip dikileni ölçecek tellerin ne de adı kalanları destan edecek dillerin var sanırım.

Olsaydı daha yolda iken sözüme söz koşar da başını öte yana çevirmezdin. Demek sonradan sonraya bunları bir söyleten var sana. O, benim elime de bir geçse şu çözemediğim kör düğümübir çözse alimallah cennetin kapılarını açar.” (1, s.119)

- “Bre Bey'im demiş, yalana borcum ne! Ben de az çok kaldırım çiğnedim ama doğrusu şu, koyunu diri, parayı geri getirme işine akıl sır erdirememiştim. Adam sen de deyip de kulağımın ardına da atamazdım ya bunu. Bilmemek ayıp değil, öğrenmemek ayıp deyip düştüm yollara... Şura senin, bura benim derken köyün birinde Allah, bir kız çıkardı uğruma meğer her sözün manası onun dilinin ucunda imiş. O söyledi, ben yaptım...” (24, s.120)

Araştırmanın On birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın on birinci alt problemi “Eflatun Cem Güney’in Perili El masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?” şeklinde belirlenmiştir. Alt probleme ilişkin elde edilen veriler Tablo 16’da sunulmuştur.

Tablo 16. *Perili El Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular*

Masal Adı	Duyarlık Adı	Tespit Edilen Duyarlıkların Geçme Sıklığı	Toplam Duyarlık Sayıları/Geçme Sıklığı
Perili El	6-Aile bireylerine duyarlık	2	12
	8-İyilik yapmaya duyarlık	1	
	12-Emeğe ve çalışkanlığa duyarlık	1	
	14-Hakka, hukuka, adalete duyarlık	1	
	20-Kişisel özelliklere duyarlık	2	
	28-İnsan ilişkilerine duyarlık	1	
	29-Umutlu olmaya duyarlık	1	
	32-İnsani duygulara duyarlık	2	
	35-Özverili olmaya duyarlık	1	

Tablo 16’da Perili El masalında duyarlık iletilerinin metin içinde 12 defa geçtiği görülmektedir. Masalda en çok aile bireylerine, kişisel özelliklere ve insani duygulara duyarlık iletileri yer alırken en az iyilik yapmaya, emeğe ve çalışkanlığa, hakka, hukuka, adalete duyarlık, insan ilişkilerine, umutlu olmaya, özverili olmaya duyarlık iletileri yer almıştır. Masalda dilsel, insan mutluluğuna, kadına, aşka-sevgiye, hayvanlara, barışa, paylaşmaya, toplumsal huzura, yardımlaşma, yoksul insanlara, temel yaşam ihtiyaçlarına, bilime, sanata, doğaya, sağlığa, özgüvenli olmaya, özgürlüğe, mesleklere, dürüst olmaya, kitap okumaya, ölüme, arkadaşlığa-dostluğa, toplumsal cinsiyet eşitliğine, dünya tarihine, toplumsal normlara, çocukluğa duyarlık iletileri yer almamaktadır.

“Perili El” adlı masalda belirlenen duyarlık eğitimine ilişkin iletilerin bazıları aşağıda sıralanmıştır:

•“Varlı vakitli bir evin yarlı yakışıklı bir kızı varmış; dil ile tarif edilmez ki, edeyim. Güle benziyormuş allar içinde, serviye benzi solmuş dallar içinde; acaba insan bakmaya kıyar mı ki... Anası babası gözlerini gözünden ayırmaz, ellerini sıcaktan soğuğa vurdurmazlarmış ama feleğin gözü kör olsun, daha bir bülbül gelip de dalına konmadan ecel gelip kapılarını çalmış; ocaklardan irak, ikisini bir tahtada alıp gidince, dünya bu gül kızın başına yıkılmış.” (6.20, s.126)

•“Bereket versin günün birinde hayırlı bir kısmet çıkmış da, Gül kız, allı, pullu gelin olup kapı ardından kurtulmuş. Talihinden kocası da ağzı var, dili yok kuzu gibi bir adammış; kimsenin bir tüyüne dokunmaz, yerdeki bir karıncayı bile incitmekten sakınırmış. Velakin alnının teriyle geçindiği için evin bütün işi Gül kıza bakıyormuş...” (12.14.20, s.128)

•“Velâkin ne malûm olmaz ki, analara! Bugün, subaşına gelenler, onu da rahat uyutmuyor kabrinde. Bereket versin ki, sağlığında yetim görse yedirir; yoksul görse giydirdi de onların yüzü suyu hürmetine on peri getirdim sana!” Demeğe kalmamış, peri kızları dizim dizim dizilmişler yamacına. Gül kız da bunları bir görmüş, ayılmış; bir görmüş bayılmış... Bunun üstüne yine sözü, o nur yüzlü hatuncuk alıp:” (6.8, s.128)

Araştırmanın On ikinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın on ikinci alt problemi “Eflatun Cem Güney’in Üç Elma masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?” şeklinde belirlenmiştir. Alt probleme ilişkin elde edilen veriler Tablo 17’de sunulmuştur

Tablo 17. *Üç Elma Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular*

Masal Adı	Duyarlık Adı	Tespit Duyarlıkların Geçme Sıklığı	EdilenToplam Duyarlık Sayıları/Geçme Sıklığı
Üç Elma	2- İnsan mutluluğuna duyarlık	2	14
	6-Aile bireylerine duyarlık	1	
	7-Barışa duyarlık	1	
	10-Toplumsal huzura duyarlık	1	
	14-Hakka, hukuka, adalete duyarlık	1	
	18-Doğaya duyarlık	2	
	20-Kişisel özelliklere duyarlık	1	
	28-İnsan ilişkilerine duyarlık	1	
	29-Umutlu olmaya duyarlık	2	
	32-İnsani duygulara duyarlık	2	

Tablo 17’de Üç Elma masalında duyarlık iletileri metin içinde 14 defa geçtiği görülmektedir. Masalda en çok insan mutluluğuna, doğaya, umutlu olmaya ve insani duygulara duyarlık iletileri yer alırken en az aile bireylerine, barışa, toplumsal huzura, hakka, hukuka, adalete duyarlık, kişisel özelliklere, insan ilişkilerine duyarlık iletileri yer almıştır. Masalda dilsel, kadına, aşka-sevgiye, hayvanlara, iyilik yapmaya, paylaşmaya, yardımlaşmaya, emeğe ve çalışkanlığa, yoksul insanlara, temel yaşam ihtiyaçlarına, bilime, sanata, sağlığa, özgüvenli olmaya, özgürlüğe, mesleklere, dürüst olmaya, kitap okumaya, ölüme, arkadaşlığa-dostluğa, toplumsal cinsiyet eşitliğine, dünya tarihine, toplumsal normlara, çocukluğa duyarlık ve

özverili olmaya duyarlık iletileri yer almamaktadır.

“Üç Elma” adlı masalda belirlenen duyarlık eğitimine ilişkin iletilerin bazıları aşağıda sıralanmıştır:

- “Ötekiler gibi tacın, tahtın delisi değil, o soydan gelenlerin iyisi mi dedim iyisiymiş. Memleketi öyle bir dirlik düzenliğe kavuşturmuş, öyle bir dirlik düzenliğe kavuşturmuş ki, hangi kırk haramiler, hangi kapı ardı bezirgânları. Ne devler top oynayabilir, ne cinler cirit atabilirmiş. Herkes kendi işinde, kendi aşında; kendi toprağında, kendi taşında; ekeceğini eker, dikeceğini diker; güler yüz, tatlı dil ile gönül hoşluğu içinde yaşayıp gidermiş. ” (2.7.10.14.20, s.148)

- “Öyle ya, Allah ona devlet üstüne devlet vermiş amma, gel gelelim; yerini yurdunu tutacak bir evlat vermemiş. Bu yüzden yaşı, başı ilerledikçe gamı, kasaveti de artıp, gece dememiş, gündüz dememiş; yeri, göğü yaratana yalvarıp yakarmış amma, yer demir, gök bakırmış; duası yerini bulmamış...” (29, s.149)

- “A benim dalım, yaprağım; saraylar yaptırdım, altın eşikli; içinde yatmadım, yanı beşikli; ne siz muradımı verip benim yüzümü güldürdünüz, ne de ben padişahın yüzünü güldürebildim; bu olmadıktan geri, ne deseniz ne yapmanız nafile! Demiş onlara...” (6, s.154)

- “Padişahım” demiş, “her şeyin bir çaresi var; bu dert sizi üstelemeden, siz bu derdi üstелейin; efkâr dağıtacak öyle bir bahçe yaptırın, öyle bir bahçe yaptırın ki, güllerinde kuğular, köşklerinde ahular... Ne sümbüller saçını yolsun, ne menekşeler boynunu büksün; vursun davullar gümbür gümbür; çalsın sazlar nazlı nazlı; güller gün eylesin; bülbüller düğün eylesin, böylesine bir bahçe... Şimdi, günün birinde bir efkâr bastı mı; bir, iki deme; var git bu cennet katına... İster bir havuz başına kurul; ister bir ağaç altına uzan; daha da istersen, suların sesiyle uyu; yeşilin rüyasına dal ve uyanabilirsen, kuşların türküsüyle uyan... Evvel Allah, gözün gönlün açılır; gayri ne gam kalır, ne efkârı!” (8, s.153)

Araştırmanın On üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın on üçüncü alt problemi “Eflatun Cem Güney’in Kül Kedisi masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?” şeklinde belirlenmiştir. Alt probleme ilişkin elde edilen veriler Tablo 18’de sunulmuştur

Tablo 18. *Kül Kedisi Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular*

Masal Adı	Duyarlık Adı	Tespit Edilen Duyarlıkların Geçme Sıklığı	Toplam Duyarlık Sayıları/Geçme Sıklığı
Kül Kedisi	6-Aile bireylerine duyarlık	2	25
	12-Emeğe ve çalışkanlığa duyarlık	1	
	14-Hakka, hukuka, adalete duyarlık	4	
	20-Kişisel özelliklere duyarlık	2	
	24-Dürüst olmaya duyarlık	6	
	28-İnsan ilişkilerine duyarlık	3	
	29-Umutlu olmaya duyarlık	3	
	32-İnsani duygulara duyarlık	4	

Tablo 18’de Kül Kedisi masalında duyarlık iletileri metin içinde 25 defa geçtiği görülmektedir. Masalda en çok hakka, hukuka, adalete duyarlık, dürüst olmaya duyarlık, insan ilişkilerine, umutlu olmaya, insani duygulara duyarlık iletileri yer alırken en az aile bireylerine, emeğe ve çalışkanlığa, kişisel özelliklere duyarlık iletileri yer almıştır. Masalda dilsel, insan mutluluğuna, kadına, aşka-sevgiye, hayvanlara, barışa, iyilik yapmaya, paylaşmaya, toplumsal huzura, yardımlaşmaya, yoksul insanlara, temel yaşam ihtiyaçlarına, bilime, sanata, doğaya, sağlığa, özgüvenli olmaya, özgürlüğe, mesleklere, kitap okumaya, ölüme, arkadaşlığa-dostluğa, toplumsal cinsiyet eşitliğine, dünya tarihine, toplumsal normlara, çocukluğa duyarlık ve özverili olmaya duyarlık iletileri yer almamaktadır.

“Kül Kedisi” adlı masalda belirlenen duyarlık eğitimine ilişkin iletilerin bazıları aşağıda sıralanmıştır:

- “Ay oğlum, a keleş oğlum, bu tembellik sana kimden bulaştı böyle? Baban rahmetli ekmeğini taştan çıkarırdı. Anan olacak kara yazılı da görüyorsun işte, başını taştan taş vuruyor, ya sen! Bir oturduğun yerde kırk yıl oturuyorsun ya da ver yiyeyim ört, yatayım, gözle, canım çıkmasın! Diyorsun ama ben bugün varım, yarın yokum! Kim kime bir tas su verir? Başın kel olmuş ne çıkar, Allah başka türlü kellik vermesin, elin kolun var; gücün kuvvetin yerinde, taş sıkısan suyunu çıkarırsın, daha olmazsa ne eder eder, iki elle bir başına geçindirirsin. Sen ne et, et, geçinip git de tek beni kayırma! İşte benden görüp göreceğin, elinden alıp yiyeceğin son kismet bu! Der. ” (12, s.176)

- “-Ey oğul, emanete hıyanetlik olur mu? Ne dokurum ne dokunurum, elime bile almam, tezgâhın üstüne koy, diye karşılar. Keloğlan da yanılp gider, gider ama bütün kapılar yüzüne kapanır. O da yüzü bir karış, dudakları iki karış döner gelir. Yününü yumağını ister, ister ama Kilimci Kör Hacı ne etse ne eylese beğenirsiniz: Vah Keloğlan, keleş oğlan, malım mülkün yoluna kurban! Hani ağzım varmıyor ya yünün, yumağın başına gelen, çil tavuğun başına

gelmedi. Yününü yel aldı, Yemene gitti. Yumağını da sel aldı, Sivas'a gitti. Ne kilime yaradı ne keçeyle! Diye bir mavanın üstüne bir de martaval katar.” (14.24, s.179)

• “ Vah oğul, emanetin bağı yufkadır. Ne veririm ne yediririm, ben de yemem cebime koyarım.” diye başlar. Keloğlan da inanıp gider, gider ama işe yarar bir iş bulamaz. (14.24, s.176)

•Ey hacı hacı, Kilimci Kör Hacı! İpime ilmek atıp karşımda mekik dokuma, dokuyacaksan kendi tezgâhına dokun ki bezin bez olsun, sözün söz olsun. Yok, yoksa yünüm yaprak değil ki yel alsın; yumağım toprak değil ki sel alsın. Kız kısrak da değil ki el alsın. Ben yünümü, yumağımı isterim; martaval istemem verirsen ver, vermezsene ne yel tanırım ne sel! Ne yaban derim ne el! Sağına geçerim, soluna geçerim, allem eder, kellem ederim; okuduğumu da okuyacağını da kilimi de keçeyle de alır, kaçarım! Der. “ (24, s.179)

Araştırmanın On dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın on dördüncü alt problemi “Eflatun Cem Güney’in Açıl Sofram Açıl masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?” şeklinde belirlenmiştir. Alt probleme ilişkin elde edilen veriler Tablo 19’da sunulmuştur.

Tablo 19. *Açıl Sofram Açıl Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular*

Masal Adı	Duyarlık Adı	Tespit Edilen Duyarlıkların Geçme Sıklığı	Toplam Duyarlık Sayıları/Geçme Sıklığı
Açıl Sofram Açıl	6-Aile bireylerine duyarlık	6	34
	12-Emeğe ve çalışkanlığa duyarlık	3	
	14-Hakka, hukuka, adalete duyarlık	3	
	15-Temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık	1	
	20-Kişisel özelliklere duyarlık	1	
	24-Dürüst olmaya duyarlık	1	
	28-İnsan ilişkilerine duyarlık	5	
	29-Umutlu olmaya duyarlık	1	
	32-İnsani duygulara duyarlık	13	

Tablo 19’da Açıl Sofram Açıl masalında duyarlık iletileri metin içinde 34 defa geçtiği görülmektedir. Masalda en çok aile bireylerine, emeğe ve çalışkanlığa, hakka, hukuka, adalete duyarlık, insan ilişkilerine, insani duygulara duyarlık iletileri yer alırken en az temel yaşam ihtiyaçlarına, kişisel özelliklere duyarlık, dürüst olmaya, umutlu olmaya duyarlık iletileri yer almıştır. Masalda dilsel, insan mutluluğuna, kadına, aşka-sevgiye, hayvanlara, barışa, iyilik yapmaya, paylaşmaya, toplumsal huzura, yardımlaşmaya, yoksul insanlara duyarlık, bilime, sanata, sağlığa, özgüvenli olmaya, özgürlüğe, mesleklere, kitap okumaya, ölüme, arkadaşlığa-

dostluğa, toplumsal cinsiyet eşitliğine, dünya tarihine, toplumsal normlara, çocukluğa duyarlık ve özverili olmaya duyarlık iletileri yer almamaktadır.

“Açıl Sofram Açıl” adlı masalda belirlenen duyarlık eğitimine ilişkin iletilerin bazıları aşağıda sıralanmıştır:

- “Ne istiyorsun Keloğlan? Diye sorar. Ne isteyeceğim leblebimi istiyorum! Der. Arap bacı da ‘A keloğlan, yarım leblebin, su persinin düğününe çerez oldu. Koca bir düğün halkı yedi yedi, bitirmedi, hala da yiyip duruyorlar; eksik artık helal et! Onun yerine sana öyle bir sofraya getirdim, öyle bir sofraya getirdim ki ‘Açın sofram açıl!’ dersin, açılır; yersin, içersin; sana da yeter, ona da yeter, ne tükenir ne biter. ” (14, s.161)

- “Şimdi, son pişmanlık para etmez ama oğul, başına böyle bir felaket tokmak indikten geri, belki aklın başına gelir de bundan sonra ya Allah'ın verdiği ile kıt kanaat geçinir gidersin ya da tuttuğun, tutacağın işe koşulacağın gibi koşulsun. Günün birinde önü söğütlü değirmen olamazsan bile gözümün bebeği evimin direği olursun inşallah! Der.”(29.32, s.168)

- “Anası ağzını açıp da he, yok demez ama Keloğlan neye uğradığını bilmez; kel başına bir, bir daha kaşdıktan sonra ‘Hmmm! Bildim Bildim... Bu ne cin işi ne şeytan işi, bu gene onların işi. Bunu onların yanına bırakır mıyım sanki? Der, bir daha sihirli kuyunun yolunu tutar.” (14, s.167)

Araştırmanın On Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın on beşinci alt problemi “Eflatun Cem Güney’in Zümrüdüanka masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?” şeklinde belirlenmiştir. Alt probleme ilişkin elde edilen veriler Tablo 20’de sunulmuştur.

Tablo 20. Zümrüdüanka Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular

Masal Adı	Duyarlık Adı	Tespit Edilen Duyarlıkların Geçme Sıklığı	Toplam Duyarlık Sayıları/Geçme Sıklığı
Zümrüdüanka	2- İnsan mutluluğuna duyarlık	5	
	3-Kadına duyarlık	1	
	4-Aşka-sevgiye duyarlık	2	
	5-Hayvanlara duyarlık	3	
	6-Aile bireylerine duyarlık	15	
	8-İyilik yapmaya duyarlık	4	
	9-Paylaşmaya duyarlık	2	
	10-Toplumsal huzura duyarlık	2	
	11-Yardımlaşmaya duyarlık	2	

Tablo 20. (Devamı)

	14-Hakka, hukuka, adalete duyarlık	4	
	15-Temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık	9	
	18-Doğaya duyarlık	4	
	19-Sağlığa duyarlık	1	
	20-Kişisel özelliklere duyarlık	12	
	21-Özgüvenli olmaya duyarlık	6	
	22-Özgürlüğe duyarlık	3	
Zümrüdüanka	24-Dürüst olmaya duyarlık	3	122
	26-Ölüme duyarlık	7	
	28-İnsan ilişkilerine duyarlık	3	
	29-Umutlu olmaya duyarlık	5	
	32-İnsani duygulara duyarlık	28	
	33-Toplumsal normlara duyarlık	1	
	35-Özverili olmaya duyarlık	1	

Tablo 20’de Zümrüdüanka masalında duyarlık iletileri metin içinde 122 defa geçtiği görülmektedir. Masalda en çok insan mutluluğuna, hayvanlara, aile bireylerine, iyilik yapmaya, hakka, hukuka, adalete duyarlık, temel yaşam ihtiyaçlarına, doğaya, kişisel özelliklere, özgüvenli olmaya, özgürlüğe, dürüst olmaya, ölüme, insan ilişkilerine, umutlu olmaya, insani duygulara duyarlık iletileri yer alırken en az kadına, aşka-sevgiye, paylaşmaya, toplumsal huzura, yardımlaşmaya, sağlığa, toplumsal normlara, özverili olmaya duyarlık iletileri yer almıştır. Masalda dilsel, barışa, emeğe ve çalışkanlığa, yoksul insanlara, bilime, sanata, mesleklere, kitap okumaya, arkadaşlığa-dostluğa, toplumsal cinsiyet eşitliğine, dünya tarihine, çocukluğa duyarlık iletileri yer almamaktadır.

“Zümrüdüanka” adlı masalda belirlenen duyarlık eğitimine ilişkin iletilerin bazıları aşağıda sıralanmıştır:

•“Eh, gün olur yıl gibi geçer, yıl olur, yıl gibi geçer ya, padişah olursa nasıl geçer, var kıyas et gayrı! Bu padişah da yaşayacağı kadar yaşamış, süreceği saltanatı sürmüş ama yine dünyasına doymadan gün akşam olmuş. Felekten gün çalınmaz ki çalsın da bir kulaç daha uzatsın. “Netsem, neylesem ömrümü, günümü biraz daha uzatsam!” diye düşünüp dururken uyku gelmiş, gözlerini bürümüş.” (26, s.286)

•“Padişah uykudan uyanır ama rüyadan ayılmaz. Gözlerini bir siler, bir daha siler ama ne eskici Baba ne derviş ne kesiş... Ortada kimi kimseyi göremez. Yerinden yekini de şöyle bir kendini toplamak ister ya; hani o güç, o kuvvet! Döğülmüş ete dönmüş, eli kolu desem pancar gibi, kımıldayacak hali mi var? Durduğu yerde buram buram ter döker durur. Doluya kol, almaz; boşa kor, dolmaz! Öyle ya, yaşı yetmiş, işi bitmiş, belinden aşağısı toprak. Şu ağacın

kökü kuruyup gitmeden bu elmaları devin elinden alacak yiğitlik kaldı mı onda? İçinden şöyle alır verir.” (20, s.287)

•“Büyük oğlum, kendini beğenmişin biri: Okumadan âlim, yazmadan kâtip, gezmeden seyyah, çalımından geçinmiyor ama daha bir çaydan geçip de çalıyı bile koparamaz. Devin el attığı ağaçtan elmayı mı koparacak! Ortanca oğlum desen sinsinin, siliğin biri! Boyu uzun, beyni boş, tut kulağından çifte koş; yularını ne yana çeksen o yana gidiyor. Daha bir bozulmuş bağ bekçi olamaz, perili ağacın altında yedi başlı devi mi bekleyecek? Küçüğün de daha ne mal olduğu belli değil; ağzı var dili yok, bir kapalı kutu; içinde kurt mu yatıyor, kuzu mu? Bilmeden? Etmeden bir iş buyurmak, boşa kılıç sallamak gibi bir şey! İyisi mi, gördüğüm düşü için de önüne sererim. Merdane bir tane... Hangisinin yüreği atarsa o atılır meydana diye düşünür!.” (20, s.288)

•“Şehzadedir, bunları görmez mi; akli fikrine karışır, devide elmayı da unutası gelir. Öyle ya, güzel demek de söz mü? Analar doğuramaz bunları! Gören ya huridir der peri; üçü birbirinden güzel, elmacık kuşları gibi... Birinin ahu gibi bakışı, kor gibi yakışı var. Biri de süt beyaz ten, püskülme ben; kar üstüne kan damlamış sanırsın... Hele küçükleri, hele küçükleri; ayın on dördü sanki doğan aya ‘ben doğdum sen doğma!’ diyor... Üç kızlar, karşılarında dalkılıç Bir yiğit görünce neye uğradıklarını anlayamazlar, kuş kanat yelpazeler ellerinden düşler. İçlerinden birisi, püskürme benlisi değil; ahu bakışlısı da değil; ayın on dördü sultan, hemen yerinden fırlar, güvercin topuklarına basa basa, ela gözlerini süze süze, şehzadeye doğru gelir.” (28, s.294)

•“Yiğidim, söylemesi ayıp ya ben de senin nasibinsem, önce sen çık, sonra beni çek; dünya bu! Kardeş vardır, kardeş yoluna başını kor, kardeş vardır kardeşinin kuyusunu kazar, hele senin gibi kendi ayağıyla inenleri kolundan tutup da çıkarırlar mı? Doğrusu, beni görür de sana kıyarlarsa dünya başıma zindan kesilir; güler yüzün gülmez olur; söyler dilim söylemez olur.” (4, s.295)

•“A başımın tacı, biz öğüdü büyük yerden aldık; yaşarsak üçümüz bir ordu, ölürsek ahirette komşu olacağız. Ben kardeşimin kardeşliğine bir toz kondurmam ama şeytana uyar da bir oyun oynarlarsa bana, yine güler yüzün solmasın, bülbül dilin susmasın; Allah bizi birbirimize yazmışsa, er de olsa geç de olsa birbirimizi buluruz; boşuna ayak direme! Seni dünyaya kavuşturmadan şu kuyudan çıkarsam yiğit arkam yere gelsin!” diye öyle bir söz eder ki üç elma güzelinin güzeli, bu söz üstüne söz geçiremeyeceğini anlayınca boynunu bükerek:” (3.4.6.29, s.295)

•“Ey durmayla, oturmayla olur mu? “Ya bir Pınarbaşı bulurum ya bir Allah'ın kuluna

rastlarım.” diye yolun doğrusuna yürümeye başlar. Az gider uz gider, ayağı nereye çekerse oraya gider ama ne gözleri karanlığa alışır ne yüreği susuzluğa... Neyse Üç Elma Güzeli’nin hayali gözünün önüne gelir de şöyle az boz yolunu seçer gibi olur. Derken ılgından sılğından bir ışık görmez mi! İki gözü birden ısıt ısıt ısıllar, “ışık olan yerde insan olur, insan olan yerde su olur.” derler, “Belki bir yudum su bulurum.” diye yüreği de tir tir titrer. Bu telaşta yeniden yola koyulur, vara vara varır ki taşlı köye benzer bir yer! Ama ne yer...”(15.29, s.297)

•“Ey benim babam, padişahım, sen kızına, göz bebeğine kavuştun; ahali olan da suya, sele kavuştu; düğün bayram edeceğin yerde, ne diye yasa batmış gibi kara kara düşünüyorsun?” diye sorar. Padişah da: “Orası öyle öyle ya kızım, yiğidi bu kadar zorlusundan da korkulur doğrusu! Hani ejderha, ejderha iken şöyle etmiş, böyle işlemişti ama tacıma tahtıma göz koymamıştı. Bu Yiğit, kimin nesi? Şunu bir bulursak da biraz yüzüne gülüp de ağzını arasak; ne ile avunursa onunla avutsak ileride bayrak açıp da karşımıza dikilmesin sonra... Bu dünya böyle kızım, böylelerini gözlemek lazım!” der. Bu söz üstüne, niçin bükerse kız boynunu bükür:”(6.10, s. 303)

Araştırmanın On Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın on altıncı alt problemi “Eflatun Cem Güney’in Bir Göze Bir Gül masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?” şeklinde belirlenmiştir. Alt probleme ilişkin elde edilen veriler Tablo 21’de sunulmuştur

Tablo 21. *Bir Göze Bir Gül Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular*

Masal Adı	Duyarlık Adı	Tespit Edilen Duyarlıkların Geçme Sıklığı	Toplam Duyarlık Sayıları/Geçme Sıklığı
Bir Göze Bir Gül	2- İnsan mutluluğuna duyarlık	1	21
	3-Kadına duyarlık	1	
	4-Aşka-sevgiye duyarlık	1	
	6-Aile bireylerine duyarlık	2	
	8-İyilik yapmaya duyarlık	4	
	13-Yoksul insanlara duyarlık	3	
	15-Temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık	1	
	19-Sağlığa duyarlık	1	
	24-Dürüst olmaya duyarlık	2	
	26-Ölüme duyarlık	1	
	28-İnsan ilişkilerine duyarlık	1	
	29-Umutlu olmaya duyarlık	1	
	32-İnsani duygulara duyarlık	2	

Tablo 21’de Bir Göze Bir Gül masalında duyarlık iletileri metin içinde 21 defa geçtiği görülmektedir. Masalda en çok iyilik yapmaya, yoksul insanlara duyarlık iletileri yer alırken en az insan mutluluğuna, kadına, aşka-sevgiye, aile bireylerine, temel yaşam ihtiyaçlarına, sağlığa, dürüst olmaya, ölüme, insan ilişkilerine, umutlu olmaya, insani duygulara duyarlık iletileri yer almıştır. Masalda dilsel, hayvanlara, barışa, paylaşmaya, toplumsal huzura, yardımlaşmaya, emeğe ve çalışkanlığa, hakka, hukuka, adalete duyarlık, bilime, sanata, doğaya, kişisel özelliklere, özgüvenli olmaya, özgürlüğe, mesleklere, kitap okumaya, arkadaşlığa-dostluğa, toplumsal cinsiyet eşitliğine, dünya tarihine, toplumsal normlara, çocukluğa duyarlık ve özveriye olmaya duyarlık iletileri yer almamaktadır.

“Bir Göze Bir Gül” adlı masalda belirlenen duyarlık eğitime ilişkin iletilerin bazıları aşağıda sıralanmıştır.

•“Gelin olurum ama sarımsak soydurmasalar... İğne uçlarım ama ilik gözü oydurmasalar... Kepçe tutarım ama kazan sürdürmeseler... Yılda bir süpürürüm ama tahta sildirmeseler...” diye olmayacak duaya âmin dermiş. Günün birinde bu kız yine böyle atıp eğilirken anası aklınca ne kurdu ise: “A evler şenliği, a saraylar yakışığı: Sen şehzadeler layıksın ama yer Demir Gök bakar; duaların kabul olduğu, olacağı yok. İyisi mi, biz kendi ipliğimizi kendi elimizle boyamaya bakalım, hani bir tutarsa yok mu...” demiş ve gidip zembili babanın kapısını çalmış. Hatununun döküm döşek yattığını görünce:” (29, s.329)

•“Al hatuncuğum; darıdünyada bir evlat istemiyor muydun? Öyle vermeyen Allah, böyle verdi işte... Perimi desem, melek mi desem, ne desem!” Deyip karısının kucağına vermiş. Kendi de otun çöpün dilinden anladığı için göz otu kaynatıp gözlerini silmiş ama çırası son sönesiceler, gözlerinin çırasını söndürmüş bir kere, gayrı bakıp görebilir mi? Neden sonra ayılır gibi olunca kendini bir karanlık dünyada bulup “Neredeyim ben, neredeyim?” diye inlemiş. Kana cana geldiğini görünce...” (6, s.332)

•“A merhamet sahipleri! Yolumu, izimi kaybettim... Elim ayağım buz kesildi, donmayan bir başım kaldı. Halime acır ve kapınızı açarsanız Allah da murat kapılarını açar size,” deyince kim kapıyı yüzüne kapar. Elinden tutup Ocak başını almışlar.” (8.13, s.335)

•“Ey ak yürekli insanlar, dünya sizin yüzünüz suyu hürmetine dönüyor, dileğin benden dilediğinizi... Neşeli Dağlar mı istersiniz, döşeli Konaklar mı?” diye sormuş. Onlar da: “Sağ ol padişahım, biz ne meşeli dağ isteriz ne döşeli Konak, ille şu Melek kızın yüzünün gülmesini isteriz!” demişler. Sonra Melek kızın gözlerini kan çanağına çeviren kocakarı ile kızına dönmüş:.. ” (8.32, s.337)

Araştırmanın On Yedinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın on yedinci alt problemi “Eflatun Cem Güney’in Elmas Beşik masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?” şeklinde belirlenmiştir. Alt probleme ilişkin elde edilen veriler Tablo 22’de sunulmuştur.

Tablo 22. *Elmas Beşik Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular*

Masal Adı	Duyarlık Adı	Tespit Edilen Duyarlıkların Geçme Sıklığı	Toplam Duyarlık Sayıları/Geçme Sıklığı
Elmas Beşik	2- İnsan mutluluğuna duyarlık	3	38
	3-Kadına duyarlık	1	
	4-Aşka-sevgiye duyarlık	5	
	5-Hayvanlara duyarlık	4	
	6-Aile bireylerine duyarlık	9	
	14-Hakka, hukuka, adalete duyarlık	1	
	20-Kişisel özelliklere duyarlık	3	
	22-Özgürlüğe duyarlık	2	
	26-Ölüme duyarlık	4	
	29-Umutlu olmaya duyarlık	2	
	32-İnsani duygulara duyarlık	4	

Tablo 22’de Elmas Beşik masalında duyarlık iletilerinin metin içinde 38 defa geçtiği görülmektedir. Masalda en çok insan mutluluğuna, aşka-sevgiye, hayvanlara, aile bireylerine, kişisel özelliklere, ölüme ve insani duygulara duyarlık iletileri yer alırken en az kadına, hakka, hukuka, adalete duyarlık, özgürlüğe, umutlu olmaya duyarlık iletileri yer almıştır. Masalda dilsel, barışa, iyilik yapmaya, paylaşmaya, toplumsal huzura, yardımlaşmaya, emeğe ve çalışkanlığa, yoksul insanlara, temel yaşam ihtiyaçlarına, bilime, sanata, doğaya, sağlığa, özgüvenli olmaya, mesleklere, dürüst olmaya, kitap okumaya, arkadaşlığa-dostluğa, insan ilişkilerine, toplumsal cinsiyet eşitliğine, dünya tarihine, toplumsal normlara, çocukluğa duyarlık ve özverili olmaya duyarlık iletileri yer almamaktadır.

“Elmas Beşik” adlı masalda belirlenen duyarlık eğitimine ilişkin iletilerin bazıları aşağıda sıralanmıştır:

•“Gülbahar, güller gibi kızarmış: ‘İlahi Sultan Ana!’ demiş, ‘bahar yeli ılgıt ılgıt eser, yelin nesi olur... Hoyrat eli desen... Has bahçede hoyrat ne gezer! Garibine gitmesin ya Ana, ben bir kuşun ahuzarındayım, bir garip kuşun çevrimi alıp gittiği günden beri gözlerime bir damla uyku girmiyor. Elime bir geçse ne ay gibi solar ne gün gibi sararım, gönlüm Gül olur açılır, ömrümde Bahar olur yeşerirdi ama hani o talih bende?” (5, s.392)

•“Meğer bu Yiğit, ne peri soyundanmış ne peri boyundan... Yusuf misali bir beni âdemmiş. Allah bahtını versin, adı da Bahtiyar mı, neymiş. Yedi deryanın yedi kızı, nuruna pervane olmuş ama yedisine de dudak büküp geçmiş. Gayrı onların mı Ahu tutmuş, ne olmuşsa bir gün bir selvilikten geçerken bu perilerin ağına düşmüş. Tek kırk haramiler kırk zincirle bağlasa da insanı, şu görünür görünmez periler bağlamasa! O gün bugün çırpınıp duruyormuş ama kurtulamıyormuş ellerinden... Kâh kuş olup dağlardan aşyormuş kâh çiçek olup dağlarda açıyormuş... Hâsılı, periler ne kılığa giriyormuş. Bahtiyar da o kulağa giriyormuş ama akşam olup da yer Gök kilitlendi mi onu bu saraya kapıyor, kendileri de gözden kayboluyormuş. Bahtiyar ancak o zaman kendine geliyormuş... Velakin saray olmazsa cennet olsun, ‘he, yok!’ diyen biri olmadıktan geri neye yarar? Yalnızlık bir Allah'a yakışır, tek başına kalınca kendini yiyip bitiriyormuş. Bereket versin Gülbahar'ın çevresini yüzüne gözüne sürüyormuş da bir insan kokusu olsun alıyormuş ondan...” (4.20.22, s.397)

•“İmdi, ummadığı bir anda Gülbahar, bir bahar gibi gelip de yamacında bitince o kokuyu gül mü oldu sanmış ne sanmışsa Bahtiyar, deli divane ‘ye dönmüş... Ama neye derler ki kalpten kalbe yol var diye, birbirinin kalbini gözlerinden okumuşlar! Felekler duymuş ahlarnı, melekler kıymış nikâhlarını, gamı kasaveti atmış, balık kaymağa katmışlar.” (2.3.4, s.397)

•“Garip anam, yedi dereden su getirip de yetmiş ağacın dibine dökerse perilerimin yüreği öyle bir ferahlar, öyle bir ferahlar ki onun yüzü suyu hürmetine belki bağlarımı açarlar ama anamın yorulup yolda kalmasına kıyamam yoksa!” demiş ve yine uçup gitmiş...” (6.22, s.405)

•“Gül demem sana, ‘gölün ömrü az olur. Bahar derim sana, Bahar kızım, sen o akşam ‘Bahtiyar'ın başı için!’ Dedin, ben sana kapımı açtım. Ben de bu sabah sana ‘Onun başı için!’ diyorum, ne olur bana kalbini aç da sırrını söyle... İki gecedir aklıma fikrimi yitirdim, akı karayı seçemez oldum. Geceleri de gelip de pencereye konan bir kuş mu? Yoksa duyup işittiklerim bir düş mü? Doğrunun doğrusunu söyle de ecelimden evvel öldürme beni...” deyip de yüzüne bakınca Gülbaharın gözleri dolmuş, öyle ya, ana oldu gayrı, ana kalbini bilmez olur mu, hele ‘Onun başı için!’ delikten geri...” (32, s.401)

Araştırmanın On sekizinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın on sekizinci alt problemi “Eflatun Cem Güney'in Ak Gün Kara Gün masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?” şeklinde belirlenmiştir. Alt probleme ilişkin elde edilen veriler Tablo 23'te sunulmuştur.

Tablo 23. *Ak Gün Kara Gün Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular*

Masal Adı	Duyarlık Adı	Tespit Edilen Duyarlıkların Geçme Sıklığı	Toplam Duyarlık Sayıları/Geçme Sıklığı
Ak Gün Kara Gün	2- İnsan mutluluğuna duyarlık	1	18
	3-Kadına duyarlık	1	
	4-Aşka-sevgiye duyarlık	1	
	6-Aile bireylerine duyarlık	4	
	8-İyilik yapmaya duyarlık	1	
	10-Toplumsal huzura duyarlık	1	
	11-Yardımlaşmaya duyarlık	1	
	14-Hakka, hukuka, adalete duyarlık	1	
	26-Ölüme duyarlık	2	
	27-Arkadaşlığa-dostluğa duyarlık	1	
	28-İnsan ilişkilerine duyarlık	1	
	32-İnsani duygulara duyarlık	2	
	33-Toplumsal normlara duyarlık	1	

Tablo 23'te Ak Gün Kara Gün masalında duyarlık iletilerinin metin içinde 18 defa geçtiği görülmektedir. Masalda en çok aile bireylerine duyarlık iletileri yer alırken en az insan mutluluğuna, kadına, aşka-sevgiye, iyilik yapmaya, toplumsal huzura, yardımlaşmaya, hakka, hukuka, adalete duyarlık, ölüme, arkadaşlığa-dostluğa, insan ilişkilerine, insani duygulara, toplumsal normlara duyarlık iletileri yer almıştır. Masalda dilsel, hayvanlara, barışa, paylaşmaya, emeğe ve çalışkanlığa, yoksul insanlara, temel yaşam ihtiyaçlarına, bilime, sanata, doğaya, sağlığa, kişisel özelliklere, özgüvenli olmaya, özgürlüğe, mesleklere, dürüst olmaya, kitap okumaya, umutlu olmaya, toplumsal cinsiyet eşitliğine, dünya tarihine, çocukluğa duyarlık ve özverili olmaya duyarlık iletileri yer almamaktadır.

“Ak Gün Kara Gün” adlı masalda belirlenen duyarlık eğitimine ilişkin iletilerin bazıları aşağıda sıralanmıştır:

- “Ağam, düşmez kalkmaz bir Allah! Bugünler de geçer inşallah, böyle zamanlarda birbirimizin elinden tutmayacağız da ne vakit tutacağız, Müslümanız elhamdülillah!” Yükte hafif, pahada ağır işler teklif etmiş. Allahverdioğlu, bunları kulağının ardına atıp da kapıyı yüzüne kapayacak değil ya, nasıl olsa eli ayağı tutuyor.” (8.11.28, s.348)

- “Tüyü bozuk, hatuncuğu daha kaldırdıktan sonra Kâh esmiş kâh tozmuş ama ya kayadan ne koparır? Bir tüyüne bile dokunamamış. Bakmış ki ölüm bile ona bal şerbetinden daha tatlı geliyor. O zaman içi tatlıya döküp her yorulduğu yere bir kan yapmış; “Acep gönlünü elde edebilir miyim?” Diye ama gönül dediğin bir sarı kale, kolay kolay elde edilir mi, hele evi ocağı gözünde tüten bu hatuncuğun gönlü gibi olursa...” (3.4, s352.)

•“Bu Babayiğitler o sabah bu akşam mum gibi dikilip duracak değiller ya kapıda... Canları sıkıldıkça dereden tepeden söz açıyor, gelmişten geçmişten konuşarak vakit öldürmeye bakıyorlarmış. Bir ara bir laf kıtlığında biri ötekine: ‘A Sel oğlu!’ demiş, ‘Şu ağa kapısına kaplandığın günden beri niceleri ile düşüp kalktım ama hiçbirine senin kadar kanım kaynamadı. Sen de benim huyumu suyumu beğeniyorsan kan kardeşi olalım seninle!’” (27, s352.)

Araştırmanın On Dokuzuncu Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın on dokuzuncu alt problemi “Eflatun Cem Güney’in Tasa Kuşu masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?” şeklinde belirlenmiştir. Alt probleme ilişkin elde edilen veriler Tablo 24’te sunulmuştur.

Tablo 24. *Tasa Kuşu Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular*

Masal Adı	Duyarlık Adı	Tespit Edilen Duyarlıkların Geçme Sıklığı	Toplam Duyarlık Sayıları/Geçme Sıklığı
Tasa Kuşu	2- İnsan mutluluğuna duyarlık	1	11
	5-Hayvanlara duyarlık	2	
	6-Aile bireylerine duyarlık	1	
	8-İyilik yapmaya duyarlık	2	
	12-Emeğe ve çalışkanlığa duyarlık	2	
	22-Özgürlüğe duyarlık	1	
	29-Umutlu olmaya duyarlık	2	

Tablo 24’te Tasa Kuşu masalında duyarlık iletileri metin içinde 11 defa geçtiği görülmektedir. Masalda en çok hayvanlara, iyilik yapmaya, emeğe ve çalışkanlığa, umutlu olmaya duyarlık iletileri yer alırken en az insan mutluluğuna, aile bireylerine, özgürlüğe duyarlık iletileri yer almıştır. Masalda dilsel, kadına, aşka-sevgiye, barışa, paylaşmaya, toplumsal huzura, yardımlaşmaya, yoksul insanlara, hakka, hukuka, adalete duyarlık, temel yaşam ihtiyaçlarına, bilime, sanata, sağlığa, kişisel özelliklere, özgüvenli olmaya, mesleklere, dürüst olmaya, kitap okumaya, ölüme, arkadaşlığa-dostluğa, insan ilişkilerine, toplumsal cinsiyet eşitliğine, dünya tarihine, insani duygulara, toplumsal normlara, çocukluğa duyarlık ve özverili olmaya duyarlık iletileri yer almamaktadır.

“Tasa Kuşu” adlı masalda belirlenen duyarlık eğitimine ilişkin iletilerin bazıları aşağıda sıralanmıştır:

•“kanarya mı desem, ne desem! O sulara şeker mi desem, şerbet mi desem, ne desem! Meyvesini de ne siz sorun ne ben söyleyeyim; bulunsa bulunsa Erem bağlarında bulunur belki... Böyle bir yerde kimin gözü gönlü açılmaz, ama Sülün Kız, o cıvıl cıvıl ötüşen kuşlara bakmış: “Ah bin gözüm, bin kulağım olsa da, bin bir sesi birden duyup dinlesem!” diye tasa çekmeye başlamış.” (5.8, s.383)

•“Ah şu sular Kevser olsa... İçsem içsem kanmasan; güneş vursa yanmasam...” diye, yana yakıla sulara eğilmiş ama hikmeti Huda, sular da kuruyup çekilmiş; ne altınoluk bir damla su vermiş, ne gümüş oluk... Aman yaman derken başını bir taşa vurmuş. Kim başını vurur da ayılmaz ki, Sülün Kız ayılmasın!” (29, s.385)

•“Oh Dede, Oh Dede; güler yüz de isterim, tatlı dil de... İlle hepsinden üstün anamı isterim, anamı!” deyince “yum gözünü” demiş dede; yummuş gözünü kız. “Aç gözünü” demiş dede, açmış gözünü kız. Bir de görmüş ki, ne görsün, anasının dibinde... Oh Dede’nin yerinde yeller esiyormuş ama güldükçe güller açıyormuş yanağında; söyledikçe, bülbüller şakıyormuş dudağında... Gayri Tasa Kuşu gelip de dalına konabilir mi!” (6, s.385)

•“Ah anamın aş, kuyunun başı... Ye tuzlu tuzlu, iç buzlu buzlu... Ya evde otur, gergef işle; ya bağa git, toprağı avuçla; dahası ne umurun!” demeye başlamış. Bir demiş, iki demiş, derken bir hışırtı işitmiş. Bir de dönüp bakmış ki, ne baksın; Tasa Kuşu, ağaçların arasında kanat vura vura geçip gidiyor, kim bilir hangi avarenin başına konmaya! (12, s. 385)

Araştırmanın Yirminci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın yirminci alt problemi “Eflatun Cem Güney’in Dünyanın Tadı masalında hangi duyarlıklar, ne sıklıkta işlenmiştir?” şeklinde belirlenmiştir. Alt probleme ilişkin elde edilen veriler Tablo 25’de sunulmuştur.

Tablo 25. *Dünyanın Tadı Masalındaki Duyarlık Konularına Ait Bulgular*

Masal Adı	Duyarlık Adı	Tespit Edilen Duyarlıkların Geçme Sıklığı	Toplam Duyarlık Sayıları/Geçme Sıklığı
Dünyanın Tadı	2- İnsan mutluluğuna duyarlık	3	40
	3-Kadına duyarlık	3	
	4-Aşka-sevgiye duyarlık	5	
	6-Aile bireylerine duyarlık	10	
	8-İyilik yapmaya duyarlık	2	
	10-Toplumsal huzura duyarlık	1	
	11-Yardımlaşmaya duyarlık	1	
	12-Emeğe ve çalışkanlığa duyarlık	3	
	13-Yoksul insanlara duyarlık	1	
	15-Temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık	1	
	20-Kişisel özelliklere duyarlık	1	
	21-Özgüvenli olmaya duyarlık	3	
	26-Ölüme duyarlık	1	
	28-İnsan ilişkilerine duyarlık	1	
	32-İnani duygulara duyarlık	4	

Tablo 25’de Dünyanın Tadı masalında duyarlık iletileri metin içinde 40 defa geçtiği görülmektedir. Masalda en çok insan mutluluğuna, kadına, aşka-sevgiye, aile bireylerine, emeğe ve çalışkanlığa, özgüvenli olmaya ve insani duygulara duyarlık iletileri yer alırken en az iyilik yapmaya, toplumsal huzura, yardımlaşmaya, yoksul insanlara, temel yaşam ihtiyaçlarına, kişisel özelliklere, ölüme ve insan ilişkilerine duyarlık iletileri yer almıştır. Masalda dilsel, hayvanlara, barışa, paylaşmaya, hakka, hukuka, adalete duyarlık, bilime, sanata, doğaya, sağlığa, özgürlüğe, mesleklere, dürüst olmaya, kitap okumaya, arkadaşlığa-dostluğa, umutlu olmaya, toplumsal cinsiyet eşitliğine, dünya tarihine, insani duygulara, toplumsal normlara, çocukluğa duyarlık ve özverili olmaya duyarlık iletileri yer almamaktadır.

“Dünyanı Tadı” adlı masalda belirlenen duyarlık eğitimine ilişkin iletilerin bazıları aşağıda sıralanmıştır:

•“A has bahçenin gülleri, üçünüz de gülden gönüllüsünüz. Sevmesine padişah babanızı seversiniz ya doğrunun doğrusunu söyleyin, hanginiz daha çok seviyorsunuz beni” Diye sormuş. Büyük kız düşünmüş taşınmış: “Şu dünyada baldan tatlı ne var baba? Ben sizi oğul balı gibi severim, oğul balı gibi...” demiş. Babasının ağzı kulaklarına varmış. “Allah, ağzının tadını bozmasın kızım, seni ağzından bal akan büyük vezirime veriyorum!” demiş.” (6, s.410)

•“Gelin kızım!” demiş, “Böyle günde sana bir yumurta pişirirdim ama yürekte var, elde yok; tava delik, yağ da yok! Ayağın uğur gelir de kismetimiz açılırsa bu da olur bir gün...” deyip, tuz ekmek çıkarmış önüne.” (13, s.411)

•“A Yiğidim, boşluk uyku getirir, uyku hastalık getirir, hastalık ölüm getirir. Anana acımıyorsan kendine de mi açmıyorsun? Maşallah gücün kuvvetin yerinde, gönül etsen dağları devirirsin. Ne diye canından bezmiş gibi yatıp duruyorsun? Allah, deyip doğrul; git kendine bir iş bul, işi olmayanın aşısı olur mu? Demiş ama yine de kılını kıpırdatmamış.” (26, s.412)

•“Akşamın bir vaktinde kervan yola düzülmüş. Az gitmiş uz gitmişler, dere tepe düz gitmişler, altı ay ile bir güz gitmişler; günlerden bir gün bir çöle yetmişler... Güneş, kurşun gibi eriyip akıyormuş beyinlerine ama çölde suyun adı mı olur? Burası, bir kum deryası; kim bilir kaç gün çeker, kuyuların arası... Ağızları dudakları kurumuş; ille develerin dilleri dışarı düşmüş... Güç bela bir kuyu başı bulmuşlar ama ne kovası varmış çekilir ne suyu varmış içilir! Bezirgân kaç yılın kurdu, kuyuların dilinden anlamaz olur mu? Bizimkini çağırması.” (15, s.415)

•“A benim kervanbaşım!” demiş, “Ben bu kuyuları sittin senedir bilirim. Bütün kuyular kurusa bu kurumaz. Olsa olsa kervan Burhan haramilerin bir oyunudur bu! Bir yiğitlik eder de iner, suyollarını açarsan yok mu, ben de keseme kıyar; adam başına bir, deve başına iki akçe

veririm sana. Nasıl gözün kesiyor mu? Tembel Ahmet tembelliği üstünden attıktan geri gözünü daldan budaktan sakınır mı? ‘‘Bağlayın organları!’’ Demiş, bağlamışlar beline, sallana sallana inmiş ta kuyunun dibine... El yordamı ile aranıp dururken parmağına bir halka takılmış. Suyollarını kapayan bir kapak sanmış bunu.’’ (21, s.416)

Eflatun Cem Güney’in 20 masalı duyarlık açısından incelenmiştir. Veriler analiz edildiğinde 20 masalın 19’unda aile bireylerine duyarlığa 94 kere, insani duygulara 120 kere yer verilmiştir. 18’inde umutlu olmaya duyarlığa 57 kere yer verilmiştir. 17’sinde kişisel özelliklere duyarlığa 49 kere yer verilmiştir. 16’sında insan ilişkilerine duyarlığa 41 kere yer verilmiştir. 14’ünde insan mutluluğuna duyarlığa 33 kere yer verilmiştir. 13’ünde aşka-sevgiye 30 kere, hakka, hukuka, adalete 32 kere yer verilmiştir. 11’inde iyilik yapmaya duyarlığa 38 kere yer verilmiştir. 10’unda yardımlaşmaya duyarlığa 12 kere, dürüst olmaya duyarlığa 25 kere, ölüme duyarlığa 26 kere yer verilmiştir. 8’inde hayvanlara duyarlığa 28 kere yer verilmiştir. 7’sinde toplumsal huzura duyarlığa 9 kere, emeğe ve çalışkanlığa duyarlığa 12 kere, temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlığa 21 kere, toplumsal normlara duyarlığa 7 kere yer verilmiştir. 6’sında kadına duyarlığa 8 kere yer verilmiştir. 5’inde paylaşmaya duyarlığa 8 kere, doğaya duyarlığa 12 kere, özgüvenli olmaya duyarlığa 14 kere, özverili olmaya duyarlığa 7 kere yer verilmiştir. 4’ünde yoksul insanlara duyarlığa 6 kere, sağlığa duyarlığa 5 kere, özgürlüğe duyarlığa 7 kere, arkadaşlığa-dostluğa 8 kere yer verilmiştir. 3’ünde toplumsal cinsiyet eşitliğine 2 kere yer verilmiştir. 2’sinde dilsel duyarlığa 2 kere, barışa duyarlığa 2 kere yer verilmiştir. 1’inde bilime duyarlığa 2 kere, kitap okumaya 2 kere yer verilmiştir. Sanatçının duygu, düşünce, hayal gücü, birikim ve duyumlarıyla yoğurduğu eserlerinin okuyuculara ön yargılarını, hatalarını, zayıf olduğu durumları, hayatımızda var olan olumlu olumsuz konulara ilişkin duyarlı olmalarını vb. konuları hissettirmelidir (Aslan, 2019). Eserlerinin incelendiği Eflatun Cem Güney’in bu konuları eserlerine yansıttığı büyük ölçüde görülmektedir.

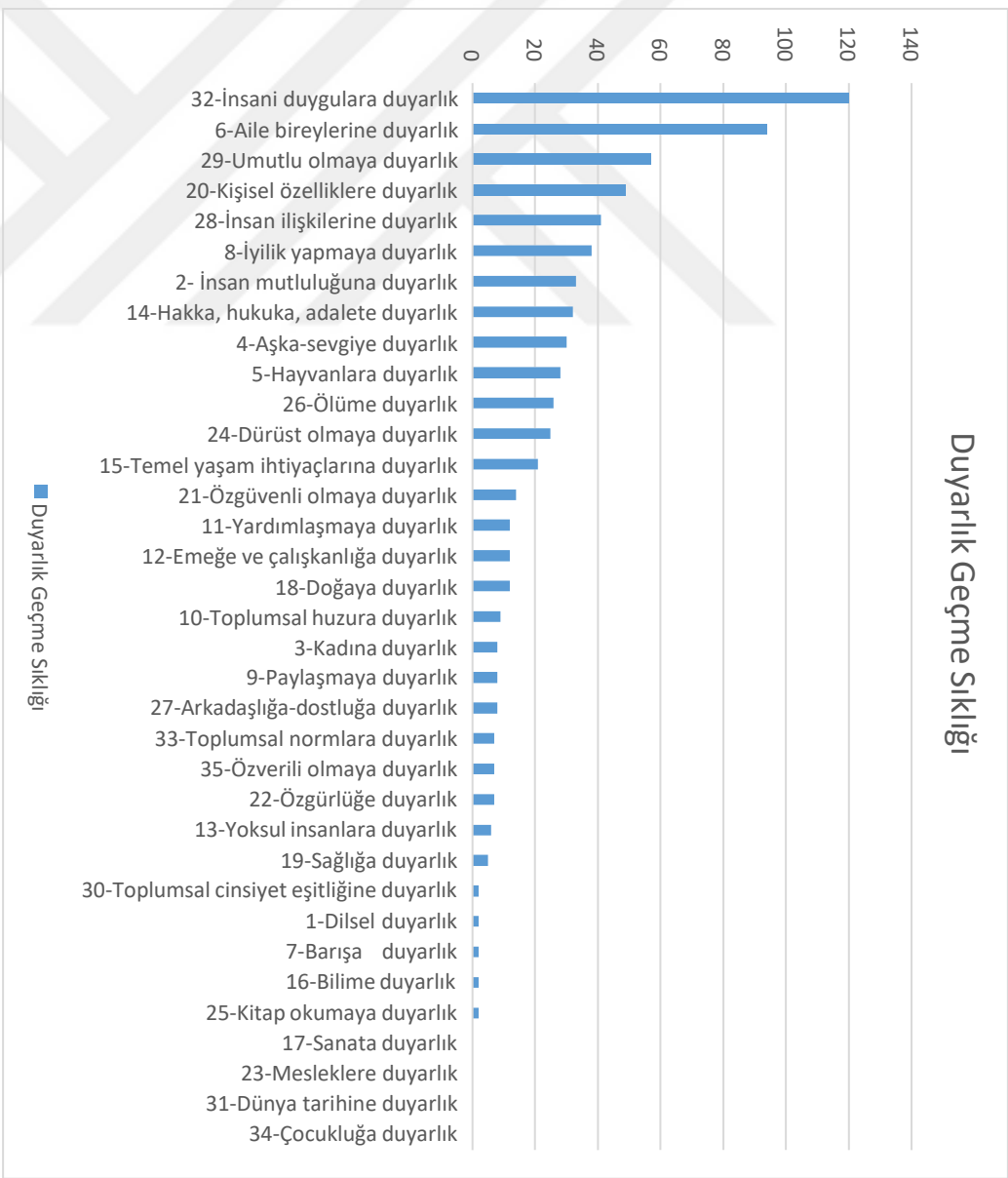
Tablo 26. 20 Masalda Geçen Duyarlıklar ve Geçme Sıklıkları

Duyarlık Adı	Geçme Sıklığı
İnsani duygulara duyarlık	120
Aile bireylerine duyarlık	94
Umutlu olmaya duyarlık	57
Kişisel özelliklere duyarlık	49
İnsan ilişkilerine duyarlık	41
İyilik yapmaya duyarlık	38
İnsan mutluluğuna duyarlık	33
Hakka, hukuka, adalete duyarlık	32
Aşka-sevgiye duyarlık	30
Hayvanlara duyarlık	28
Ölüme duyarlık	26

Tablo 26. (Devamı)

Dürüst olmaya duyarlık	25
Temel yaşam ihtiyaçlarına duyarlık	21
Özgüvenli olmaya duyarlık	14
Yardımlaşmaya duyarlık	12
Emeğe ve çalışkanlığa duyarlık	12
Doğaya duyarlık	12
Toplumsal huzura duyarlık	9
Kadına duyarlık	8
Paylaşmaya duyarlık	8
Arkadaşlığa-dostluğa duyarlık	8
Toplumsal normlara duyarlık	7
Özverili olmaya duyarlık	7

Özgürlüğe duyarlık	7
Yoksul insanlara duyarlık	6
Sağlığa duyarlık	5
Toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlık	2
Dilsel duyarlık	2
Barışa duyarlık	2
Bilime duyarlık	2
Kitap okumaya duyarlık	2
Sanata duyarlık	
Mesleklere duyarlık	
Dünya tarihine duyarlık	
Çocukluğa duyarlık	

BEŞİNCİ BÖLÜM

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu bölümde araştırma konusu üzerinde yapılan analiz sonucu bulgulardan ulaşılan sonuçlar, tartışma ve araştırma sonuçlarına ilişkin öneriler yer almaktadır.

Sonuç ve Tartışma

Çocuk edebiyatı alanıyla ilgili verilen eserler çocukların gelişimi için önemlidir. Çocukların doğru davranışlar edinip, kendini anlaşılır bir şekilde ifade edebilmesi için okuyacakları kitapların gelişimleriyle uyumlu olması gerekmektedir. Çocuk kitaplarında yer alan eğitsel iletilerin doğru, anlaşılır şekilde aktarılması ve çocukta doğru davranışın gelişmesine katkı sağlamalıdır. Sever'e (2015) göre çocukların bir eseri içselleştirmesi eserdeki kahramanla özdeşim kurmasına ve kahramanın yaşadıklarını hissedebilmesine bağlıdır. Eflatun Cem Güney'in incelenen masalları taşıdığı iletiler bakımından duyarlık eğitimi mesajlarını çocuğa hissettirebilmesi açısından yararlı görülmektedir.

Barış değeri toplumsal hayatta düzen ve emniyetin sağlanması için oldukça önemli bir değerdir. Toplumda savaşı önlemenin en etkili yolu çocuğu küçükken barış hakkında eğitmektir. İçinde yaşadığımız durumda barış değeri ayrı bir önem gerektirmektedir. Ülkeler arasında ve ülkeler içinde birçok savaş olmaktadır bu savaşlarda çok sayıda kişi can ve mal kaybına uğramaktadır. Savaşta taraflar hiçbir kar elde etmemektedir hepsi gerek maddi gerek manevi kayıplar vermektedir. Bu savaşlarda en çok ta çocuklar etkilenmektedir. Bunun olmaması için de bireylere çocukluktan başlanarak barış değeri benimsetilmelidir (Tokcan, 2017). Eflatun Cem Güney'in üç elma ve üç turunçlar adlı eserleri çocuklarda bu değere karşı farkındalık oluşturabilecektir.

Adalet evrensel değerlerden bir tanesidir. Bireyi doğru davranmaya, doğru düşünmeye sevk eder (Tokcan, 2017). Bu değer Eflatun Cem Güney'in incelenen 13 tane eserinde 32 defa geçmektedir bundan dolayı çocukları adil olma konusunda eğitirken Eflatun Cem Güney'in eserleri önem arz etmektedir.

20 masalın 14'ünde insan mutluluğuna duyarlılığa yer verilirken bu kategori 14 masalda 33 defa tekrar edilmiştir. Çocuk insan mutluluğuna duyarlığın farkına vardığında odağını kendisinden uzaklaştırmış olup başkaları üzerinde düşünmeye başlar ve onların duygularını

gözetektir. Bu da çocukta sorumluluk ve yardımseverlik değerlerinin gelişmesine yardımcı olacaktır. Eflatun Cem Güney'in eserleri değerlerin kazanılıp gelişmesinde önem taşımaktadır.

20 masalın 7'sinde emeğe ve çalışkanlığa duyarlığa yer verilirken bu kategori 7 masalda 12 kere tekrar edilmiştir. Emeğe ve çalışkanlığa duyarlıkla ilgili iletiler çocukta üretmeye, zanaatlara ve sanata ilişkin farkındalık oluşturabilecektir. Bu konu da çocukları eğitirken Eflatun Cem Güney'in eserleri önem taşımaktadır.

Çocuklar insanlarla nasıl iletişim kuracağını, hangi davranışları sergileyeceğini, gelenek ve görenekleri aileden öğrenirler. Bu nedenle çocuklara küçük yaşlardan başlanarak aile kavramının önemi kavratılmalıdır. Çocuğun ileri de sağlam bir aile kurabilmesi içinde bu kavramı bilmesi önemlidir ve gereklidir (Tokcan, 2017). Bu kavrama Eflatun Cem Güney'in incelenen 20 masalının 19'unda de yer verilmiştir. Aile bireylerine önem verme değeri, 19 masalda 94 defa tekrar edilmiştir. Bu da yazarın aile bireylerine duyarlık değerine önem verdiğini göstermektedir.

Arkadaşlığa-dostluğa duyarlık değeri evrensel bir değer olduğu için yazarın kitaplarında yer verilmiş olması oldukça önemlidir. Bu değer yazarın 4 tane eserinde 8 defa tekrar edilmiştir. Tokcan (2017) çalışmasında arkadaşlığı; varlığıyla bize güç veren, sırtımızı dayayacağımız bir dayanak, duygularımızı her koşulda paylaşabileceğimiz olarak tanımlamakta ve arkadaşlığın önemini bu sözlerle açıklamaktadır.

20 masalın 13 tanesinde aşka-sevgiye konusunda duyarlık ifadelerine yer verilirken bu kategori 13 masalda 30 defa tekrar edilmiştir. Sevgi konusunun evrensel bir değer olması itibariyle yazarın kitaplarında yer verilmiş olması oldukça önemlidir. 20 masalın 10 tanesinde yardımseverlik konusunda duyarlık ifadelerine yer verilirken bu kategori 10 masalda 12 defa tekrar edilmiştir. Yardımseverlik evrensel bir değer olduğu için yazarın kitaplarında yer verilmiş olması önem arz etmektedir.

Yapılan alanyazın incelenmesinde Kaplan (2012), çalışmasında Eflatun Cem Güney'in masallarında, milli, manevi, dini değerlerin ve sosyolojik, psikolojik, etik, ekonomik vb. mesajların metne başarılı bir şekilde dağıtıldığını söylemektedir. Bu anlamda yapılan bu çalışmanın sonucunu desteklediği görülmektedir. Emiroğlu (2005) ise çalışmasında bir eğitimci olan Eflatun Cem Güney'in çocuk psikolojisini iyi bildiğini, eserlerinin her birinin eğitim ortamında kullanılacak birer hazine olduğunu, eserlerinin bilişsel, duyuşsal, ahlaki ve anadil eğitimlerinde dikkate alınması gereken çok önemli eğitim-öğretim malzemeleri olarak değerlendirir. Çalışmadaki dilsel duyarlık, hakka, hukuka, adalete duyarlık, insani duygulara duyarlık ve aşka-sevgiye duyarlığın varlığı Emiroğlu'nun (2005) ortaya koyduğu iletiler ile uyusmaktadır. Lüle Mert (2009), "Türkçe'nin söz varlığı açısından Eflatun Cem Güney'in

derleyip yazdığı masallar” çalışmasında Eflatun Cem Güney’in eserlerinde bir duyguyu farklı yollarla sunabildiğini, Türkçe’nin anlam zenginliğinden yararlanabilmeyi başatabildiği sonucuna varmıştır.

Sırmalı Pabuç, saf, dürüst ve iyiliksever insanların, gösterdikleri sabırla her türlü zorluğu aşacakları ve sonunda mutlu olacaklarını konu edinmiştir. Bu nedenle insani duygulara duyarlık açısından birçok ileti içermektedir. Masalın insan ilişkilerine farkındalık geliştirebileceği öksüz kızın empati kurarak kendini üvey kardeşinin yerine koyarak affetmesi gibi iletiler ile belirlenmiştir. Masalın hayvanların korunmasına ilişkin farkındalık geliştirebileceği Öksüz kızın hayvanlara olan sevgisi ve bağlılığı ile belirlenmiştir. Karayılan, annesinin kızının yılanı yem olmaması için kızına her defasında yardım etmesi ve üvey annenin kızın kötülük görmesi için elinden geleni yapması aile bireylerine duyarlık iletisini, padişahın oğlu karayılanı dönünce bir daha eski haline dönmeyeceğini düşünmesi, her şeyin bir çaresi var olduğu, şehzadenin öksüz kızın sabrıyla bir delikanlıya dönmesi, umutlu olmaya duyarlıkla ilgili farkındalık geliştirebileceği iletiler ile belirlenmiştir. Ölüme ve insani duygulara duyarlılığa da sıkça dikkat çekmektedir.

Sabırtası, Padişahın küçük kızı akça kızın kaftağından sabrederek kurtulması yaşanan acı olayların etkileri ancak sabırla atlatılabileceği umutlu olmaya duyarlık iletisini vermektedir. Hayvanlara duyarlık, aile bireylerine duyarlık, kişisel özelliklere duyarlık ve insani duygulara duyarlılığa da sıkça dikkat çekmektedir. Masal duyarlık eğitime ilişkin iletiler bakımından sayıca fazla olduğu için duyarlık eğitime katkı sağlayabilecek nitelikte olduğu düşünülmektedir. Nartanesi, hayvanları korumak ve onların sorunlarına çözümler üretmek gerektiği iletisi hayvanlara duyarlık geliştirebileceğini göstermektedir. Şehzadenin kibriyle kadını küçümsemesi ve sonunda kadına muhtaç olması insan ilişkilerine duyarlılığa dikkat çekmektedir. Masal aile bireylerine ve umutlu olmaya duyarlılığa sıkça dikkat çekmektedir. Sedef Bacı masalının umutlu olmaya duyarlık geliştirebileceği kızın kardeşlerinin kuş olmasına, kendisi de sarayda tutsak olmasına rağmen hiç pes etmemesi, kızın kardeşlerini kuş olmaktan kurtaracak gömlekleri örerken konuşmaması, cellada giderken bile sesini çıkarmıyor ve sabırla gömlekleri örmeye devam ediyor olması, gibi iletiler ile belirlenmiştir. Aile bireylerine ve insan ilişkilerine duyarlılığa sıkça dikkat çekmektedir.

İncili Yorgan masalında nalcı babanın oğullarının babaları öldükten sonra kismetleri için yola çıkmaları umutlu olmaya duyarlılığa dikkat çekmektedir. Masal aile bireylerine ve insani duygulara sıkça dikkat çekmektedir. Üç Turunçlar masalının hakka, hukuka, adalete duyarlık geliştirebileceği, iyilerin iyilik, kötülerin kötülük bulduğu ve yalancının mumunun yatsıya kadar yandığı ve yalanla, insanları kandırmakla mutluluğun sağlanamadığı, doğru

olanın er geç ortaya çıktığı ve yoksulun ahının yerde kalmadığı iletileri ile belirlenmiştir. Masal insani duygulara, temel yaşam ihtiyaçlarına ve kişisel özelliklere duyarlılığa sıkça dikkat çekmektedir. Gelincik Günü masalında insan aklını kullanarak çözülmeyecek bir derdi bile çözebilir ileti en çok dikkat çeken iletidir. En çok insani duygulara duyarlılığa dikkat çeken yapıt, çocuk okur da bu alanda duyarlık geliştirebilecektir. Masalın duyarlık eğitimine ilişkin iletiler bakımından sayıca az olması sayfa sayısının azlığına bağlıdır. Hamur Bebek masalında, Kaplan (2012) çalışmasında Hamur bebekle ilgili insanın bazen hiç beklemediği bir güzelliğe uğrayabileceğini, hayatta bazı olumsuzluklar olsa bile insan Allah'tan umudunu kesmemelidir iletilerine ulaşmıştır bu iletilerle örtüşen umutlu olmaya duyarlık eser de birçok kez geçmiştir. Masal arkadaşlığa-dostluğa ve insani duygulara duyarlılığa sıkça dikkat çekmektedir.

Kösedağ masalının dürüst olmaya duyarlık geliştirebileceği kişi dürüst olduğunda beklediğinden fazlasını alabilir bu yüzden dürüst olmalı, yalan söylememeli iletileri ile belirlenmiştir. Kaplan (2012), çalışmasında Kösedağ masalı ile ilgili bulduğu iletiler örtüşmektedir. İnsanlara kolay kolay güvenmemek gerektiği ileti insan ilişkilerine duyarlılığa dikkat çekmektedir. Kaplan (2012) çalışmasında Perili El eseri ile ilgili kişinin daima tertipli ve düzenli olması gerektiği ileti ile kişisel özelliklere duyarlılığa, yetimleri yedirmek, yoksulları giydirmek ihtiyaç sahibinin elinden tutmak faziletli bir davranıştır ileti ile iyilik yapmaya duyarlılığa, annelerin kızlarını eğitirken onlara bir işin ucundan tutarak kızına hayatı boyunca lazım olacak şeyleri yavaş yavaş öğretmelidir ileti ile aile bireylerine duyarlılığa dikkat çeken iletiler olmuştur. Üç Elma eseriyle ilgili dertlerin paylaştıkça azaldığı, çok dertli bir insan gördüğümüzde onların halini hatırlını sormalı, onlar için yapabileceğim bir şey varsa yapmalıyız ileti insani duygulara ve insan ilişkilerine duyarlılığa, çocuğun eşler arasındaki muhabbeti arttırdığı ileti ile aile bireylerine duyarlılığa dikkat çekmektedir. Kül Kedisi eseriyle ilgili gençlik gücün kuvvetin yerinde olması, gayretli olma çalışma, çabalama iletileri emeğe ve çalışkanlığa duyarlılığa, büyüklerin sözlerinin ve nasihatlerinin dinlenmesinin aile bireylerine duyarlılığa, insan dış görünüşü sebebiyle kendini toplumdan soyutlamamalı, fiziksel kusurlar insanın topluma karışmasına mani şeyler olmadığı iletileri kişisel özelliklere duyarlılığa dikkat çekmektedir. Bu yönüyle çalışmalar Kaplan'ın (2012) ortaya koyduğu iletiler ile uyushmaktadır. Masalda dürüst olmaya duyarlık ve insani duygulara duyarlık eserde birçok kez geçmiştir. Açıl Sofram Açıl masalında keloğlanın tokmağa annesini vurması yönünde emir verir, ancak tokmak emri ters anlar ve keloğlanı sopalamaya başlar. Kötülük eden kötülük bulur ileti ile hakka, hukuka, adalete duyarlılığa dikkat çekmektedir. Masalda insani duygulara duyarlık ve aile bireylerine duyarlık birçok kez geçmektedir.

Zümrüdüanka masalında padişahın rüyasına giren kişinin ona gaflet uykusundan uyan bu dünya bir misafirhanedir, gelen konar konan geçer ifadeleriyle ölüm hakikatini hatırlatarak ölüme duyarlığa dikkat çekmektedir. Büyük kardeşlerin küçük kardeşlerini kıskanarak her defasında başına türlü türlü çorap örmeye çalışmaları ve küçük kardeşin ise her defasında abilerine güvenmesi aile bireylerine duyarlığa dikkat çekmektedir. Masalda 35 duyarlık konusundan 23 tanesinin geçmesi yapıtın ilgili iletiler bakımından zengin olduğunu ortaya koymuştur. Kaplan (2012) çalışmasında Bir Göze Bir Gül masalıyla ilgili makam için saraya giren kocadın ve kızı türlü hilelere başvurarak elde ettikleri haksız kazancı korumaya çalışırlar ama günden güne kendi kazdıkları kuyuya girerler iletisi ve başkalarını aldatarak kazanç sağlamak doğru bir davranış değildir iletisi dürüst olmaya duyarlığa dikkat çekmektedir. Tasa Kuşu eserinde, evhamlı bir kız olan Sülün kız babasını da kaybedince hepten evhama gömülmesi insan mutluluğuna duyarlığa dikkat çekmektedir. Asıl kazancın çalışma da ve gayret etme de olduğu iletisi emeğe ve çalışkanlığa duyarlık iletisini vermektedir. Masalın duyarlık eğitimine ilişkin iletiler bakımından sayıca az olması sayfa sayısının azlığına bağlıdır. Kaplan (2012) çalışmasında Elmas Beşik masalıyla ilgili insan isterse sabır ve kararlıkla her zorluğun üstesinden gelebilir, zorluklar karşısında pes etmemeli mücadeleye devam etmelidir iletisi umutlu olmaya duyarlığa dikkat çekmektedir. Ak Gün Kara Gün, felaketlerle karşı karşıya kalan bir ailenin yeniden mutlu günlere kavuşmasını konu edinmiştir. Aile demek dayanışma demektir, eşler, yaşadıkları sıkıntıları paylaşmalı, sorunlara ortak çözümler üretmelidir iletisi ve konusu itibarıyla aile bireylerine önem verme duyarlığına dikkat çekmektedir. Dünyanın Tadı eserinde, asıl kazancın çalışma ve gayret etme de olduğu iletisi emeğe ve çalışkanlığa duyarlığa dikkat çekmektedir. İnsan cesaretle davranıp kimsenin ulaşamayacağı yere ulaşabilir iletisi özgüvenli olmaya duyarlığa dikkat çekmektedir. Aile bireylerine duyarlık, aşka-sevgiye duyarlık, kadına duyarlık gibi iletilerinde çocuklara bu masal aracılığıyla iletilebileceği belirlenmiştir.

İncelenen Eflatun Cem Güney'in yirmi eserinde farklı olay örgüsü ve farklı iletiler yer almaktadır. Bu masalarda farklı duyarlık konuları görülmektedir. Çocuklar için ele alınan kitaplarda çocuğa görelilik ilkesinden hareketle iletiler örtük bir şekilde verilmek istenmektedir. Sever'e (1998) göre çocuğun edebi metinlerle kurduğu iletişim öncelikle bir duygu ve fikir eğitimidir. İnsanın maceralarının hepsi yazarın his, fikir ve düş gücüyle beslenir ve okura aktarılır bundan dolayı süreçte çocukta duyarlık oluşumu ve kültürel bilinçlenme sağlanır. Yazarın kurduğu dünyada, okur için ortaya koyduğu anlam evreninde insanın gerçeği vardır. Eflatun Cem Güney'in incelenen masaları da bu amaca uygun olarak yazılmış ve duyarlıklar bir kurgu içinde verilmiştir. Yazarın Ak Gün Kara Gün adlı eserinde: "Ağam, düşmez kalkmaz bir Allah! Bugünler de geçer inşallah, böyle zamanlarda birbirimizin elinden tutmayacağız da

ne vakit tutacağız, Müslümanız elhamdülillah!” Yükte hafif, pahada ağır işler teklif etmiş. Allahverdioğlu, bunları kulağının ardına atıp da kapıyı yüzüne kapayacak değil ya, nasıl olsa eli ayağı tutuyor.” cümlesinde insan ilişkilerine, iyilik yapma ve yardımlaşma iletilerini çıkarabiliriz.

Eserlerde geçen duyarlıkların çocukların anlam dünyasına uygun olduğu görülmüştür. Belirlenen 35 duyarlık konusunun 4’ü hariç diğerleri değişik miktarlarda eserlerde tespit edilmiştir. Bu doğrultuda incelenen eserlerin duyarlık konuları yönünden zengin olduğu tespit edilmiştir. Bu eserlerin okurlarda duyarlık konusunda farkındalık kazandırabileceği sonucuna varılmıştır. Eflatun Cem Güney’in eserlerinin duyarlık açısından bu kadar zengin olması çocukların gelişimi açısından oldukça yararlı olacağı düşünülmektedir. Çocukların kitap okuma sevgisinin ve alışkanlığının oluştuğu bu dönemde doğru iletiler içeren ve duyarlık konularında oldukça zengin olan bu eserlerle tanışmaları önem arz etmektedir.

Öneriler

Öğretmenler ve ebeveynler duyarlık eğitime katkıda bulunabilecek eserleri araştırmada belirtilen kategori yöntemini temel alarak belirleyebilirler. Araştırma bu konuda öğretmen ve ebeveynlere rehberlik edebilir. Eflatun Cem Güney’in diğer eserleri de araştırma konusu olabilir. Belirlenen eserler incelenirken araştırma da belirlenen duyarlıklar dışında zamana duyarlık, düşünceye duyarlık, inanca duyarlık, atasözleri ve deyimlere duyarlık, düş gücüne duyarlık konuları da tespit edilmiştir. Bu konu da araştırma yapmak isteyen araştırmacılar bunu da göz önünde bulundurabilirler.

KAYNAKÇA

- Akdeniz, T. (2020). *Değerler eğitimi ile ilgili yapılan çalışmaların Türkçe eğitimi açısından incelenmesi (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 626750).
- Alamdar, S.G & Süngü, A. (2017). Nazım Hikmet'in Sevdalı Bulut Adlı Kitabındaki Masalların Duyarlık Eğitimi Bağlamında İncelenmesi. T. Şimşek, & B. Yıldız (Dü.), IV. *Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyomunda Sunulan Bildiri Kitabı*.. içinde I. Cilt, s. (301-315). İstanbul: Step Matbaacılık.
- Arıcı, A. (2016). *Çocuk edebiyatı ve kültürü. (1. baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Arıcı, A. F. (2004). Tür özellikleri ve tarihlerine göre Türk ve dünya masalları. *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*,(26), 159-169.
- Aslan, C. (2013). Duyarlık ve düşünceyi geliştirmede çocuk-gençlik edebiyatı. *Çoluk Çocuk Dergisi*, 1 (102), 29-32.
- Aslan, C. (2016). Oğuz Tansel'in derleyip yazdığı masalların duyarlık eğitimi bağlamında incelenmesi. *Uluslararası türk masal dünyası ve doğumunun 100. yılında Oğuz Tansel sempozyomu bildiriler kitabı içinde*, (s. 131-152). Ankara.
- Aslan, C. (2019). *Çocuk edebiyatı ve duyarlılık eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Aslan, Ö. (2019). Edebi türün değişimi bağlamında; Türk edebiyatında hikaye/öykünün yaratıcı/deneysel yeni görünümü. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 8(4), 2057-2073.
- Asutay, H. & Çetiner, O. (2021). Keloğlan çizgi filminin Eflatun Cem Güney'in Açıl Sofram Açıl masalı ile karşılaştırılarak incelenmesi. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 1-7.
- Ateş, M. (2004). *Ziya Gökalp'in çocuk edebiyatıyla ilgili görüşleri ve eserleri (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 147488).
- Aydın, E. (2011). *Orhan Veli'nin şiirlerinde öykü izleri, Sait Faik'in öykülerinde şiir izleri (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 280595).
- Aytekin, H. (2016). *Çocuk ve Gençlik edebiyatı. (1.baskı)*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bakırcı, N. (2014). Eflatun Cem Güney'in masallar adlı kitabında yer alan metinlerde mitolojik unsurlar. *Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*,(4), 37-52.
- Banos, R. V. (2006). Intercultural Sensitivity of Teenagers: A Study of Educational Necessities in Catalonia. *Intercultural Communication Studies*., 15(2), 16-22.
- Bardak, M. (2018). Oyun temelli öğrenme. A. Gürol (Eds.) içinde, erken çocukluk döneminde öğrenme yaklaşımları. İstanbul: Efe akademi yayınları.
- Binyıl Şahin, N. (2019). *Sabahattin Ali'nin eserlerinde değerler eğitimi (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 552357).
- Boelcke, A. (2022). *Duyarlık eğitimi nedir?* <http://www.wisegEEK.com/what-is-sensitivity-training.htm> adresinden alındı

- Büyükkavas Kuran, Ş. & Nur Ersözlü, Z. (2009). Sınıf öğretmenlerinin çocuk edebiyatına ilişkin görüşleri. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 1-17.
- Cengiz, Ş. (2020). *Çocuk haftası dergisindeki tahkiyeli eserlerin Türkçe öğretimi ve değerler eğitimi açısından incelenmesi (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 621052).
- Çalık, F. (2021). *Rıfat Ilgaz'ın çocuk edebiyatı eserlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 675587).
- Çelikten, F. (2019). *Nezihe Meriç'in çocuk kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 553037).
- Çetinkaya, F. Ç. , Öksüz, H. İ. & Öztürk, M. (2018). *Etkileşimli Okuma ve Kelime Hazinesi*. The Journal of International Social Research 11(60).
- Çiçek, M. (2021). *Ulviye Alpay'ın çocuklara yönelik eserlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 728178).
- Çiftlikçi, R. , Deniz, K. & Emiroğlu, S. (2011). *Eflatun Cem Güney masal babası. (1.baskı)*. Malatya: Malatya Araştırmaları Derneği Yayınları.
- Çıkla, S. (2018). Tanzimat'tan günümüze çocuk edebiyatı ve bazı öneriler. *Hece Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı* (104-105), 89-107. http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20EDEBIYATI/selcuk_cikla_Tanzimattan%20Gunumuze%20Cocuk%20Edebiyatı%20ve%20Bazi%20Oneriler.pdf adresinden alındı
- Çinpolat, E. (2021). Gülten Dayıoğlu çocuk ve gençlik edebiyatı ödülleri'nde yılın romanı ödülünü kazanan eserlerin duyarlık eğitimi açısından incelenmesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*(25), 854-872.
- Çokluk, Ö., Yılmaz, K. & Oğuz, E. (2011). Nitel bir görüşme yöntemi: Odak grup görüşmesi. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi.*, 4(1), 95-104. <https://dergipark.org.tr/tr/pup/akukeg/issue/29342/313994> adresinden alındı
- Daştan, N. (2012). *Eflatun Cem Güney'in halk bilimi ile ilgili çalışmaları (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 328797).
- Demir, N. (2019). *Değerler eğitimi açısından Necip Fazıl Kısakürek'e ait "Çile" adlı eserde kök değerlerin incelenmesi (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 578422).
- Demircan, C. (2006). *Mektepli Gazetesi'nde Yer Alan Metinlerin İçeriğinin, Çocukların Bilişsel ve Ahlaki Gelişimlerine Katkısı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Mersin: Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Doğan, Ç. (2015). *Sevim Ak'ın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel öğeleri yönünden incelenmesi ve türkçe eğitimine katkısı (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 391713).
- Durbilmez, B. (2015). Eflatun Cem Güney'in Dede Korkut Masalları'na metinler arası bir yaklaşım: Kan Turalı örneği. *Milli Folklor*,(108), 165-179.
- Düzgün, D. (2013). Eflatun Cem Güney'in Erzurumlu Emrah ile ilgili çalışmaları. *Erzurum Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*,(51), 149-158.

- Emiroğlu, S. (2005). *Eflatun Cem Güney'in eserlerinde dil ve çocuk eğitimi (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 162932).
- Ercan, H. (2022). *Nurgül Ateş'in çocuk hikayelerinin değerler eğitimi bakımından incelenmesi (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 717721).
- Eren Akgün, A. (2022). *Metinler aracılığı ile değerler eğitimi üzerine bir araştırma: kızlara mahsus kıraat maallimi (Doktora tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 747085).
- Erşahin, İ. & Vişne, F. (2022). Mizahta üstünlük bağlamında Kayserili-Yahudi fıkraları. *Akademik Sosyal Araştırmalar*, 6(19), 131-140.
doi:<https://doi.org/10.31455/asya.1041690>
- Eryeşil, O. (2015). *Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın çocuk şiirlerinde evrensel değerler (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 419277).
- Etoğlu Kibris, P. (2019). *Çocuk edebiyatı eserlerinin duyarlılık eğitimi bağlamında incelenmesi: Gülten Dayıoğlu örneği (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 607555).
- Evsen, K. (2019). *Mustafa Ruhi Şirin'in çocuk şiirleri ve masallarının duyarlılık eğitimi açısından incelenmesi (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 578058).
- Fretheim, A. M. (2007). *Assesing the Intercultural Sensitivity of Educators in an American International School. Doktora tezi*. Minnesota University.3292934.
- Gezer, R. (2021). *Naşide Gökbudak'ın biyografik romanları (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 674943).
- Gökmen, B. (2017). *Ödüllü çocuk edebiyatı yapıtlarının çocuk edebiyatının temel öğeleri bakımından incelenmesi (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 501481).
- Göktürk, A. (1998). *Sözün ötesi*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Göl, M. (2011). *Çocuk edebiyatında cinsiyet rolleri: Mustafa Ruhi Şirin ve Ayla Çınaroğlu'nun eserleri (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 286834).
- Gürel, Z. , Temizyürek, F. & Şahbaz, N.K. (2007). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Öncü.
- Kadim, M. (2021). *Çocuk edebiyatı türleri [çocuk edebiyatı ders notları derleme]*.
<https://avys.omu.edu.tr/storage/app/public/metin.kadim/134800/%C3%87ocuk%20Edebiyat%C4%B1%20T%C3%BCrleri-1.pdf> adresinden edinilmiştir.
- Kaplan, O. (2012). *Eflatun Cem Güney'in derleyip yazdığı masalların çocuklarda karakter eğitimi açısından incelenmesi (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 333334).
- Karakurt İpek, G. (2019). *Nur İçözü'nün romanlarının çocuk edebiyatının temel öğeleri bağlamında incelenmesi (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 583754).
- Karakuş Aktan, E. N. (2019). Duyarlılık eğitiminde çocuk yapıtlarının yeri. S. KARAGÜL (Dü.), *Prof. Dr. Sedat Sever'e Armağan Türkçe Eğitimi ve Çocuk Edebiyatı Kurultayı'nda sunuldu*. içinde (s. 178-179). Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Karakuş Tayşi, E. (2019). Sevim Ak'ın öykülerinin duyarlılık eğitimi açısından incelenmesi. 19(19), 303-324.

- Karatay, H. , Destanbaşı, F. & Demirbaş, M. (2015). Çocuk edebiyatı ürünlerinin 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin karakter gelişimine etkisi. *Erzincan Üniversitesi Dergisi*, 9(2), 1123-1140.
- Karmış, H. (2009). *Turgut Özakman'ın çocuk tiyatrosuna katkısı (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 240885).
- Keskin, Y. & Öğretici, B. (2013). Sosyal bilgiler dersinde “duyarlılık“ değerinin etkinlikler yoluyla kazandırılması: nitel bir araştırma. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(25), 143-181.
- Korkmaz, G. (2020). *Kazak çocuk masallarında kullanılan motifler ve masalların Türkçe öğretimine faydaları (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 632969).
- Kumartaşlıoğlu, S. (2021). Yalanlamalı masallar üzerine-Kütahyalı bir anlatıcıdan dört örnek ile. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(68), 292-310.
- Leland, J. (1995). *Curriculum Letter*. (F. Oğuzkan, çev. ed.). Ankara: Anı Yayınları. (Çalışmanın orijinali 1955'te yayımlanmıştır.).
- Lüle Mert, E. (2009). *Türkçe'nin söz varlığı açısından Eflatun Cem Güney'in derleyip yazdığı masallar (Doktora tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 250020).
- Maslow, A. (1987). *Motivation and personality*. (R.Frager, J. Fadiman, C. McReynolds, & R. Cox, (Ed.)). New York: Longman.
- Mazman, F. , Sever, R. & Yalçınkaya, E. (2009). Sosyal bilgiler öğretiminde etkili bir öğretim yöntemi: dramatizasyon. *Erzurum Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(1), 155-166.
- MEB. (2019). *İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Ankara: MEB Yayınları.
- Melanlıoğlu, D. (2020). Çocuk edebiyatındaki kayıp mültecilerin izinde duyarlık eğitimi. *Türkiyat Mecbuası Journal of Turkology*, 30(1), 161-179.
- Memişoğlu, S. (2019). *Türkçe öğretiminde değerler eğitimi bağlamında Refih Halit Karay'ın hikayelerinin analizi (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir (Tez No. 562722).
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (2015). *Nitel veri analizi*. (S. Akbaba Altun & A. Ersoy çev.ed.). (1.baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Nikolajeva, M. (2005). *Aesthetic approaches to children's literature: an introduction*. Toronto: Scarecrow Press, Inc.
- Ozan, M. (2015). Eflatun Cem Güney'in kalemiyle fantastik kurgulama: “sanat masalı”. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 6(20), 164-182.
- Özbilen Demirtaş, E. (2021). *Koray Avcı Çakman'ın öykü ve romanlarının duyarlık eğitimi açısından incelenmesi (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 685562).
- Özçelik, A. O. (1998). Duyarlık eğitimi. *İstanbul Üniversitesi, İşletme İktisadi Enstitüsü Dergisi*, 9 (31), 18-27.
- Özkan, M. (2019). *Aslı Der'in çocuk kitaplarında değerler eğitimi ve eserlerin Türkçe öğretimine katkısı (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 593478).

- Puluç, Ö. (2022). *Bir görsel anlatı yöntemi olarak çizgi romanda tasarım sorunları ve bir çizgi roman uygulaması (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 735511).
- Sağlam, M. & Aral, N. (2016). Tarihsel Süreç İçerisinde Çocuk ve Çocukluk Kavramları. *Çocuk ve Medeniyet Dergisi*, 1(2).
- Sarıçam, İ. (2021). *Nazlı Eray'ın çocuk kitaplarında değerler eğitimi ve eserlerin Türkçe söz varlığı açısından incelenmesi (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 722389).
- Senek, S. (2018). *Aytül AKAL'ın masallarının değerler eğitimi açısından incelenmesi (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 488715).
- Sever, S. (1998). *Demokratik kültür bilinci edinimi sürecinde dil ve edebiyat öğretimi*. Yaşadıkça Eğitim.
- Sever, S. (2015). *Çocuk ve edebiyat*. İzmir: Tudem.
- Snodgrass, S. E. , Snyder, R. P. & Hecht, M. A. (1998). Interpersonal Sensitivity Expressivity or Perceptivity? *Journal of Personality and Social Psychology*, 74, 238-249.
- Spinthourakis, J. A. , Stovlioti, E. & Roussakis, Y. (2009). Pre-Service Teacher Intercultural Sensitivity Assesment as a Basis for Adressing Multiculturalism. *Intercultural Education*, 20(3), 267-276.
- Şirin, M. R. (2000). *99 soruda çocuk edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Tok, M. (2007). *Mevlana'nın mesnevi'sindeki hikayelerin çocuk edebiyatı açısından değerlendirilmesi (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 220515).
- Tokcan, F. (2017). *Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın çocuk şiirlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 481294).
- Turan, L. & Yılar, Ö. (2007). *Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Turan, Ö. (2022). *Behiç AK'ın çocuk edebiyatı yapıtlarının çocuk edebiyatının temel öğeleri açısından incelenmesi (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 719384).
- Tursun, G. (2019). *Serpil Ural'ın çocuk kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 598111).
- Türk Dil Kurumu. (2021). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK Yayınları. Yaman, E. (2012). *Değerler eğitimi*. Ankara: Akçağ.
- Yangil, M. K. (2015). *Bir balkan anlatısı olan bilmecenin eğitsel işlevi (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 395241).
- Yeniay, S. (2019). *Behiç Ak'ın hikayelerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 542409).

- Yiğit, E. (2005). *Peyami Safa'nın server bedi imzalı polisiye-macera türündeki eserlerinin çocuk edebiyatı açısından incelenmesi (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 188052).
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. (12.baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz Alkan, Z. (2019). *İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin akıcı okuma becerilerini geliştirmede tekerlemelerin etkisi (Yüksek lisans tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 546579).
- Yılmaz, A. (2012). Çocuk eğitiminde masalın yeri. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*.(25), 299-306.

EKLER

EK-1. Masal Künyeleri

Sırmalı Pabuç Masal Bilgileri

Masal adı: Sırmalı Pabuç

Masalın yazarı: Eflatun Cem Güney

Resimleyen: Osman KEHRİ

Yayınevi: Kültür Yayınları

Baskı bilgisi: 2022/ Ankara/ 3. Baskı/ Gökçe Ofset Matbaacılık Ltd.  ti.

Karayılan Masal Bilgileri

Masalın adı: Karayılan

Masalın yazarı: Eflatun Cem Güney

Resimleyen: Osman KEHR  Yayınevi: Kültür Yayınları

Baskı bilgisi: 2022/ Ankara/ 3. Baskı/ Gökçe Ofset Matbaacılık Ltd.  ti.

Sabırtaşı Masal Bilgileri

Masalın adı: Sabırtaşı

Masalın yazarı: Eflatun Cem Güney

Resimleyen: Osman KEHR  Yayınevi: Kültür Yayınları

Baskı bilgisi: 2022/ Ankara/ 3. Baskı/ Gökçe Ofset Matbaacılık Ltd.  ti.

Nartanesi Masal Bilgileri

Masalın adı: Nartanesi

Masalın yazarı: Eflatun Cem Güney

Resimleyen: Osman KEHR 

Yayınevi: Kültür Yayınları

Baskı bilgisi: 2022/ Ankara/ 3. Baskı/ Gökçe Ofset Matbaacılık Ltd.  ti.

Sedef Bacı Masal Bilgileri

Masalın adı: Sedef Bacı

Masalın yazarı: Eflatun Cem Güney

Resimleyen: Osman KEHR  Yayınevi: Kültür Yayınları

Baskı bilgisi: 2022/ Ankara/ 3. Baskı/ Gökçe Ofset Matbaacılık Ltd. Şti.

İncili Yorgan Masal Bilgileri

Masalın adı: İncili Yorgan

Masalın yazarı: Eflatun Cem Güney

Resimleyen: Osman KEHRİ Yayınevi: Kültür Yayınları

Baskı bilgisi: 2022/ Ankara/ 3. Baskı/ Gökçe Ofset Matbaacılık Ltd. Şti.

Üç Turunçlar Masal Bilgileri

Masalın adı: Üç Turunçlar

Masalın yazarı: Eflatun Cem Güney

Resimleyen: Osman KEHRİ Yayınevi: Kültür Yayınları

Baskı bilgisi: 2022/ Ankara/ 3. Baskı/ Gökçe Ofset Matbaacılık Ltd. Şti.

Gelincik Günü Masal Bilgileri

Masalın adı: Gelincik Günü

Masalın yazarı: Eflatun Cem Güney

Resimleyen: Osman KEHRİ

Yayınevi: Kültür Yayınları

Baskı bilgisi: 2022/ Ankara/ 3. Baskı/ Gökçe Ofset Matbaacılık Ltd. Şti.

Hamur Bebek Masal Bilgileri

Masalın adı: Hamur Bebek

Masalın yazarı: Eflatun Cem Güney

Resimleyen: Osman KEHRİ

Yayınevi: Kültür Yayınları

Baskı bilgisi: 2022/ Ankara/ 3. Baskı/ Gökçe Ofset Matbaacılık Ltd. Şti.

Kösedağ Masal Bilgileri

Masalın adı: Kösedağ

Masalın yazarı: Eflatun Cem Güney

Resimleyen: Osman KEHRİ

Yayınevi: Kültür Yayınları

Baskı bilgisi: 2022/ Ankara/ 3. Baskı/ Gökçe Ofset Matbaacılık Ltd. Şti.

Perili El Masal Bilgileri

Masalın adı: Perili El

Masalın yazarı: Eflatun Cem Güney

Resimleyen: Osman KEHRİ

Yayınevi: Kültür Yayınları

Baskı bilgisi: 2022/ Ankara/ 3. Baskı/ Gökçe Ofset Matbaacılık Ltd. Şti.

   Elma Masal Bilgileri

Masalın adı:    Elma

Masalın yazarı: Eflatun Cem Güney

Resimleyen: Osman KEHRİ

Yayınevi: Kültür Yayınları

Baskı bilgisi: 2022/ Ankara/ 3. Baskı/ Gökçe Ofset Matbaacılık Ltd. Şti.

K l Kedisi Masal Bilgileri

Masalın adı: K l Kedisi

Masalın yazarı: Eflatun Cem Güney

Resimleyen: Osman KEHRİ

Yayınevi: Kültür Yayınları

Baskı bilgisi: 2022/ Ankara/ 3. Baskı/ Gökçe Ofset Matbaacılık Ltd. Şti.

Açıl Sofram Açıl Masal Bilgileri

Masalın adı: Açıl Sofram Açıl

Masalın yazarı: Eflatun Cem Güney

Resimleyen: Osman KEHRİ

Yayınevi: Kültür Yayınları

Baskı bilgisi: 2022/ Ankara/ 3. Baskı/ Gökçe Ofset Matbaacılık Ltd. Şti.

Z mr  anka Masal Bilgileri

Masalın adı: Z mr  anka

Masalın yazarı: Eflatun Cem Güney

Resimleyen: Osman KEHRİ

Yayınevi: Kültür Yayınları

Baskı bilgisi: 2022/ Ankara/ 3. Baskı/ Gökçe Ofset Matbaacılık Ltd. Şti.

Bir Göze Bir Gül Masal Bilgileri

Masalın adı: Bir Göze Bir Gül

Masalın yazarı: Eflatun Cem Güney

Resimleyen: Osman KEHRİ

Yayınevi: Kültür Yayınları

Baskı bilgisi: 2022/ Ankara/ 3. Baskı/ Gökçe Ofset Matbaacılık Ltd. Şti.

Elmas Beşik Masal Bilgileri

Masalın adı: Elmas Beşik

Masalın yazarı: Eflatun Cem Güney

Resimleyen: Osman KEHRİ

Yayınevi: Kültür Yayınları

Baskı bilgisi: 2022/ Ankara/ 3. Baskı/ Gökçe Ofset Matbaacılık Ltd. Şti.

Ak Gün Kara Gün Masal Bilgileri

Masalın adı: Ak Gün Kara Gün

Masalın yazarı: Eflatun Cem Güney

Resimleyen: Osman KEHRİ

Yayınevi: Kültür Yayınları

Baskı bilgisi: 2022/ Ankara/ 3. Baskı/ Gökçe Ofset Matbaacılık Ltd. Şti.

Tasa Kuşu Masal Bilgileri

Masalın adı: Tasa Kuşu

Masalın yazarı: Eflatun Cem Güney

Resimleyen: Osman KEHRİ

Yayınevi: Kültür Yayınları

Baskı bilgisi: 2022/ Ankara/ 3. Baskı/ Gökçe Ofset Matbaacılık Ltd. Şti.

Dünyanın Tadı Masal Bilgileri

Masalın adı: Dünyanın Tadı

Masalın yazarı: Eflatun Cem Güney

Resimleyen: Osman KEHRİ

Yayınevi: Kültür Yayınları

Baskı bilgisi: 2022/ Ankara/ 3. Baskı/ Gökçe Ofset Matbaacılık Ltd. Şti.

EK-2. Masal Özetleri

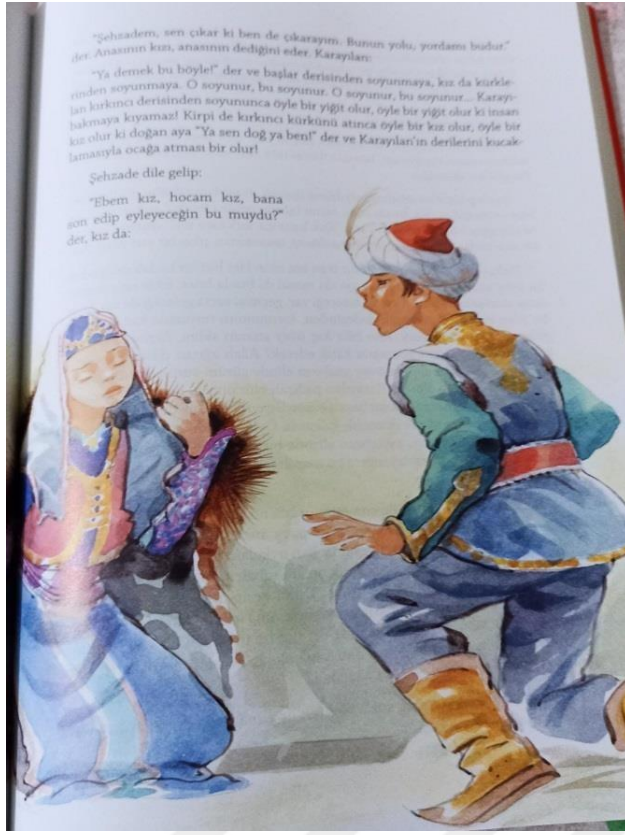
Sırmalı Pabuç

Memleketin birinde öksüz bir kız varmış. Babası ve annesi ölünce kız bir üvey ananın eline bırakılır. Üvey ana her işi kızı yaptırmış. Kız üvey anasından, üvey kardeşi ve babasından eziyet görürmüş. Onlardan uzak kalmak için bir inek ve horozla ahırda yaşamaya başlamış. Bir gün öksüz kız ineği otlatırken bir kulübeye girmiş, kulübede yaşlı bir kadın görmüş. Yaşlı kadın öksüz kızını güzelleştirmiş. Kız eve gittiğinde üvey anası gördüklerine çok şaşırmış, öksüz kızını makyaj yaptırdıye dövmüş. Üvey ana sonradan olanları kızıdan duyunca kendi kızını da güzelleşmesi için yaşlı kadının bulunduğu kulübeye göndermiş. Üvey kız yaşlı kadının

yanına vardığında ona hakaret etmeye başlamış, yaşlı kadın bunun üzerine kızını çirkin bir kıza çevirmiş. Üvey ana ve kızı, öksüz kızını döverek ineğini kesmek için kasaba vermişler ama kasabın bıçağı sarı ineği kesememiş. Konaklardan birinde bir düğün varmış. Üvey ana ve kızı, öksüz kızını eve kapatarak düğüne gitmişler. Öksüz kızda sarı ineğinin yardımıyla düğüne gitmiş. Düğündekiler onun güzelliğine hayran kalmış. Kız düğünden dönerken ayakkabısının birini suya düşürmüştü. Pabucu daha sonra bir şehzade bulmuş, bu pabuç bu kadar güzel olduğuna göre sahibi ne kadar güzeldir şimdi diyerek memleketteki tüm bayanlara bu pabucu denetmiş. Üvey ana her ne kadar öksüz kızını saklasa da pabucu giydirmemek için onları bulup giydirmişler ve pabuç öksüz kızın ayağına uygun gelmiş ve şehzade onunla evlenmiş. Öksüz kız her şeye rağmen üvey anasını ve üvey kardeşini affetmiş. Sarı ineği ve horozuyla saraya yerleşmiş.

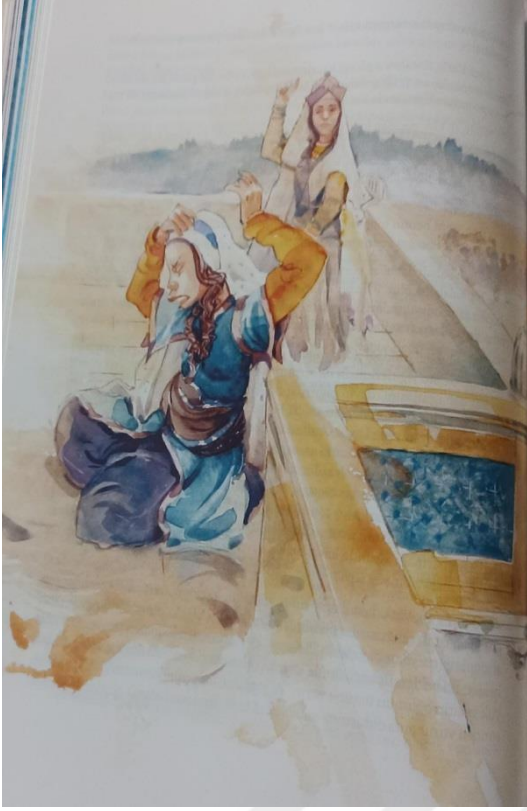
Karayılan

Bir ulu padişah varmış. Bu padişahın bir evladı bile yokmuş. Bir gün padişah çok bunalır ve Allah'a dua ederek büyük bir söz söylemiş; Allah'ım bir oğlum olsun yılan olsun diye dua etmiş. Eşi bu dua üzerine hamile kalmış, vakti gelince bir yılan doğurmuş. Bu karayılan şehzade ona yaklaşanları sokup öldürüyormuş. Koca memlekette göbeğini kesecek kimse yokmuş. Bir üvey ana sırf üvey kızından kurtulmak için kızının bu karayılanı yola getireceğini söylemiş. Kız çaresiz bir şekilde öz annesinin mezarına giderek ondan yardım istemiş. Annesinin ona mezarından seslenerek verdiği nasihatleri duyunca bir nebze de olsa

rahatlamış daha sonra padişahın adamlarıyla saraya gitmiş. Kız şehzadeyi yedi delikli bir kutuya sokup üzerine yedi bakraç süt dökmüş. Gel zaman git zaman şehzade karayılan büyümüş ve öğrenim görmek istemiş. Padişah bunu duyunca çok sevinmiş ve hocalık yapan herkesi sarayına oğluna ders vermeye getirmiş, getirdiği herkesi şehzade karayılan sokup öldürmüştü. Koca memlekette şehzade karayılanına ders verecek kimse kalmayınca yine yoksul kıza başvurmuşlar, kız tekrar öz annesinin mezarına giderek ondan yardım istemiş ve onun yardımıyla karayılan şehzadeye ders vermeye başlamış. Gel zaman git zaman şehzade karayılan bu sefer de evlenmek istediğini anasına söylemiş. Ona bir gelin kız bulmuşlar ama şehzade karayılan evlendikleri gece kızı sokup öldürmüştü. Kimi gelin getirdilerse de şehzade karayılan hepsini sokup öldürmüştü. Bunun üzerine yine yoksul kıza başvurmuşlar. Üvey ana kızı şehzade karayılanına gelin olarak vermiş. Kız yine ne yapacağını bilmeden çaresizce öz annesinin mezarına gitmiş, Öz anasından yardım alarak gitmiş. Öz anası ona kırk kat kirpi derisi giymesini söylemiş. Gerdek gecesi karayılan soyun dedikçe, ona da soyunmasını söylemesini, böylece kırk kat derisi atan yılan genç bir şehzadeye dönüşmüş. Kız ve karayılan şehzade evlenip mutlu olmuşlar.

Sabırtaşı

Bir zamanlar iki memleket arasında kan kuyusu denilen bir bereket kuyusu varmış, bu bereket kuyusu yüzünden savaşlar oluyormuş. Bu savaşlardan dolayı bu memleketlerden birinin padişahı kızlarına koca olarak düşündüğü yiğitleri kaybeder. Kızlar gelin olmak istediklerini çeşitli yollarla babalarına belli ederler. Padişah her kızına bir ok vererek atmalarını ister, kimin oku nereye düşerse orası onun kaderi olur der. Büyük kızın oku büyük vezirin kapısına, ortanca kızın oku küçük vezirin kapısına, küçük kızın oku da Kaf Dağı'na düşer. Büyük olan kız, vezirin büyük oğluyla, ortanca kız ise vezirin küçük oğluyla evlenir. Küçük kızın altına bir at eline bir Sabırtaşı verilerek Kaf Dağı'na gönderilir. Küçük kız yolda dertlerini

sabırtaşına döker, Sabırtaşı ise ondan hep sabırlı olmasını ister. Kızın yolu bir mağaraya varır ve orada keklik kılığına giren bir Kocabey adında bir delikanlı ile karşılaşır. Kocabey kıza âşık olur ve kızı sarayına götürür, sabah saray yok olur akşam yine belirir. Bir gün Kocabey ve kız yine mağara da otururken kız birinin geldiğini görür, Kocabey hemen kuş olur bir taşın üzerine konar ve onları izlemeye koyulur. Bu gelen keloğlanmış, akça sultanın babası sarayda şenlik verecek akça kızı bulup getirmesi için keloğlanı göndermiş. Kız keloğlanla gider, Kocabey de keklik olup onlarla gider. Saraya varırlar şenlik kurulur kızın kızkardeşlerinin eşleri at koşturur. Kocabey de o gün orada at oynatacağını ancak bunun bir sır olduğunu akça kıza söyler. Ertesi gün büyük kızın ve ortanca kızın yiğitleri at oynatırken Kocabey ortaya çıkar atı oynatır ve herkes ona hayran kalır. Küçük kız daha fazla dayanamayıpablalarına bu yiğidin kendi yiğidi olduğunu söyler. O anda Kocabey yaralı bir kuş olup uzaklaşıyoradan. Sabırsız küçük kız yine yollara düşer bulur Kocabey'i ve üç damla hayat suyuyla iyileştirir. Kocabey 'in anası küçük kızı sevmez ve onu imtihanlara tutar kız Kocabey sayesindegeçer imtihanları. Kocabey 'in anası onu başka kızla evlendirmek ister, koca bey küçük kızı daalarak oradan kaçır ancak annesi yakalar onları ve affederek geri bırakır. Onlarda mutlu olurlar.

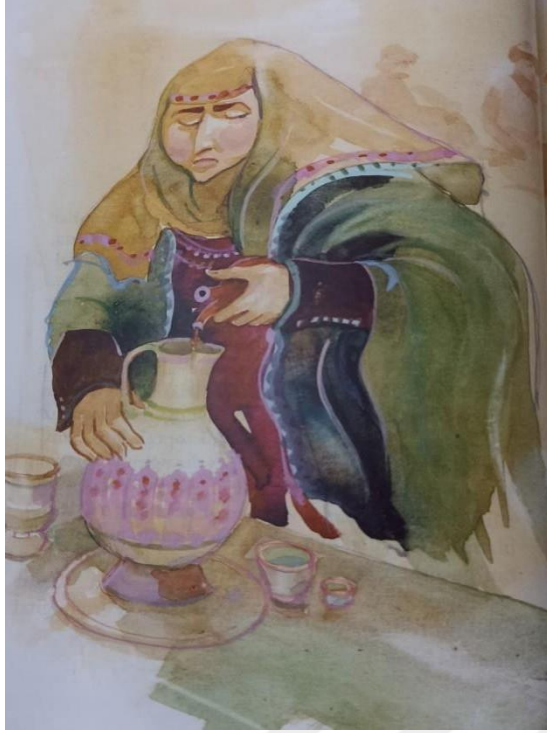
Nartanesi

Perili ana, testisiyle çeşmeden su almaya giderken şehzade elindeki elmas taşı atıp perili ananın testisini kırar. Perili ana şehzadeye Nartanesi'nin narına yanasın diye bir beddua eder. Şehzade o günden sonra feryat edip inler. Padişah kaçkere adamlarını gönderse de peri ana saraya gelmeyikabul etmez. Padişah çareyi kendisi gitmekte bulur. Padişah perili ananın yanına varır, peri ana ona şehzadenin yedi gün yedi gece evine altın ve gümüş testilerle su getirmesini yoksa Nartanesi'ni söylemeyeceğini söyler. Şehzade denileni aynen yapar, yedinci günün sonunda Nartanesi'nin yerini öğrenerek yola

çıkarak, perili ana, ona her şeye iyice bakmasını söyler. Şehzade yolda bir balık görür ve balık ona denize gitmek istediğini söyler, şehzade onu denize götürür balıkta ona üç pulunu verir. Şehzade kanadı kırılmış bir kuş görür ve kuşun yarasını sarar, kuşta onu Kaf Dağ'ından aşırır ve ona üç tüyünü verir. Şehzade, kara bir taş üzerinde kara bir karınca görür. Karıncayı, karıncaların düğününe götürür. Karınca da buna karşılık şehzadeye Nartanesi adlı kızın yerini gösterir. Şehzade Nartanesi'ne onu istediğini söyler, Nartanesi de ona şartlarını açıklar. Önce bir çölde kaybettiği yakutu ister. Şehzade kuşun yardımıyla getirir. Nartanesi, bir gölde kaybettiği inci yüzüğü ister. Balık bunu getirir. Son olarak elmas küpesini ister. Karınca da bu küpeyi bulup getirir. İstekleri gerçekleşen Nartanesi şehzade ile evlenir.

Sedef Bacı

Günlerden bir gün bir padişah varmış bu padişahın üç oğlu bir kızı varmış. Eşi ölen padişah vezirinin dolduruşuyla vezirin kızı kara kızla evlenir. Kara kız padişahı avucunun içine alana kadar herkese iyi davranmış. Daha sonra yavaş yavaş saman altından su bırakarak karasını bulaştırmamış kimse bırakmamış. Üvey kıza çok kötü bir kara sürmüş ve onu babasının gözünden düşürmüş, üvey oğullarını da üç kuşa çevirmiş. Kız üç kuş kardeşini bulmak için yollara düşmüş. Bir dağ başına varmış ve kardeşlerini bulamamış, daha sonra başının üstünde dolaşan üç kuş görmüş. Gün battığında kardeşleri insana dönüyormuş. Üç kuş kardeşi onu bir adaya götürür ve kız orda yaşamaya başlar. Kız bir gece uyurken rüyasına giren biri ona ayrık otundan her kardeşine bir tane gölek örer giydirirsen büyü bozulur demiş ancak gömlekleri örüp bitirip onlara giydirene kadar kimseyle konuşma demiş. Kız hemen başlamış gömlekleri örmeye. Kardeşleriyle konuşmadan örgüsüne gömülürmüş. Bir gün yanından geçen bir şehzade kıza âşık olur ve kızı alarak sarayına götürür. Kardeşleri yolda görüp peşlerine takılırlar. Kızı gözleyen biri kızın akşamları üç gençle, sabahları üç kuşla konuştuğunu şehzadeye söyler. Şehzade inanmaz ve kendisi de gözlerkızı, olanları kendi gözüyle görünce inanır. Kızı cellada verirler, kız gözyaşları içinde örgüsünü örmeye devam eder. Kız bu esnada gömlekleri bitirmiş ve bunları kuş olan kardeşlerinin üzerine tek tek atmış. Bu üç kuşun üçü de tekrar eski haline dönmüş. Sedef kız olan biten her şeyi padişaha anlatmış. Padişah Sedef kızın doğru söylediğini anlamış ve kendisine gelin olarak almış. Kızlarının üçünü de Sedef'in kardeşlerine vermiş. Kırk gün kırk kırk gece düğün yapıp mutlu mesut yaşamışlar.

İncili Yorgan

Zamanın birinde el emeği alın teriyle geçinen bir Nalcı Baba varmış. Nalcı Babanın üç

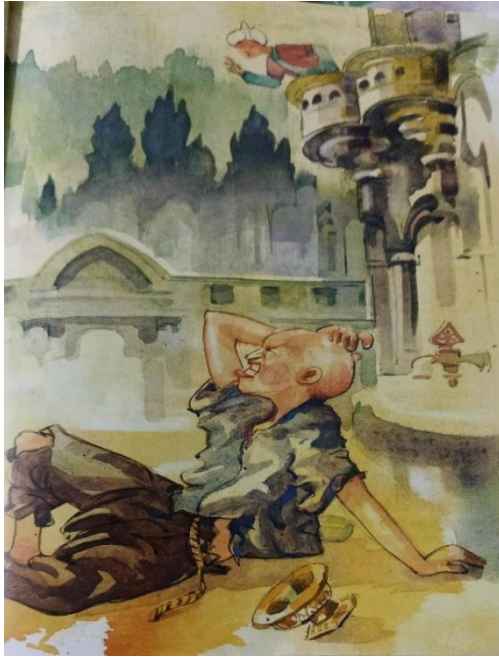

tane oğlu varmış. Uzun bir zaman sonra Nalcı Baba ölünce üç oğlu geçim derdine düşmüş, kismetlerini aramak için yollara düşmüşler. Az gidip uz gitmişler; dere tepe düz gitmişler; Yolda biçilmemiş bir tarlaya rastlamışlar. En küçük kardeşleri Mıstık bu başaklar kurda kuşa yem olacağına gelin biz biçelim, eğer sahibi helal süt emmiş birisiyse gelir emeklerimizin karşılığını öder demiş, bu fikir diğer kardeşlerin de aklına yatar tarlayı biçmeye başlarlar. Onlar tarlayı bitirmek üzereyken bir dev peyda olur, üç kardeş korkudan kala kalmışlar. Dev: Günlerdir gözlerim yolda sizin gibi birilerini beklerim, Allah mı gönderdi sizi, siz tarlamı biçtiniz şimdi ben de bu iyiliğinize

karşılık size bir ziyafet vereceğim der. En küçük kardeş olan Mıstık'a, eşine iletmek üzere bir not verir. Notabir emlik kuzuyu karısının kızartıp göndermesini yazdığını söyler. Mıstık'ın gözü devi hiç tutmamış, yolda notu açıp okuduğunda notta hatun sana bir insan kuzusu gönderiyorum onu kızart gönder yazıyormuş, Mıstık bunu gördüğünde neye uğradığını bilemez ve notu değiştirerek devin evine varmış. Devin karısı kuzuyu kızartırken Mıstık odaları gezmeye başlamış. Bir odada üç tane hapsedilmiş padişah kızı görür. Kızların başına gelenleri dinledikten sonra onlara gecenin bir vaktinde fırsat bulur da el ederse, el ettiğim yere gelin diye tembihler ve kızarmış kuzuyu alarak tarla başına gider. Dev kızarmış kuzuyu ve Mıstık'ı görünce küplere biner ama belli ve kardeşleri akşam yemeğine davet eder. Yemek bittikten sonra üç kardeş bir yolunu bulup hapis olan üç prensesle birlikte devin evinden kaçarlar. Padişah yıllardır görmediği kızlarını görünce sevincinden ne yapacağını bilemez ve üç kardeşe üç kızını vermeye karar verir ancak büyük ve ortanca kardeşlerin gözü küçük prenses te kalır ve Mıstık'ı aradan çıkarmayı düşünürler. Büyük kardeş büyük prensese hediye etmek için devin evindeki incili yorganı padişahıtan ister ve bunu getirse getirse Mıstık getirir der. PadişahMıstık'tan rica eder. Mıstık' da bunu devin evinden alır getirir. Ortanca kardeşte ortanca prensese hediye etmek için devin evindeki şimşektaşını padişahıtan ister ve bunu getirse getirseMıstık getirir der. Padişah Mıstık'tan rica eder. Mıstık' da bunu devin evinden alır getirir. Mıstık incili yorganı ve şimşek taşını aldığıında dev kuvvetli beddualar eder. Son olarak Mıstık

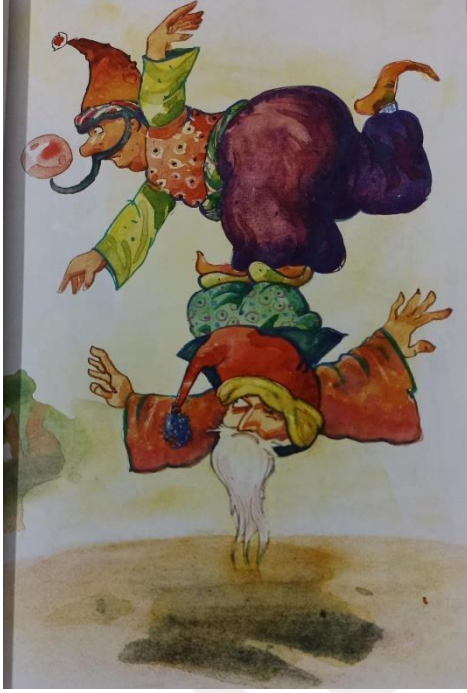
küçük prensese hediye etmek için kendisi devin evine gider ve deve bana cinler musallat olmuş eğer bana dokunursan benden sana geçerler deyip devi ve karısını kendisinden uzak tutarak orada gördüğü kuşu alarak sara gelir ve küçük prensese hediye eder. Üçkardeş üç prensesle evlenir ancak iki büyük kardeş ve iki prenses odalarından çıkmazlar. Mıstık devin yaptığı bedduaların tuttuğunu padişaha söyler ve devin yaptığı bu bedduaları çözer. Kardeşlerini ve prensesleri kurtarır. Padişah tahtını Mıstık'a bırakır. Kardeşleri de bu yaptıklarından utanırlar.

Üç Turunçlar

Memleketin birinde bir padişah, oğlunun kara talihini düzeltmek için tüm halkın yararlanacağı, bir oluğundan bal, diğerinden kaymak akan bir çeşme yaptırır. Şehzade çeşme başındaki halkı izlerken elindeki tası bir yetimin kafasına düşürür ve yetim: İlahi şehzadem başka bir şey demem, üç turunçların derdine düşesin diye beddua eder. Bu bedduadan sonra şehzadenin yüreğine bir ateş düşer. Şehzade bir gün el ayak çekildikten sonra yola koyulur ve devler ülkesine varır, orada gördüğü bir dev anasının memesine yapışır ve sütünü emer. Sütünü emdiği için dev anası ona bir şey yapamaz, oğlu görüpyemesin diye onu bir elmaya çevirir. Oğlu eve geldiğinde bir insan kokusunu aldığını söyler ve ısrar eder. Kadın bu ısrarlara dayanamaz ve başından geçenleri anlatır, elmayı şehzadeye dönüştürür. Şehzade dev anasına ve oğluna derdini anlatır. Onlar da üç turunçları nasıl bulacağını anlatır. Şehzade dev anasının söylediklerini bir bir yaparak üç turunçları dalından düşürür, ejderhayı yener ve üç turunçları alır. Üç turunçların üçü de kız olup ikisi şehzadeyi yolda bırakıp uçar gider. Üçüncü kız şehzadeyle yola devam eder, bir çeşmeye varırlar. Şehzade kızın üzerinde elbise olmadığı için kendisiyle saraya götüremez. Kıza onu orada beklemesini söyler. Kız ağaçta şehzadeyi beklerken çirkin bir kızsız oyununa gelir ve kuşa dönüşür. Çirkin kız ağaçta onun yerine oturarak şehzadeyi beklemeye başlar. Çirkin kız kendisini turunç güzeli diye gösterip şehzadeyle evlenir. Turunç güzel şehzadeye kavuşmak için türlü yollar dener ancak çirkin kız bunu her seferinde bozar. Turunç güzeli en son kimsesiz bir kadının evinde kütük olur. Kadın kütüğün iş yaptığını görünce gözlerine inanamaz ve turunç güzeli eski haline dönerek kadına başından geçenleri anlatır. Kimsesiz kadın varır şehzadeye her şeyi anlatır. Şehzade oyunu anlar turunç güzeliyle evlenerek mutlu olurlar

Gelincik Günü

Zamanın birinde Germen beyi adında bir bey varmış. Germen bey'inin de bir tane oğlu varmış, oğlu avdan ava koşar evde durmazmış. Bir gün eve yorgun argın gelir ve bir daha da eşikten adımını atmaz. Germen beyi oğlunun bu durumuna çok üzölmüş ve bu derde çözüm bulanı ödüllendireceğini söyler. Dünya da ne kadar cinci, sihirci varsa hepsi gelmiş ancak bey oğlunun ağzından tek bir kelime dahi alamamışlar. Bir gün bey oğlu kara kara düşünürken bir koca nine kendisini dertli göstererek bey oğlunun ağzından derdini alır. Ve hemen Germen beyine giderek ona müjdeyi verir. Meğerse Germen bey'inin oğlu bir pınar başında gördüğü kıza âşık olmuştur. Kocakarı Germen beyinden parasını alır ve bir gelincik günü düzenler. Koca nine gelincik gününde o kızı görürse mendilini kızını kafasına atmasını bey oğluna öğütler. Germen beyinin fermanıyla bir gelincik günü düzenlenir. Yedisinden yetmişine tüm bayanlar bey oğlunun önünden geçerken bey oğlu sevdiğini görür ve mendilini üzerine atar. Bu kız anadan öksüz babadan yetim bir kızmış. Beyoğlu ve kız evlenerek mutlu mesut yaşarlar.

Hamur Bebek

— Hılı, der.
Kocan da başını çevirir.
— Yine ne var derdi Dılı, der.
— Ne olacak bir eforu, gayri yapmaz
yetmiş, kimiz birim, belimden aşağı
toprak! Kurban olduğum Allah, bize bugü-
ne kadar bir evlat vermedi, vermedi ama
yine de uluğundan umut kesilmez; kuru
ağaca yeşil kan süren, neye kadar değil ki...

Bir memleketin birinde Hılı ve Dılı adında bir karı koca varmış. İkisinin de ağzı var dili yokmuş, kimsenin işine karışmazlarmış, kendi hallerinde yaşayıp giderlermiş. Bu evli çiftin hiç çocuğu olmamış bu yüzden Allah'tan sadece bir tane evlat isterlermiş. Hılı çalı çırpı toplar eve getirir, Dılı da tandır yakıp ekmek yaparmış. Ramazan yaklaştığı için tekne tekne çörek ve börek yapar, kala kala çuvalın dibinde biraz un kalır. Neylesem ne etsem der ve aklına bu undan bir bebek yapma fikri gelir. Hılı ya anlatır ve der ki Allah'ım bize evlat vermedi ama yine de Allah'tan umut kesilmez, belki hamurdan bir bebek yaparsam

buna can verebilir demiş. Dılı hamurdan bir bebek yapmış akşam yatarken başucuna bırakmış. Sabah kalktıklarında hamurdan bebeğin canlandığını görürler, sevinçten ne yapacaklarını bilemezler. Bebeğe ad düşünürler bebek konuşur ve adının çitilçitil bey olduğunu söyler. Hılı ile dılı sevinçten bebeği çekiştirirler ve bebeğin bir kolu Hılı da bir kolu Dılı da kalır. Bebek süt tenceresine düşüp haşlanır. Hılı ile Dılı feryada başlar. Bu feryat sırasıyla bülbülü, gülü, kavağı, çoban çeşmesini ve keloğlanı etkiler. Keloğlanın neden üzüntülü olduğunu bir çoban merak edip sorar. Keloğlan bu olanlara bencilce yorumlar getirip bülbülün sesi, gülün kokusu, kavağın gölgesi ve çeşmenin suyundan mahrum kalacağını söyler. Çoban bunun üzerine keloğlanı azarlar ve başkalarının derdine ortak olmak gerektiğini anlatır. Keloğlan bencilliğinden pişmanlık duyar ve gidip Hılı ile Dılı'nın evladı olur.

Zamanın birinde Türkmen beyi adında bir bey yaşamış. Kimsenin bir çöpüne el sürmez, ekilip dikileni yedi köye yetermiş ancak kâhyaları har vurup harman savuruyormuş bu yüzden Bey bakmış ki olacak gibi değil kendine helalinden çalışacak bir kâhya aramaya başlamış. Bu nedenle başvuru yapanları inceliyor onlara sorular soruyormuş ancak gözü kimseyi tutmuyormuş. Köse adında bir adam başvurmuş, Türkmen beyi köseyi eleyip elekten geçirdikten sonra özü sözü doğru bir adama benzediğini söylemiş. Köse'ye bir koyun bilmecesi sormuş eğer bilersen o vakit kâhyam olabilirsin demiş. Köse kara kara bilmecenin cevabını bulmak için yollara düşmüş. Yolda Ese diye bir adamla tanışır, Ese'nin akıllı olup olmadığını anlamak için Ese'ye çeşitli sözler söyler fakat Ese bu soruları saçma bulur güler ve cevap vermez. Yolun sonunda ese nin evine varırlar. Ese Köse ye gel bir soluklan çay için yoluna öyle devam edersin der. Köse de tamam der ve Ese'nin evine gelirler evde Ese'nin kızı onları karşılar, babasına baba misafirimiz kim diye sorar. Ese sorma kızım yolda karşılaştık başıma bela oldu, yol boyunca saçma sapan sözler söyledi durdu der. Kızı Ese ye baba bu sözleri de hele der. Ese sözleri tek tek söyler, kızı Ese'ye baba senin Köse öyle akıllı laf etmiş ki bir fındıkkabuğuna değil yedi dünyaya sığmaz der ve Ese'nin tüm sorularını tek tek babasına açıklar, Ese ellerini dizlerine vurarak bu sözlere bir tarak uyduramadım kim bilir Köse beni ne yerine koymuştur der ve Köse'nin yanına gider, kızının ağzıyla Köse nin imalı sözlerini tek tek açıklar. Köse bu sözlerin Ese'ye ait olmadığını anlamış ve Ese'ye sana bunları söyleten kim diye sorar. Ese kızı olduğunu söyler. Köse kızı da çağırarak Türkmen beyinin ona söylediği bilmeceyi söyler, Kızın yardımıyla bilmeceyi çözer ve varır Türkmen beyinin yanına. Türkmen beyine dürüst davranarak bir kızdan yardım aldığını açıklar. Türkmen beyi Köse'yi kendisine damat, kızı da oğluna alır.

Perili El

Zamanın birinde bir anne babanın peri kadar güzel bir tane kızı varmış. Gül kızı anne ve babası, ellerini sıcak sudan soğuk suya sokturmayarak el bebek gül bebek büyütürler. Gül kız daha evlenmeden anne vebabası ölür. Gül kız tek başına kalır. Günün birinde kendisine hayırlı bir kısmet çıkar ve evlenir. Kocasını ağzıvar dili yok melek gibi bir adammış. Gül kız el üstünde büyütüldüğü için ömründe iş yapmamış. Gül kız zamanında iş görmeye alışmadığından evinin dirliği düzeni giderek bozulur. Komşular evin kirliliğinden eve gelememiş. Kocasını da evin dirliği düzeni bozulmasındıye ağzını açıp ta karısına bir çift söz dokundurmamış.

Gel zaman git zaman kocası da artık evin o haline dayanamamış ve yüzünü kızartmaya başlamış. Gül kız ağlayarak Allaha yalvara yakara dua etmeye başlamış. Allah gül kızın duasını kabul etmiş. Nur Yüzlü bir kadının yardımıyla on parmağına on peri yerleştirir. Gül kız bu perilerle evini parlatır, ocağını yakar, yemeklerini yapar. Kocasını onu bağrına basar ve birlikte mutlu bir hayat sürerler.

Üç Elma

Zamanın birinde bir padişah yaşarmış. Bu padişah tahtın delisi değilmiş, memleketi dirlik düzenliğe kavuşturmuş. Herkes kendi işinde kendi aşındaymış. Allahpadişaha her şeyi vermiş ama bir evlat vermemiş. Bir gün padişah kara kara düşünürken umur görmüş biri padişahın yanına gitmiş. Padişaha derdini sormuş padişahta derdini anlatmış. Padişaha efkâr dağıtacak gönlünü ferahlatacak bir has bahçe yaptırmasını söyler. Padişahın aklına yatar vehemen bir has bahçe yaptırır. Dertli padişah bir gün bahçenin güzellikleri içinde kederini hatırlayıp bahçeyi tarumar eder. Padişahın hanımı her gün bahçede bulunan çiçeklerle ağaçlarla ilgilenirmiş. Bir gün derdini bahçedeki çiçeklere ağaçlara anlatır. Bir elma ağacı dile gelip eski halim olsaydı sana öyle bir elma verirdim ki, ne muradın varsa gerçekleştirdi ama padişahın öfkelenip de kolumu kanadımı kırdı, kuruyup döküldü yaprağım dalım, şimdi sabrederek üzerimdeki o filizleri koparıp dik, bir güngelir benim veremediğim elmaları o filizler verir. Vereceği elma murat elmasıdır. Elmanın yarısını sen ye yarısını da padişaha yedir, Allah ne muradınız varsa verir o vakit der. Bunun üzerine padişahın hanımı filizi diker ve bu filize gözü gibi bakar. Filiz ağaç olur ve bir murat elması verir. Murat elmasını yiyen padişah ve hanımının nur topu gibi bir evlatları olur.

Kül Kedisi

Zamanın birinde bir yaşlı kadın varmış bu yaşlı kadının bir de keloğlanı varmış. Keloğlan hiçbir iş yapmaz, yan gelir yatarmış. Her işe zavallı annesi koşarmış. Yıllarca keloğlan oturup annesi çalışır verirmiş. Bir gün annesi keloğlanın bu tembelliğine dayanamaz ve keloğlanı evden kovar. Keloğlan az gideruz gider ve sonunda bir köye varır. O köyde oturup yüneğiren bir yaşlı kadın görür onla konuşur ve annesinin yolluk yaptığı emanet eder. Kendisi de bir kazanç yolu aramaya gider. Gider ama bulamayıp geri döner. O dönünce yaşlı kadın dayanamayıp ekmeğini yer. Yaşlı kadın ne kadar yalan uydursa da keloğlan hiçbirine kanmaz ve yününü kaptığı gibi kaçır. Keloğlan tekrar yola koyulur vara vara yine bir köye varır. Köyde bulunan bir kilimciye yününü emanet eder. Yine bir kazanç yolu bulurum diye yola düşer. Gel zaman git zaman keloğlan gelir. Kilimciden yününü ister ama yünün yerinde kavak yelleri eser. Yüncü başlar yalanları sıralamaya, keloğlan bunların hiçbirine kanmaz ve kilimcinin kilimini kaptığı gibi kaçır. Tekrar yola düşer gel zaman git zaman bir köydeki düğününe rastlar. Bu düğün sahibine kilimini emanet eder. Bir kazanç yolu bulabilmek umuduyla tekrardan yollara düşer. Bir kazanç yolu bulamayıp tekrar düğün evine döner. Düğün başındankilimini ister. Düğün başı başlar yalanları sıralamaya, keloğlan bu tabiki inanmaz bu yalanlarave gelini kaptığı gibi kaçırır. Gelini alır yollara düşer ve anasının ocağına varır. Annesi bir sürühayıflanıp üzüldükten sonra keloğlan ona bir gelin getirdiğini söyler. Annesi duvağı açtığında bunun bir gelin değil bir kabak olduğunu görür. Keloğlan bunu gördüğünde gözlerine inanamazve yanlış kapı çaldığını anlar. Annesi kalkar bu balkabağından bir tatlı yapar. Keloğlan bu tatlıyıyedikten sonra gözleri fal taşı gibi açılır ve o günden sonra keloğlan değişir ve kendi ekmeğinalın teriyle kazanmaya çalışır.

Açıl Sofram Açıl

Günlerden bir gün tembel mi tembel bir keloğlan varmış. Bu tembel keloğlan bir gün yine sokakta boş boş dolaşırken yerde on para bulur. Bu on parayla ne alayım diye düşünürken aklına bir sürü şey gelir. En son leblebi almaya karar verir ve alır. Anneme götüreyim derken yolda bir kuyuya varır su içmek için eğilirken leblebilerini kuyuya düşürür. Sonra başlar kuyuya yalvarmaya. Kuyudan bir Arap bacı çıkar. Keloğlana ne istediğini sorar. Keloğlan da leblebi mi istiyorum der. Arap bacı ah keloğlan leblebin su perisinin düğününe çerez oldu der ve onun yerine dile benden ne dilerse der.

Keloğlan da ondan açılıp kapanan bir sofra ister. Keloğlan ve annesi sofradan ne istiyorlarsa anında önlerine seriliyor. Keloğlan bununla da kalmayıp halk görsün kıskansın vay keloğlan da ne marifetler var desin diye halkı yemeğe davet eder. Bu davetten sonra keloğlanın açılır kapanır sofrası yok olur. Annesi sana dedim açılır kapanır soframıza göz değerdeye dinlemedin beni der. Keloğlan kalkıp sofranın peşine düşer. Herkese sorar ama kimse onunsofrasını görmemiştir. Keloğlan sonra düşünür ve götürse götürse kuyuda ki Arap bacı almıştır der ve kuyunun başına gider. Seslenir Arap bacı çıkıverir. Ne istiyorsun keloğlan der. Keloğlanya aldığın leblebiyi ver ya da verdiğin sofrayı geri ver demiş. Ben anamın el kadar ekmeğiyle doymam diye de eklemiş. Arap bacı da keloğlana bir değirmen verir, keloğlan çevirdikçe altın ve gümüşler dökülür. Keloğlan alır değirmeni anasının yanına gider. Keloğlan çevirir altınlar ve gümüşler gelir, annesi de alır bunları torbalara basar. Keloğlan yine rahat durmaz ve malını har vurup harman savurmaya başlar. Günlerden bir gün keloğlan değirmeni çevirir ama bir şey gelmez. Düşünür ve yine aklına kuyuya gitmek gelir. Bir solukta kuyuya varır. Seslenir Arap bacı çıkıverir. Ne istiyorsun keloğlan der. Keloğlan da ya leblebimi ver ya da değirmeni der. Bu sefer Arap bacı ona emir verince vurmaya başlayan bir tokmak verir. Keloğlan bu tokmağı anası üzerinde kullanmak ister ancak tokmak ters teper ve keloğlanın başına vurur. Keloğlan yediği dayaktan sonra akli başına gelir ve anasından af diler. Annesi de ona çalışmadan emek teri dökmeden zengin olunmayacağını söyler, ona öğütler verir.

Zümrüdüanka

Bir memleketin birinde bir padişah yaşarmış.

Bu padişahın sarayında sihirli bir bahçesi varmış. Bu bahçesinde her yıl bir elma ağacı üç tane elma verirmiş, elmalar gündüzü görüp kızarmadan yedi başlı bir dev gece gelip üç elmayı da yermiş. Padişah bu olayı işitirmiş ancak hiç merak etmezmiş. Gel zaman git zaman padişah bir rüya görmüş, rüyasında eskici kılığında bir derviş ona ölmeden dünya gözüyle perili ağacın perili elmalarını görmesini söyler. Bu perili ağaç üç yıl daha elma ya verir ya vermez diye de ekler. Padişah rüyasından uyandığı gibi üç oğlunu çağırmış ve rüyasını olduğu gibi

onlara anlatmış ve sadece üç yıl elma vereceğini de ekler. Büyük oğlu kendinden emin bir şekilde babasına ölmeden önce bu son dileğini yerine getireceğini ona perili ağacın üç elmasını da getireceğini söyleyerek yollara düşer. Üzerinden mevsimler geçer ve perili ağaç bir gece üç elmasını verir. Bunu gören büyük oğlan gözlerine inanamaz, ardından yedi başlı bir devin gelip elmaları yediğini görünce korkuyla oradan kaçır ve babasının yanına gelir. Olanları olduğu gibi padişaha anlatır. Padişah bunun üzerine çok üzülür ve umutsuzluğa kapılır. Ortanca oğlan hemen atılır babasına bu dileğini yerine getireceğini söyler ve gider. Az gider uz gider dere tepe düz gider varır varacağı yere ve başlar beklemeye, üzerinden mevsimler geçer ve bir gece perili ağaç çiçek açar ve üç elma yeşerir dalında. Bunu gören ortanca oğlan gözlerine inanamaz, ardından yedi başlı bir dev gelir ve elmaları yer ortanca oğlan devi gördüğünde korkudan ne yapacağını bilemez ve bir hışımla babasına gider, onları olduğu gibi anlatır. Padişah yine üzülür ve umutsuzluğa kapılır. Bu sefer küçük oğlu bu abilerimden bir şey çıkmaz der ve yola koyulur ve varır varacağı yere başlar beklemeye. Bir gece perili ağaç üç elmasını verir. Bir dev gelir önce bir tane yer sonra ikincisini yer tam üçüncüsünü yiyecekken küçük oğlan devi yaralar ve dev kaçır. Bir hışımla saraya varır ve babasına olanları anlatır. Üçkardeş devin kanını izleyerek izini sürerler. Vara vara bir kuyunun başına gelirler. Sırayla kuyuya girerler en son küçük kardeş girer ve kuyunun dibine inmeyi başarır. Kuyu da perili ağacın üç elmasının dünyalar güzeli olduğunu görür. Devi öldürür ve bu üç güzelle kuyunun başına gelir. Abileri ona oyun edip onu kuyu da bırakır. Küçük oğlan ne yapıp e eder bir Zümrüdüanka kuşunun kanatlarına binerek tekrar dünya üzerine çıkar ve varır yaşadığı yere gider ve bir kuyumcunun yanında çalışmaya başlar. Üç kız padişahı evlenmek için üç şart koşmuş. Büyüğü bir altın tavşanlı tazi, ortanca

olanı altın tavukla kırk altın piliç, küçüğü bir altın gergef istemiş. Küçük oğlan bu isteklerini yerine getirmiş. Büyük oğlan büyük kızla, ortanca oğlan ortanca kızla evlenecekmiş. Küçük kız da kismetini için kuş uçurmuş, kuş gidip küçük oğlanın başına konmuş. Küçük oğlan tüm olanları babasına anlatmış. Babası da tahtını ona bırakmış.

Bir Göze Bir Gül

Zamanın birinde bir yoksul Zembilli Baba varmış. Zembilli Baba'nın eşi doğurmak üzereymiş, Zembilli Baba ne yapsa ne etse, kimin kapısını çalsa kimse yardım edecek kimseyi bulamamış. Allah büyüktür deyip eve vardığında bir de ne görsün meleklerin yardımıyla nur topu bir kızı olmuş. Melekler kıza ninni söylerken güldükçe yanaklarından güller açsın, ağladıkça gözlerinden inciler saçılsın diye söylüyorlarmış. Zembilli Baba'nın Gül kızı güldükçe yanakları güller açıyor, ağladıkça gözlerinden inciler saçıyormuş. Zembilli Baba da bunları alıp satıyormuş. Günlerden bir gün bu Gül kıza bir şehzade âşık olmuş.

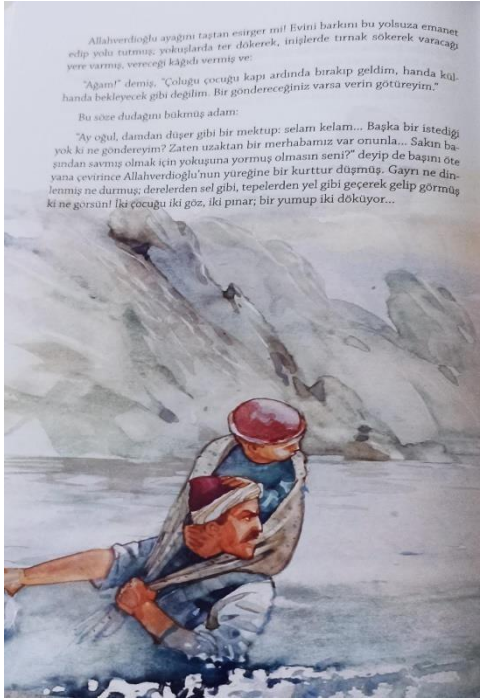
Kızı babasından istetmiş. Gül kızı vermişler ve sarayagötürecekleri gün annesi hastalanmış ve bunu fırsat bulan bir cadı kadın, Gül kızı saraya götürmüş. Cadı karı yol boyunca Gül kıza çörekler yedirmiş. Susayan Gül kız su isteyince ona iki gözüne karşılık su vereceğini söylemiş. Gül kızın iki gözünü alarak onu bir kenarda bırakmış. Cadı kadın kendi kızını Gül kız diye saraya götürmüş. Şehzade bu durumdan şüphelenmiş. Gül kızı bir oduncu bulup iyileştirmiş ve Gül kız yine eskisi gibi yanaklarından gül vermeye başlamış. Oduncu bu gülleri saraya satarak cadı kadından Gül kızın iki gözünü almış. Gül kızın gözlerini yerine takmış. Cadı kadın Gül kızın kolundaki bilekliği almış ve onu ölü bir hale koymuş. Her şeyin farkında olan şehzade Gül kıza bilekliği tekrar takmış ve Gül kıza evlenmiş. Cadı kadının yaptığı da yanına kalmamış. Cadı kadına ve kızına ceza vermiş.

Elmas Beşik

Zamanın birinde bir padişah varmış. Bu padişahın Gülbahar adında bir kızı varmış. Gülbahar bir gün kendisine sevdalı bakan bir kuşa âşık olur ve işlemekte olduğu çevresini kuşa verir. Gülbahar o günden sonra gün geçtikçe sararıp solar, halden takatten düşer. Gülbahar bir gün dayanamaz ve demir asa, demir çarık yollara koyulur. Gel zaman git zaman keloğlana rastlar ve kuşun yerini ondan öğrenir. Bu kuş, Yusuf güzelliğinde bir delikanlıymış. Peri kızları bu kuşu tutsak etmişler. Sadece geceleri insan şekline bürünüyormuş bu kuş. Bu delikanlının adı Bahtiyar'mış. Bahtiyar, sevgilisi Gülbahar'ı bir süre perilerin görmeyeceği bir yer de saklamış. Gülbahar'ın doğum sancıları başlayınca Bahtiyar, Gülbahar'ı annesinin evine göndermiş. Bahtiyar'ın annesi doğum sancıları çeken Gülbahar'a yardım etmiş. Gülbahar ile Bahtiyar'ın bir kızları dünyaya gelmiş. Kızı elmas beşikte yatırmışlar. Bahtiyar perilerin isteği karşılanmadıkça insan olamayacakmış. Bahtiyar'ın annesi bunu öğrendiğinde elinden geleni ardına koymamış. Periler, Bahtiyar'ı serbest bırakmışlar. Ve Bahtiyar yeniden insan olmuş. Gülbahar ve annesiyle mutlu mesut yaşamışlar.

Ak Gün Kara Gün

Memleketin birinde Allahverdioğlu diye birisi yaşarmış. İsminden de anlaşıacağı gibi ne muradı varsa vermiş Allah. Çok zengin birisi olan Allahverdioğlu, bir gün ava çıkar, av esnasında, kara bir kuş tarafından başına bir felaket geleceğini duyar. Gel zaman git zaman bu karakuş yine karşısına çıkar ve ona bu felaketi erinde mi yoksa geçinde mi istediğini sorar. Allahverdioğlu önce hanımına danışır ve bir karara varır bu kararını kuşa söyler. Başına gelecek felaketin gençken gelmesini söyler. Kısa bir zaman geçtikten sonra felaketler peş peşe gelir. Allahverdioğlu'nun elinde avucunda hiçbir şeyi kalmaz. Bununla da kalsa iyi kötü bir adam eşini kaçırr ve iki oğlundan birini kurda diğerini de sele kaptırır. Bu kötü adam eşinin aklını çelemez ve kadına büyü yaptırmak için kadını padişahın askerlerine emanet ederek büyücünün yanına gider. Meğerse emanet ettiği iki asker kadının oğullarıymış. Aralarında konurken kardeş olduklarını öğrenirler. Bu kardeşlerden suya düşeni balıkçılar, diğerini de kurdun ağzından çobanlar kurtarmış. Anneleri konuşulanları duyunca gözlerine inanamamış ve oğullarına sarılmış. Kötü adam geri döndüğünde bu iki askeri kadının dizinde görür ve hemen padişaha başvurur. Padişahta başına talih kuşu konup padişah olan Allahverdioğlu'ymuş. Allah verdiği onları gördüğünde çok sevinir. Ailesine kavuşan Allahverdioğlu kötü adamı da cezalandırır.

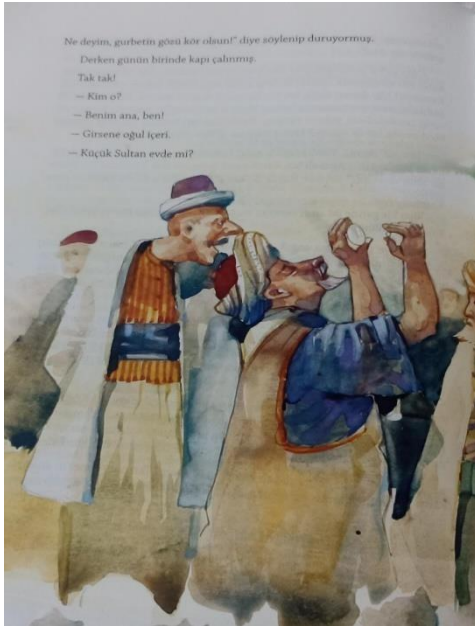
Tasa Kuşu

Bir memleketin birinde Sülün kız adında bir kız yaşarmış. Sülün kızın babası vefat edince onu bir korku salmış. Fakirliğe düşünce tasalanmış. Kızın anası tasalanma kızım beraber çalışıp geçiniriz demiş ve kızıyla beraber çalışmaya başlamışlar. Çalıştıkça, kazandıkça; bağları, bahçeleri olur ama kız hala tasalanırmış. Kız gel zaman git zaman bir rüya görür verüyasında kendisini bir bahçede görür. Tasalandığı için rüyasında gördüğü bahçedeki kuşlar, ağaçlar, meyveler ve güneş ondan uzaklaşıyormuş. Kız rüyasında tasa kuşuile baş başa kalır,

tasa kuşu ağaçların arasında kanat vura vura geçip giderken Sülün kız kendi kendine kim bilir hangi avarenin başına konmaya gidiyordiydi konuşmuş ve Sülün kız rahat bir nefes alıp ooh demiş demesiyle Oh Dede peydah olmuş. Sülün kıza dile benden ne dilerse demiş. Sülün kız da güler yüz ve tatlı dil istemiş. Oh Dede'nin yardımıyla kendisini anasının kucağına atar ve tasalarından kurtulur.

Dünyanın Tadı

Bir memleketin birinde bir padişah varmış. Bu padişah keyfine çok düşkünmüş. Felekten gün çalıp gününü gün etmeye bakıyor, iki paralık keyfi için yapmadığı kalmıyormuş. Günlerden bir gün kızlarını yanına çağırılmış. Kızlarına onu ne kadar sevdiklerini sormuş. Büyük kızı bal kadar sevdiğini, ortancası kaymak kadar sevdiğini, en küçükleri de tuz kadar sevdiğini söylemiş. Padişah kızlarının bu söylemleri üzerine büyük kızını büyük vezire, ortanca kızını küçük vezire, küçük kızını da tuz ekmek yiyerek yaşayan Tembel Ahmet'e gelin olarak vermiş. Tembel Ahmet gün boyunca yatarmış. Annesi çalışıp onlara bakarmış.

Küçük kız ilk günler Tembel Ahmet'e dil döküp bir şeyler anlatmak istese de Tembel Ahmet'in bir kulağından girip diğerinden çıkıyormuş. Günlerden bir gün bir kervana kervanbaşı olarak girmiş ve seyahate çıkmış. Yolda susuz kalan kervana su vermek için Tembel Ahmet, bir kuyuya girmiş. Kuyudaki Arap cinin sorusunu doğru bilmiş ve ondan bir nar ile tüy almış. Arap

cinin yanında bir de prenses varmış. Tembel Ahmet vardıkları bir memlekette, kervanların geçişine izin verilmediğini öğrenmiş. Meğerse oranın padişahı, kızını bir cine kaptırmış ve bundan dolayı huzursuzmuş. Tembel Ahmet o padişahın kızını kuyudan kurtarıp getirmiş. Bu ara da Tembel Ahmet'in evine gönderdiği onar, bir yakutmuş ve küçük kız bununla babasının sarayının karşısına fildişiinden bir saray yaptırmış. Kızını kurtardığı memleketin padişahı, Tembel Ahmet'e çokça mal ve bir de kızını, ülkesinin padişahının oğluna teslim etmesi görevini vermiş. Tembel Ahmet, Fildişi sarayına yerleşmiş. Küçük kızın babası onları ziyarete gitmiş. Tembel Ahmet, padişahın önüne görülmemiş bir sofraya sermiş. O an da cariyeli kılıklı bir kadın Tembel Ahmet'in emriyle bir tepsi de bal, tuz ve kaymak getirmiş. Padişah, hemen tuzu alarak yemeklere dökmeye başlamış meğerse yemekler hep tuzsuzmuş. Tembel Ahmet, padişaha neden tuzu seçtiğini sormuş. O da dünyanın tadı olduğunu belirtmiş. Cariye olan kadın başörtüsünü kaldırınca padişah hayretle bakmış çünkü cariyeli kılığındaki kadın padişahın küçük kızıymış. Padişah hemen utanarak kızından af dilemiş. Tembel Ahmet komşu memleketin prensesini de padişahın oğluna teslim etmiş ve hep beraber mutlu mesut yaşamışlar.

ÖZGEÇMİŞ

Dilek BAŞBOĞA tarihinde’nın ilçesinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini Atatürk İlköğretim Okulu’nda, lise öğrenimini Alparslan Anadolu Lisesi’nde okuduktan sonra Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği bölümünden mezun oldu. Atatürk Üniversitesi ve Bayburt Üniversitesi Ortak Programı’nda Sınıf Eğitimi Tezli Yüksek Lisansını 2022 yılında tamamladı.

